

İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ

**25 KASIM KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI
ULUSLARARASI MÜCADELE GÜNÜ
PENDİK ÇALIŞTAYI**

25 Kasım 2021, Perşembe | 10.00-17.00

Gedik MYO Konferans Salonu

ÇALIŞTAY KİTABI

DÜZENLEYEN

**İstanbul Gedik Üniversitesi
Kadın Girişimciliği Uygulama ve
Araştırma Merkezi**

EDİTÖRLER

Dr. Öğr. Üyesi Ayşin ŞİŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Ece ERBUĞ

MART 2022

İSTANBUL

İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ

**25 KASIM KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI ULUSLARARASI MÜCADELE
GÜNÜ PENDİK ÇALIŞTAYI**

25 KASIM 2021 PERŞEMBE

Saat: 10.00-17.00

GEDİK MYO KONFERANS SALONU

ÇALIŞTAY KİTABI

DÜZENLEYEN

İstanbul Gedik Üniversitesi

Kadın Girişimciliği Uygulama ve Araştırma Merkezi

EDİTÖRLER

Dr. Öğr. Üyesi Aysin ŞİŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Ece ERBUĞ

MART 2022

İSTANBUL

İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ

25 KASIM KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI ULUSLARARASI MÜCADELE GÜNÜ PENDİK ÇALIŞTAYI

 Gedik MYO Konferans Salonu

 25 Kasım, Perşembe | 10.00-17.00

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Dr. Öğr. Üyesi Aysin Şişman

Kadın Girişimciliği Uygulama ve Araştırma Merkezi Mdr.

Prof. Dr. Nihat AKKUŞ

İstanbul Gedik Üniversitesi Rektörü

Hülya GEDİK

Mütevelli Heyet Başkanı

Hülya KAYA

Pendik Kaymakamı

AÇILIŞ SUNUMU

Av. Nazan MOROĞLU

LL.M. İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı

Sibel GÜNEŞ, Gazeteciler Cemiyeti Genel Sekreteri

Medyada Şiddet Dilinin Cinsiyet Eşitlikçi Dile

Dönüştürülmesi

Fuat KOZLUKLU, Gazeteci - *Medyanın Kadın*

Şiddetine Yaklaşımı

Öznur TURALIOĞLU, Editör - *Televizyon Yayın*

Politikalarında Şiddet

III. OTURUM | 15.05 - 17.00

Gençlerde Şiddet Algısı ve Etkileyen Faktörler

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Tülay ORTABAĞ**, Rektör

Yardımcısı, SBF Dekanı

Dr. Öğr. Üyesi Ece ERBUĞ, Sosyoloji Bölümü -

Flört şiddeti

Derya CAN, Kurumsal İletişim ve Tanıtım Daire

Başkan V.

Gençlerde Şiddet Algısında Medyanın Etkisi;

Fatmagül'ün Suçu Ne ?

Prof. Dr. Ali Cevat TAŞIRAN, Yönetim

Bilişim Sistemleri Bölümü Başkanı

Türkiye'de Kadına Karşı Şiddet,

2008-2018

Dr. Öğr. Üyesi Mazlum DOĞAN, Hukuk Fakültesi

Kadına Yönelik Şiddetin Medeni Hukuktaki

Sonuçları

Meeting ID **924 8123 8144**

Passcode **235392**

I. OTURUM | 10.40 - 12.45

**Aile içi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede:
Tanımlar, Hukuki ve Sağlığa İlişkin Süreçler**

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Ahmet KESİK**, Rektör
Yardımcısı, İİSBF Dekanı

Dr. Öğr. Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER,

Psikoloji Bölümü

İnsanın Saldırgan ve Yıkıcı Doğasını Anlamak

Prof. Dr. Tülay ORTABAĞ, Sağlık Bilimleri Fakültesi

- Şiddetin Sağlık Üzerine Etkileri

Prof. Dr. Selma ÇETİNER, Hukuk Fakültesi

Şiddetin Önlenmesi Konusunda Hukuki Yaptırımlar

Ayşenur TÜRKECAN, Pendik İlçe Emniyet

Müdürlüğü, Emniyet Büro Amiri

Aile içi ve Kadına Karşı Şiddet Suçlarında Polis'in

Görevi

ÖĞLE YEMEĞİ | 12.45 - 13.30

II. OTURUM | 13.30 - 14.50

**Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele İçin
Medya Nasıl Rol Almalı?**

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Can BİLGİLİ**, Güzel
Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi Dekanı

1. ÖNSÖZ

Ulusal ve uluslararası gösterilen tüm çabalara rağmen kadına yönelik şiddet dünyanın en önemli sorunlarından biridir. Çok boyutlu bir kavram olan şiddet için, tek bir tanım yapmak zordur. Şiddetin fiziksel, psikolojik, sosyal, cinsel vb. pek çok tipi vardır. Kadına sadece fiziksel açıdan zarar vermekle kalmaz, aynı zamanda psikolojisini ve tüm hayatını etkilemektedir. Konunun özünde şiddet temel insan hakları ve özgürlüklerine aykırı bir eylemdir. Kadınlara karşı şiddetle mücadele faaliyetleri başlangıçta birçok ülkede büyük oranda feminist örgütler ya da hükümet dışı kuruluşlar tarafından yürütülmüşse de, günümüzde dünyanın birçok ülkesinde hükümetler nezdinde de soruna çözüm aranmaktadır. Uluslararası kuruluşlar çeşitli çalışmalar yapmakta, sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik bir takım anlaşmalar, projeler üretmektedir. Kadınların şiddet konusunda eğitim yoluyla bilinçlendirilmesi, yasal haklarının öğretilmesi ve şiddete uğraması durumunda neler yapması gerektiğine dair güçlendirilmesi ise başta eğitim kurumları olmak üzere tüm paydaşların görevidir.

Çalıştay özellikle “Pendik Çalıştayı” olarak adlandırılmıştır. Çünkü kadına yönelik şiddet olaylarında İstanbul ili özelinde 39 ilçe arasında 726.491 nüfusu ile (TÜİK 2020) Pendik ilçesi ilk üçte yer almaktadır. 2017-2020 yılları arası Emniyet Müdürlüğüne intikal eden vakalar üzerinden bu tespit yapılmıştır. Bu durumda konuyu etraflıca tartışabilmek adına akademik olarak multidisipliner yaklaştığımızı ve çok çeşitli paydaşların katılımını sağladığımızı ve çözüm geliştirme noktasında Kaymakamlık, Emniyet Müdürlüğü, Baro, Milli Eğitim Müdürlüğü ve Üniversite iş birliğinde İstanbul Gedik Üniversitesi Kadın Girişimciliği Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından düzenlenen çalıştay ile tartışılmıştır.

Kurumsal İletişim ve Tanıtım Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan video görseli, açılış konuşmaları, önceden hazırlanmış program içeriğine göre moderatör eşliğinde gerçekleştirilen ve tek salonda üç oturumdan oluşan bir beyin fırtınası, alanlarında uzman akademisyenlerin ve konukların hazırlayıp sundukları bildiriler

ve nihayetinde genel bir değerlendirme ile sona ermiştir. Online olarak da salondan gün boyu yayın yapılarak daha fazla kişinin katılımı sağlanmıştır. alıştay sonrası yapılan düzenlemeler ile şu an okumakta olduğunuz alıştay kitabı ortaya çıkmıştır.

nemli sonuçların ortaya çıktığı bir çalıştayın yapılmış olması ve sonuçlarının bir kitap şeklinde basılması bir emeğin ve aynı zamanda başta manevi sonra da ekonomik desteğin bir sonucudur. şüphesiz burada ilk teşekkürü İstanbul Gedik Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Sayın Hülya GEDİK'e ve Rektör Sayın Prof. Dr. Nihat AKKUş hocamıza yapmak istiyoruz. Çünkü bu sorunun varlığına ve çözülmesi noktasında birlikte hareket edilmiş ve dahası gerçekleşecek her türlü maddi ve manevi desteği vereceğini yaptığımız bütün görüşmelerde ifade etmişlerdir. Temmuz ayında başlayan çalıştayın hikâyesi n hazırlıklar, taraf olarak görülen kişi ya da kuruluşlarla gerçekleştirilen görüşmeler bazen haftalar ya da aylar aldı. İşte bütün bu süreci yöneten ve çalıştayın gerçekleştiği gün yaşananların tamamını organize eden Düzenleme Kurulu arkadaşlarıma teşekkür ederim. Ayrıca davetimizi kırmayıp bizlere katılımları ve konuşmaları ile destek veren Pendik Kaymakamı Sayın Dr. Hülya Kaya'ya, İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı Sayın Av. Nazan Moroğlu'na, tüm Dekanlarımıza, Hocalarımıza ve konuk misafirlerimize teşekkür ediyoruz.

Dr. Öğr. Üyesi Ayişin şİşMAN

Düzenleme Kurulu Başkanı

DÜZENLEME KURULU

Dr. Öğr. Üyesi Ayişin şİşMAN

Dr. Öğr. Üyesi Ece ERBUğ

Derya CAN

1. ÇALIŞTAY PROGRAMI

İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ 25 KASIM KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI ULUSLARARASI MÜCADELE GÜNÜ PENDİK ÇALIŞTAYI

25 KASIM 2021 PERŞEMBE

Saat: 10.00-17.00

YER: GEDİK MYO SALONU (Salondan çevrimiçi & @gedikedu youtube canlı yayın)

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Dr. Öğr. Üyesi Aysin ŞİŞMAN

Kadın Girişimciliği Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

Sn. Prof. Dr. Nihat AKKUŞ

İstanbul Gedik Üniversitesi Rektörü

Sn. Hülya GEDİK

Mütevelli Heyet Başkanı

Sn. Hülya KAYA

Pendik Kaymakamı

AÇILIŞ SUNUMU:

Av. Nazan MOROĞLU, LL.M.

İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı

Saat: 10.40-12.45

LOTURUM Aile içi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede: Tanımlar, Hukuki ve Sağlığa İlişkin Süreçler

Moderatör: Prof. Dr. Ahmet KESİK (Rektör Yardımcısı/ İİSBF Dekanı)

Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER İnsanın Saldırgan ve Yıkıcı Doğasını Anlamak
(İİSBF Psikoloji Bölümü)

Prof. Dr. Tülay ORTABAĞ Şiddetin Sağlık Üzerine Etkileri (Rektör Yardımcısı /Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı)

Prof. Dr. Selma ÇETİNER Şiddetin Önlenmesi Konusunda Hukuki Yaptırımlar (Hukuk Fakültesi)

Ayşenur TÜRKECAN Aile içi ve Kadına Karşı Şiddet Suçlarında Polisin Görevi (Emniyet Büro Amiri Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü)

12.45-13.30 ÖĞLE YEMEĞİ

Saat: 13.30-14.50

II.OTURUM Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele İçin Medya Nasıl Rol Almalı?

Moderatör: Prof. Dr. Can BİLGİLİ (İGÜ Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi Dekanı)

Sibel GÜNEŞ Medyada Şiddet Dilinin Cinsiyet Eşitlikçi Dile Dönüştürülmesi (Gazeteciler Cemiyeti Genel Sekreteri)

Fuat KOZLUKLU Medyanın Kadın Şiddetine Yaklaşımı (Gazeteci)

Öznur TURALIOĞLU Televizyon Yayın Politikalarında Şiddet (Editör)

Saat: 15.05-17.00

III.OTURUM Gençlerde Şiddet Algısı ve Etkileyen Faktörler

Moderatör: Prof. Dr. Tülay ORTABAĞ (Rektör Yardımcısı /Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı)

Dr. Öğr. Üyesi Ece ERBUĞ Flört şiddeti (İİSBF Sosyoloji Bölüm Başkanı)

Derya CAN (Kurumsal İletişim ve Tanıtım Daire Başkanı) Gençlerde Şiddet Algısında Medyanın Etkisi; Fatmagül'ün Suçu Ne?

Prof. Dr. Ali Cevat TAŞIRAN Türkiye'de Kadına Karşı Şiddet, 2008-2018 (İİSBF Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü Başkanı)

Dr. ÖĞr. Üyesi Mazlum DOĞAN Kadına Yönelik Şiddetin Medeni Hukuktaki SonuÇları (Hukuk Fakültesi)

2. İÇİNDEKİLER

1. ÖNSÖZ.....	1
2. ÇALIŞTAY PROGRAMI.....	3
3. İÇİNDEKİLER.....	6
4. AÇILIŞ KONUŞMALAR.....	8
5. ÇALIŞTAY OTURUMLARI.....	25

5.1. I. OTURUM Aile içi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede: Tanımlar,
Hukuki ve Sağlığa İlişkin Süreçler

Moderatör: Prof. Dr. Ahmet KESİK (Rektör Yardımcısı/İİSBF Dekanı)

Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER İnsanın Saldırgan ve Yıkıcı Doğasını Anlamak (İİSBF Psikoloji Bölümü)

Prof. Dr. Tülay ORTABAĞ Şiddetin Sağlık Üzerine Etkileri (Rektör Yardımcısı /Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı)

Prof. Dr. Selma ÇETİNER Şiddetin Önlenmesi Konusunda Hukuki Yapıtlar (Hukuk Fakültesi)

Ayşenur TÜRKECAN Aile içi ve Kadına Karşı Şiddet Suçlarında Polisin Görevi (Emniyet Büro Amiri Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü)

5.2. II. OTURUM Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele İçin Medya Nasıl Rol Almalı?

Moderatör: Prof. Dr. Can BİLGİLİ (Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi Dekanı)

Sibel GÜNEŞ Medyada Şiddet Dilinin Cinsiyet Eşitlikçi Dile Dönüştürülmesi (Gazeteciler Cemiyeti Genel Sekreteri)

Fuat KOZLUKLU Medyanın Kadın Şiddetine Yaklaşımı (Gazeteci)

Öznur TURALIOĞLU Televizyon Yayın Politikalarında Şiddet (Editör)

5.3 III. OTURUM Gençlerde Şiddet Algısı ve Etkileyen Faktörler

Moderatör: Prof. Dr. Tülay ORTABAĞ (Rektör Yardımcısı/Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı)

Dr. Öğr. Üyesi Ece ERBUĞ Flört şiddeti (İİSBF Sosyoloji Bölüm Başkanı)

Derya CAN (Kurumsal İletişim ve Tanıtım Daire Başkanı) Gençlerde Şiddet Algısında Medyanın Etkisi; Fatmagül'ün Suçu Ne ?

Prof. Dr. Ali Cevat TAŞIRAN Türkiye'de Kadına Karşı Şiddet, 2008-2018 (İİSBF Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Mazlum DOĞAN Kadına Yönelik Şiddetin Medeni Hukuktaki Sonuçları (Hukuk Fakültesi)

6. SONUÇ RAPORU..... 102

AÇILIŞ KONUŞMALARI

HANDE DEMİREL:

Sayın Pendik Kaymakamım,

Sayın Başkanım,

Sayın Rektörüm,

Değerli Akademisyenler,

Sevgili Öğrenciler,

Değerli Konuklar, bugün 25 Kasım kadına yönelik şiddete karşı uluslararası mücadele günü ve bugün kapsamında bu özel ve anlamlı günde düzenlenen Pendik

Çalıştayına hepiniz hoş geldiniz. Arkadaşlarımız çok güzel (*video*) hazırlamışlar rakamları görüyorsunuz, çalıştay boyunca da bu rakamları sık sık duyacaksınız. Ben çok kısaca başlarken 15 Kasım itibarıyla olan verilere baktım, 2021 yılı içerisinde sadece Türkiye’de 251 kadın cinayeti işlendi. Geçen yılın tamamında bu sayı 268’di. Maalesef yıllar içerisinde eğitim seviyemiz, farkındalığımız, bu konuyla ilgili çalışmalar artsa da ne yazık ki rakamlar geri çekilmiyor hatta artış eğiliminde. Türkiye’de her 10 kadından 4’ünün yaşamının bir döneminde fiziksel, duygusal, cinsel şiddete maruz kaldığını biliyoruz. Bugün dediğim gibi bu çalıştayda çok detaylarını duyacaksınız ama şunu eklememe müsaade edin son olarak: Kadınların uğradığı şiddeti anlatma, paylaşma konusunda çok ciddi sıkıntıları var. Kadınların büyük bölümünün uğradığı şiddeti içine attığını ve kendi başına çözümler üretmeye çalıştığını biliyoruz. Bunun sonucunda maalesef ki 10 kadından, şiddet mağduru her 10 kadından 3’ü intiharı düşünüyor ve bir tanesi bu eylemi gerçekleştiriyor, intihar ediyor kadınlar. O nedenle bu konuda konuşmak, bu konuda çalışmak son derece büyük önem taşıyor. Bu çalıştayı hazırlayan değerli yetkililerimize, İstanbul Gedik Üniversite’sinin bu konudaki farkındalığına bir kez daha teşekkür etmek, bu önemli günde bu önemli çalıştayın gerçekleştirildikleri için, onları kocaman alkışlamak lazım.

Önce açılış konuşmalarıyla başlayacağız. Arkasından da üç ayrı oturum izleyeceğiz bugün. Çok kısaca bilgi vereyim, elinizde zaten broşürler var ama ilk oturumda aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele; tanımlar, hukuki ve sağlığa ilişkin süreçler konuşulacak. Öğle yemeğinin ardından başlayacak ikinci oturumda kadına yönelik şiddete karşı mücadele için medya nasıl rol almalı bunu konuşuyor ve konuşmaları bu anlamda dinliyor olacağız ve son oturumda da gençlerde şiddet algısı ve bu algıyı etkileyen faktörleri konuşacağız, dinleyeceğiz hep birlikte.

Sayın Kaymakamım,

Sayın Başkanım,

Rektörüm, Dekanlarım, Müdürlerim

Değerli Misafirler ve Sevgili Öğrenciler,

İstanbul Gedik Üniversitesi olarak hazırladığımız “25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü Pendik Çalıştayı”na hoş geldiniz.

Az önce izlediğimiz videoda olduğu gibi her an yüz yüze olduğumuz kadına yönelik şiddetin

önlenmesinde eğitimin önemine inanıyoruz. Toplumda ve ailede şiddeti önlemek adına Pendik Rehberlik Araştırma Merkezi ile Üniversitemiz arasında yapılan protokol başlangıç noktamızdır. Bu protokol ile fakültelerimizin büyük kısmının yer aldığı Pendik’te Aile içi İletişimin güçlendirilmesi ve Kadına Yönelik Şiddeti Önlemek olarak belirlediğimiz başlıklarda eğitim ve atölye çalışmalarıyla lise öğrencilerini ve ailelerini konuyla ilgili çalışan hocalarımız ile buluşturmayı hedeflemekteyiz. Bugün yapılacak paneller ile içinde bulunduğumuz durumun tespiti, çözüm önerileri ve çalışma başlıkları belirlenecektir.

Üniversitemiz, 2019 yılında KAGİDER ve Dünya Bankası ortaklığında yürütülen ve her alanda kadın-erkek eşitliğini hedefleyen *Fırsat Eşitliği Modeli Sertifikasını (FEM)* alan ilk üniversitedir. Sertifika için geçirdiğimiz denetim sürecinde Cinsiyet Temelli Şiddete Karşı Destek Birimi’ni oluşturduk. Bu birim, hem çalışanlarımız hem öğrencilerimiz için şiddete karşı çözüm bulma noktası olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Kurumumuzda hiç kimse şiddet karşısında yalnız değildir.

2020 yılı Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırmasına göre, kadınların toplum içinde yaşadığı en büyük sorun yüzde 66 ile “şiddet” olmuştur. İstanbul’a ilçeler bazında baktığımızda 2019 yılında yayımlanan Emniyet Müdürlüğüne intikal etmiş vakalar üzerinden kadına yönelik şiddet konulu makalede Pendik İlçesi ilk 3 içinde yer almıştır. Konunun ciddiyeti bu rakamlar ile karşımıza çıkmaktadır. Bugün çözüm arayışında ortak aklı oluşturmaya katkı sunacağına inandığımız çalıştayı hibrit olarak sağlık, hukuk, adli

süreçler ve medya temelinde üç oturum halinde yapılacaktır. Şiddet karşısında tek yürek olarak programın hayata geçirilmesine katkı sunan başta Müttevelli Heyet Başkanımız, Rektörümüz, Dekanlarımız, davetimizi kabul eden değerli panelistlerimiz, Kurumsal İletişim ve Tanıtım Daire Başkanlığı nezdinde tüm emeği geçen arkadaşlarımıza teşekkürlerimi sunarım. Saygılarımla...

Dr. Öğr. Üyesi Aysin ŞİŞMAN

Kadın Girişimciliği Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

Sayın Kaymakamım,

Sayın Müttevelli Heyet Başkanım,

Sayın Dekanlarımız ve yöneticilerimiz, çok değerli konuklarımız, hoş geldiniz diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum;

Selamlama amacıyla yaptığım bu kısa konuşmada, konunun uzmanı olmamama rağmen, konuya verilen önemi daha da vurgulamak üzere, birkaç kelime ile ben de katkıda bulunmak isterim.

Şiddetin, maalesef çok eski tarihten başlayan ve günümüze kadar varlığını sürdürüp, günümüz modern insanlık yaşamında bile, insan haklarının ihlaline kadar varan bir süreç olduğu genel kabul görmektedir ve yine maalesef şiddetten en çok etkilenen kesim kadınlar olmaktadır.

Türkiye’de son yıllarda korkutucu düzeylere ulaşan kadına yönelik şiddet olayları ne yazık ki hızlı bir artma eğilimi de göstermektedir. Bugün kadın cinayetleri, fiziksel ve cinsel şiddet oldukça yaygınlaşmış, göç ve terör gibi etkenlerle kadına yönelik şiddet konusu çok daha karmaşıklaşmıştır.

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu’nun raporuna göre, 2020 Mart ayında bir önceki yıla kıyasla psikolojik şiddet %93, fiziksel şiddet %80, sığınma evi talebi %78 oranında artış göstermiştir. Sosyo-Politik Saha Araştırması Merkezi’nin, 2020 yılında 28 kentte yaşayan yaklaşık 1800 kadın ile gerçekleştirdiği bir anket çalışmasının sonuçlarına göre, pandemi sürecinde kadına yönelik şiddet %27.8 oranında artmıştır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Servisine 2020 Mart ve Nisan aylarında ev içi şiddete maruz kalarak başvuran kadın hasta sayısının, bir önceki yılın aynı dönemine göre üç kat arttığı bildirilmiştir.

Ev içi şiddet, Aile içi şiddet, Hanede şiddet, “kadına yönelik şiddet” , Fiziksel Şiddet, Cinsel Şiddet, Ekonomik Şiddet, Sözel Şiddet, Psikolojik/Duygusal Şiddet ve yine maalesef çeşit çeşit şiddet...

Kadının şiddet görmesi, aile ve toplumsal hayatı olumsuz yönde etkileyerek, insan hakları ihlaline neden olmaktadır. Sorunun giderilebilmesi konusunda insanların duyarlılığına ihtiyaç vardır. Sorumluluklar her iki cins arasında eşit olarak paylaşılmalıdır.

70'lere kadar tüm dünyada aile içi şiddetin genel nüfus içinde çok seyrek yaşandığı görüşü hâkim olmuş (Sallan Gül, 2013), eşler arasındaki şiddet, ya da babalarının kız çocuklarından gördüğü şiddet özel, ailevi bir konu olarak kabul görmüş ve şiddet olarak kabul edilmemiştir.

Aile içi olayların bu şekilde şiddet olarak ortaya çıkışı, bizim kendi içimizde kendimiz ile problemlili olduğumuzu gösteren en önemli bulgudur. Bu bulgu doğrudur ve doğruluğu tartışılmamalıdır. Çok doğru bir şey, erkeklerin çoğu fiziksel şiddet uygulayıcısı değildir, ancak fiziksel şiddet uygulayanların çoğunluğu erkektir (Kilmartin ve McDermott, 2016).

Bir eğitim kurumu olarak İstanbul Gedik Üniversitesi'nde sağlık, hukuk, spor, sanat ve mühendislik eğitimlerimizi eşitlik odaklı yapmak için yoğun çaba harcamaktayız. Bu çabamızı yerleşkelerimizin bulunduğu Pendik'te lise ve ortaöğretim kurumlarında da yaptığımız ve yapacağımız çalışmalar ile yaygınlaştırmayı hedeflemekteyiz.

Her türlü şiddeti eğitim ve zihniyet değişikliği ile aşmak hedefi ile gerçekleştirilen bu çalışmaya sunumları ile katkı sunan değerli panelistlere ve destek veren kuruluşlara, özellikle Uluslararası Üniversiteli Kadınlar Federasyonu'nun (GWI) dünyanın 100 öncü kadını listesinde bulunan ve bugün bizim misafirimiz olarak çalıştayımıza destek veren, Sayın Nazan Moroğlu ve tüm panelistlere teşekkür eder, katılımcılara saygılarımı sunarım.

Prof. Dr. Nihat AKKUŞ

İstanbul Gedik Üniversitesi Rektörü

Sayın Kaymakamım,

Sayın Rektörüm,

Değerli Hocalarımız, Öğrencilerimiz;

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü dolayısı ile İstanbul Gedik Üniversitesi'nin düzenlediği çalışmaya hepiniz hoş geldiniz.

Tüm üniversitelerin eğitim ve bilimsel çalışmaların yanı sıra toplumsal faydaya dayalı, içinde yaşadığı çevrenin sorunlarına duyarlı projeler üretmek ve içinde yer alması gerektiğine

inanarak biz İstanbul Gedik Üniversitesi olarak Türkiye'nin gündeminden düşmeyen "kadına şiddet" çalışmayı yapmayı, yerel kurumların da destekleri ile kendimize bir görev bildik.

Çalıştayda çok değerli konuşmacılar var, bundan dolayı rakamlara hiç girmeden, G-20'nin de gündeminde olan "kapsayıcı büyümenin sağlanabilmesi için toplumun yarısını oluşturan kadınların, eğitim ve çalışma hayatı başta olmak üzere yaşamın her alanında güçlenmesi ve eşit katılımı gereklidir. Kadınların ekonomiye katılması hem kendini hem ülkesini hem de dünya ekonomisini güçlendirir. Buna yürekten inanmaktayız ve tüm kuruluşlarımızda kadınların güçlenmesi adına her çalışmayı desteklemekteyiz.

"Kadın olmak zor, kadın ölmek kolay" şeklinde TV'lerde konuşma yapılmasının önüne geçebilmek için bu konuda doğuran analardan erkeklerin eğitilmesine kadar uzun yolda İstanbul Gedik Üniversitesi gibi diğer üniversitelerin de konuyu siyasi boyuta taşımadan "aydınlatıcı toplantılar" yapması gerekliliğine inanıyorum.

Bir kadına şiddet uygulandığında veya öldürüldüğü haberini duyduğumuzda hangimiz etkilenmiyoruz ki, hangimiz kendimizi çaresiz hissetmiyoruz ki, güvensiz hissetmiyoruz ki, hepimizin sorumluluğu; bu konuda el ele verip çözüm üretmemiz gerekir.

Sevgi ve merhameti öğretmeliyiz, çocuk yaşta iken öğretmeliyiz, canlının her türlüsüne şiddetin yanlış olduğunu öğretmeliyiz. Eğitim kurumlarının en önemli misyonlarından biri iyi

bir eğitim vermenin yanı sıra öğrencilerimize topluma faydalı iyi bir birey olmayı da aşıl原因 bir kurum olmaktır.

Kadın ile ilgili her konu toplumsal bir meselesidir diyoruz. Ben de bir kadın olarak, kadına yönelik şiddet konusunu üniversitemizin bu önemli günde ele alma duyarlılığından dolayı duyduğum mutluluğu belirterek emeği geçen her hocamızı kutlar, değerli panelistlerimize şimdiden teşekkür eder ve ses getirici, fayda yaratıcı bir çalıştay olmasını dilerim.

Hülya GEDİK

İstanbul Gedik Üniversitesi

Mütevelli Heyet Başkanı

Sayın Başkanım,

Sayın Rektörüm,

Rektör Yardımcım, çok kıymetli dekanlarımız, kıymetli panelist hocalarımız, kıymetli katılımcılar, öğrencilerimiz, hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Ben öncelikle böyle bir çalışmayı düzenlediğinden dolayı Hülya hanıma çok çok teşekkür ediyorum. Hakikaten bu konuyu çok konuşmamız, çok tartışmamız en azından çözüm odaklı öneriler sunmamız gerekiyor çünkü çok

uzun zamandır bu konu Türkiye'nin gündemindeki önemli bir sorun olarak yer aldı. Çok tartışıyoruz ama çözüm üretemiyoruz gibi geliyor. Bu da beni bir kadın olarak umutsuzluğa sevk ediyor. Yaklaşık 21 yıldır bu meslekteyim. Kaymakamlık mesleğini icra ediyorum. Hem vali yardımcılığında hem kaymakamlığımda hep aile ve sosyal politikaları bir kadın görevi olarak gördüm ve gittiğim her yerde de kadın ve aileyle ilgili sorunlarla hep ilgilendim. Gördüğüm şu ki çok farklı alanları ilgilendiren multidisipliner bir sorun olduğu için bu konuyla mücadelede geleneksel yöntemleri kullanıyoruz. Bildiğiniz emniyet tedbiri, savcılık tedbiri, kadın sığınma evine koyalım, çocuğu da koruma altına alalım, sorunu çözelim dedik; hep böyle çözmeye çalıştık bu sorunu. Oysaki karşımızdaki konu çok karmaşık. Ta çocukluktan itibaren gelen aile içinde başlayan ve hayatımızın her bir alanında buna ekleyerek bir şekilde sorunu karmaşık hale getirdiğimiz bir durumdayız. Bu sorunu bildiğimiz geleneksel yöntemlerle çözemeyeceğimiz ortada. Bunu nasıl çözeceğiz? Ben Pendik'e geldiğimden beri hiç yapmadıysak 10 toplantı yaptık ve dedim ki artık bu toplantıların hiçbir faydası yok, lütfen toplantı yapmayalım, bana artık çözüm getirin, lütfen bana çözüm getirin. Ben artık kadınların ölümleriyle ilgili üzölmek istemiyorum. Yani bir yönetici olarak buna bir çözüm bulmak istiyorum, bir şey yapalım, bununla ilgili farklı bir şey yapalım, bir çözüm bulalım. Onun üzerine biz bir girişimde bulunduk. Önce Pendik olarak biz neredeyiz dedik; yani şiddette neredeyiz? 39 ilçe içerisine baktığımızda Pendik -biraz önce hocamız söyledi- 3. Sırada dedi ama son verilere göre biz 2. sıradayız. Pendik 2. sırada yer alıyor kadına yönelik şiddette. Verileri açıklamamda bir sakınca yok çünkü Pendik'i ilgilendiriyor.

Baktığımızda 2018 yılında biz -aile içi şiddet büromuz var, bu büroya 2249 kişi başvurmuş. Sadece kadın olarak düşünmemek lazım. Zaman zaman erkekler de geliyor bu büroya. 2020 yılında 2646 kadın ya da erkek bazen bu %10 civarında erkek de olabiliyor. Artık sadece aile içi şiddet bürosu kadınların şikâyetlerine bakmıyor. Geçen sene 3 tane kadınıımız kasten öldürüldü Pendik'te. Ve biz diğer verilerde yani aslında istatistik olarak da çok zayıfız yani Türkiye olarak. Yani neyi nasıl kaydettiğimiz de biraz karışık. Aile Sosyal Politikalara soruyorum başka bir veri çıkıyor, emniyette başka bir veri çıkıyor. Biz bunu bir çözemedik yani hakikaten bu da bir sorun olarak duruyor. Hocalarımıza buradan sesleniyorum. Yani bunu da bir sistematığe bağlamak gerekiyor. Nerde şiddet başlıyor? Kadın ben şiddet mağduruyum diyor ama erkek diyor ki ben hiç dokunmadım diyor. Hiç dokunmadım... Yani şiddetin farklı boyutları var nerde şiddet başlıyor nerde bitiyor. Bunu emniyetin de artık sınırlarını çizip ona göre kayıt altına alması gerekiyor. Aile Sosyal Politikaların ona göre bununla ilgili çözümler geliştirmesi gerekiyor. Bir kere istatistiklerimiz doğru değil yani onunla ilgili bir itirazım var. İkincisi koruma altına aldığımız kadınlar, 2840 kadınıımızı koruma altına almışız, bu koruma altına aldığımız kadınlar ne yapıyor, şimdi nerede? Gerçekten bizim almış olduğumuz koruma tedbiri onların hayatını kolaylaştırdı mı? Çok itiraz geliyor erkeklerden: Bizi evden uzaklaştırdınız, biz nerede kalacağız, aileyi parçaladınız bununla ilgili de çok ciddi eleştiriler alıyoruz. Dolayısıyla aslında mevzuat olarak bunu çözemiyoruz. Peki, ne yapacağız? Biz şöyle bir karar aldık, Pendik olarak. Madem çok karmaşık bir konu, bizi de aşan bir konu. İdari tedbirlerle cezalarla, şunlarla bunlarla çözemiyoruz, ne yapalım? Uygulama örneklerine bakalım dedik, Gaziosmanpaşa Kaymakamlığımızın başlattığı çok güzel bir proje vardı. Onu bizzat ziyaret ettim, arkadaşlarımı da aldım götürdüm, inceledik. Onlar şiddetin başladığı alandan itibaren hem kadını almışlar, hem erkeği almışlar hem de çocuğu almışlar. 3 odaklı bir çalışma yapıyorlar. Kadını grup terapilerine alıyorlar, erkeği birebir terapilerle eğer tedavi gerekiyorsa hastaneye yönlendiriyorlar tedavi ediyorlar. Çocuğa ayrı bir oyun terapisiyle, etkilenmemesi mümkün değil, etkilenmiş olan çocuğu tedavi etmeye başlıyorlar. Yaklaşık 1200 vakaya temas ediyorlar. Bu vakalar içerisinde çok enteresan bu dokunduğu kişilerden hiçbirisi tekrar şiddet sebebiyle emniyete başvuru yapmıyor. Buradaki sihirli şey şu, erkekler de bu terapiye ilk başta direniyorlar gelmek istemiyorlar sonra savcı beyle irtibat kuruyorlar, savcı bey bütün erkeklere tedbir kararı yazıyor, bütün erkeklere. Bu tedbir kararı yazıldıktan sonra bu erkekler terapilere gelmek zorundalar, geliyorlar da... Gelmedikleri takdirde bu sefer tutuklama kararı çıkartıyor savcı bey. Dolayısıyla zorlayıcı bir tedbirle birlikte erkekler de geliyor, zaten kadınlar geliyor çocuklar geliyor. Aileyi bütünsel bir bakış açısıyla kapsayan bir yaklaşımla

burada örnek bir uygulama gerçekleştiriyorlar. Biz dedik ki aynısını alıp yapalım, sonra dedik ki yani bu biraz öncede bahsettiğim gibi çok karmaşık bir konu ta aileden gelen, çocukluktan gelen izler de var. Dolayısıyla bunun biraz daha kapsamını genişletelim. Biraz önce Hülya hanımın da bahsettiği hocamızın da bahsettiği gibi aslında okul çağındaki kadın erkek ilişkilerinin başladığı o karmaşıklığın başladığı dönemle birlikte alalım. 13-18 yaş grubunu bir alalım eğitelim, bu ilişki de nerede kim kimin rolü nasıldır onu bir görelim, sonra evlenmekte olan çiftleri alalım onlara özel bir eğitim verelim sonra hafif böyle şiddete dönüşmeden önleyici olmak amacıyla tartışmaların başladığı ama şiddete dönüşmediği ailenin çatırdamaya başladığı bir dönemde biz müdahale edelim. Onları da ayrı bir grup olarak alalım ve sonra da şiddet mağduru olan hem kadını hem erkeği hem çocuğu alalım. Dolayısıyla 5 grup yapalım dedik. Bu 5 grubu da biz oluşturduğumuz psikolog arkadaşlarımız -tabi biz bu projeyi Pendik Belediyemizle gerçekleştireceğiz. Bununla ilgili bir bina oluşturalım ve bu binada bu 5 grubu düzenli olarak eğitimlere alalım istedik. Proje ortağımız Üsküdar Üniversitesi, Nevzat Tarhan hocamızla görüştük. Onların liderliğinde bu projeyi gerçekleştireceğiz. Tabi burada ben İstanbul Gedik Üniversitesi'nin de böyle bir bölümü olduğunu görünce çok mutlu oldum, aslında sahada sizden de destek almak isteriz. Hakikaten ben çok heyecanlıyım bu projeyi gerçekleştireceğimiz için. Sahada da nasıl bir sonuç alacağımızı da siz değerli hocalarımızla paylaşmaktan da hiç kaçınmayacağım. Çünkü nereye gidiyoruz gerçekten? Amacımız çözüm bulmak yani hiçbir şekilde çünkü çok konuştuğumuz bir konu her zaman çözümsüz kalır ya çok konuşmak istemiyorum sadece projemizi anlatmak istedim burada. Siz değerli hocalarımızın burada olan öğrencilerimizin de değerli katkılarını bu projede almak isteriz. Özellikle psikolog olmak isteyen, psikolog olma yolunda ilerleyen öğrencilerimiz için de iyi bir staj imkanı olacağını düşünüyorum. Klinik psikolog olup master yapan doktora yapan öğrencilerimizi de projenin içine katabiliriz. Eğer bu projeyi başarılı bir şekilde gerçekleştirecek Türkiye'ye bir model olacağını düşünüyorum. Kadın olarak kadın cinayetlerinin önlenmesinde bir nebze de olsa çorbada tuzumuz olursa ben çok ama çok mutlu olacağım. Tekrar bugün bizleri buraya getirdiği için Hülya hanıma, çok değerli hocalarımıza, siz katılımcılara çok teşekkür ediyorum. Tekrar sevgilerimi saygılarımı sunuyorum. Bu çalıştayı başarılı olmasını diliyorum, çok teşekkür ediyorum.

Dr. Hülya KAYA

Pendik Kaymakamı

AÇILIŞ SUNUMU;

İstanbul Gedik Üniversitesi'nin Değerli Akademik Kadrosu,

Sayın Rektörümüz,

Sayın Kaymakamın konuşması benim hiç umut kesmememin neden olduğunun bir kanıtıydı. İstanbul Gedik Üniversitesi'nin konuğu değilim; Gedik Üniversitesi Hukuk Fakültesinin danışma grubundayım. Dolayısıyla aileden sayılırım. Şimdi kadına yönelik şiddet gerçekten sadece kadının sorunu değil, bu fark edildi. Bu çok önemliydi çünkü kadının sorunu kadınlar çözsün diye daha çok kadınlar zaten sahiplendi bu

sorunu, çözümünde yer aldı. Şöyle ben bir tarihsel süreçten bahsetmek istiyorum. Tabi daha çok hukuki boyutuna da değineceğim. Çünkü hukuki boyut bazen sadece çözüm olarak değil bazen de şiddetin kökleşmesine yol açtığını da işaret edeceğim uzun yıllar bunu yaşadık. Evet, kadına yönelik şiddet bir toplumsal sorun. Kadına yönelik şiddet bir halk sağlığı sorunudur. Kadına yönelik şiddet aslında bir insan hakları ihlalidir. Peki, bu noktaya kadar nasıl geldik? İstanbul Sözleşmemiz vardı bildiğiniz gibi. O İstanbul Sözleşmesinin giriş bölümü çok değerliydi. Diyordu ki orada kadın ile erkek arasındaki eşitsizlik, kadınlara yönelik ayrımcılık, şiddetin nedenidir, kaynaklandırır. Aynı zamanda aile içi şiddet, çocuklar da bunun ya tanığı ya da mağduru olduğu için, geleceğe taşınır. Eğer çözüm üretilmezse ve nitekim uzun yıllar da böyle olmuştur. Kadına yönelik şiddetle mücadele için bir hukuki argüman elimizde yoktu. Yasa yoktu, yönetmelik yoktu, sözleşme yoktu. Peki, ne yapılabiliyordu aile içindeki bu şiddet konusunda? Ayıptır günahdır şeklinde görülmez oluyordu ama geldiğimiz noktada artık aynı zamanda kadına yönelik şiddet bir insan hakları ihlali ve suçtur yasalarımızda yer alıyor bu da. Bu sürece nasıl geldik? Kadın erkek eşitsizliği tarihsel bir olgu, bunu yadsımak mümkün değil. Aile içinde kadına farklı görevlerin verilmesi, kadının birey olarak görülmemesi, bütün bunların da yol açtığı bir eşitsizlik ortamı uzun yıllar tarih boyunca sürdü. Hatta 1900'lerin başında artık yasaların yapımında özel yaşam ilişkilerini düzenleyen örneğin Medeni Kanunun yapımında da... Şimdi hukukçu arkadaşlarım bunu tasdik edeceklerdir. Medeni Kanun bir bütündür özel yaşam ilişkilerimizin her yönünü düzenleyen. Miras, eşya hukuku, kişiler hukuku, aile hukuku. İşte aile hukukuna

geldiğimiz zaman diğer bölümlerde kadın-erkek eşitsizliği diye bir madde olmamasına rağmen koca ailenin reisidir deyip bütün temsil yetkisini, son karar verme yetkisini, çocuklar için, evlilik birliği için ve tabi buna karşılık da ailenin iâşesinin sağlanması görevi erkek eşe verilmiştir. Böylece bir iş bölümü ortaya çıkmıştı. Peki, bu anlayışla yazılmış olan 1900'lerin başındaki yasalar ne zaman değişti diye baktığımızda: insan haklarının evrensel bir değer olarak kabul edilip kanun önünde kadın ve erkeğin eşit olmasını düzenleyen *insan hakları beyannameleri* ortaya çıktıktan sonra birçok ülkede -Almanya, Fransa, İsviçre gibi ülkelerde- işte bu eşitlik medeni kanuna da hemen geçirildi ve eşler arası eşitlik halinde düzenlendi. 1950'lili yıllardan bahsediyorum.

Türkiye'de medeni kanun 2002 yılında değişti değerli arkadaşlar. Yani 2002 yılına kadar Türkiye'de koca ailenin reisidir, son söz onundur, dolayısıyla karar yetkisi onundur. Kadın da çalışmak istese bile, bir üniversite mezunu dahi olsa, 1997 yılına kadar kocanın yazılı izni gerekiyordu. Şimdi kadının güçlenmesinden bahsediyoruz. Kadınlar güçlendikçe zaten eğitim yoluyla, istihdam yoluyla, karar verici konumda olan kadınların çok değerli olduğunu biliyoruz. Her alanda güçlendikçe şiddetin önleneyeceği de bir gerçek. Bu nedenle ben hiç umudumu yitirmiyorum çünkü uzun yıllardır Türkiye'de kadının insan hakları alanında çalışan bir kişiyim. Ticaret hukuku alanında akademik çalışmayı bırakıp gördüm ki adım adım bu eşitliğe giden yol dünyada da açıldı. İşte eşitliğe giden yol hem de şiddetin önlenmesine giden yoldu, çözüm üretilen yoldu. 1979 yılında -özellikle öğrencilerimiz de var burada- Birleşmiş Milletler'de bir sözleşme kabul edildi: *Kadınlara Karşı Her Türülü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi*. Bu sözleşme yaşamın her alanında, eğitimden istihdama, siyasete, aile içi ilişkilere eşitliğin nasıl sağlanabileceği, yasal değişikliklerin nasıl yapılması gerektiğinin yol haritasıydı, 30 maddelik sözleşmeydi. Aynı *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi* gibi. 1979'dan söz ediyorum çok da uzak bir tarih değil. Bu sözleşmede kadına yönelik şiddet bir sorun olarak yer almamıştı. Tutanakları okuduğumuzda o sözleşme hazırlık aşamasında aile içi şiddete değinilmiş ama bu özel alandır denilip bırakılmıştı. Sonra ne oldu? Bütün dünyada bu sözleşmeyi onayladı. Türkiye de 1985 yılında onayladı. Kısaca kadın haklarında çalışan arkadaşlarımız *CEDAW* diye adlandırır İngilizce adının baş harflerinden kısaltmayla. Bu sözleşme bağlamında taraf olan ülkeler dört yılda bir kendi raporlarını gönderirler. 4 yıldır ne yaptık? Birleşmiş Milletler'de de bu her yıl Mart ayında tartışılan bir süreçtir. Bakıldı uzun yıllar kadınlar halen eşit haklara sahip olamadı, sade ülkemizde değil dünyada da hatta, yasalarda da eşit haklara sahip olamadı ve kadın güçlenemedi. İşte bunu hangi nedenin ortaya çıkardığını -yani nasıl engellendi kadınlar- baskı unsuru diyoruz, şiddet

için özgüveni yitirmesine yol açıyor diyoruz. Gerçekten kadının birçok yaşam alanını engelleyen bir olgu ve hiç de ayırım gözetmiyor. Eğitimli- eğitimsiz, kırsal-kentsel kadın, çalışan kadın-çalışmayan kadın, sokakta yürüyen kadın-evinde oturan kadın... Dolayısıyla bu bir sorun olarak dile getirildi ve ilk defa 1992 yılında *Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi* dedi ki kadına yönelik şiddet insan hakları ihlalidir. İşte o tarihten itibaren bu çalışmalar hızlandı. Şiddetin tanımı yapıldı, türleri ortaya kondu. Biraz önce değerli açış konuşması yapan herkes hemen hemen değindi türleri açısından. Mesela 1993 yılında Birleşmiş Milletler'de kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair bir bildirme yayınlandı. Orada ekonomik şiddet halen görünmeyen bir olgu olduğu için yer almıyordu. Evet, fiziksel şiddet, ruhsal şiddet, cinsel şiddet vardı. Giderek geliyor, farkındalık oluştukça şiddetin alanları konusunda da nasıl çözüm getiririz diye çalışmalar yapılıyor.

İki gün önce Avrupa Konseyi'nde, bildiğiniz gibi izleme komitesidir *İstanbul Sözleşmesi*'nin, bir tavsiye kararı yayımladı çok yeni. Dijital boyutta kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin tavsiyeleri sıraladığı bir tavsiye kararı bu; çok değerli. Demek ki artık biraz önce sanıyorum ki Rektörümüz söyledi: Siber şiddet. Evet, gençler söylemişti onu ama artık bu bir çözüm yolu çerçevesinde tavsiye kararlarına geçti. Demek ki adım adım önce yasalarda eşitlik önemliydi, sonra o hakları anlatabilmek önemliydi. İşte onun için şiddetin nedeni o kadar çok yönlü ki, onun için de çalışmak o kadar çok yönlü bir çalışmayı gerektiriyor ki...

Biz hukukçular olarak neresindeyiz peki bu çözüm yolunun? 1993 yılındaki o sözünü ettiğim bildirdikten sonra Türkiye 1998 yılında 4320 sayılı bir kanun kabul etti: Ailenin korunmasına dair bir kanun. Aslında o kanun tasarısının girişi kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair kanundu. Ancak o tarihteki kadından sorumlu devlet bakanı çok haklıydı. 29 kadın vardı mecliste ve kadına yönelik şiddet konusunu mecliste anlatabilmek mümkün değildi, o zaman ne yapmak gerekiyordu? Tasarının başlığı değiştirildi. Ben de komisyonda yer aldığım için yakın tanığım. *Ailenin Korunmasına Dair Kanun* şekliyle gelişti. Dört maddelik kanundu ama bugünkü o geniş kanunumuzun ilk nüvesiydi. Koruma kararı verilebiliyordu sadece, şiddet olduktan sonra neler yapılması gerektiğini düzenliyordu. Oysa şimdi ne yapıyoruz? İstanbul Sözleşmesi'nde olduğu gibi, 6284 sayılı kanunumuzda olduğu gibi, önleyici neler yapılabilir? İşte burada hukuken baktığımızda bir kere elimizde artık kanunlar tamamen şiddetle mücadele için yeterli. Ancak bunun sadece kanunlarda yer alması yeterli değil. Tabi savunacak avukatların da bunu bilmesi ama kararı verecek ya da şikâyete müdahil olacak savcılarının da bunları bilmesi... Şimdi işimiz daha zorlaştı diyebilirim çünkü farkındalık

oluşturdu, bunu çözeceğiz. Bu insan hakları ihlalini önleyeceğiz. O zaman bir-iki yasal düzenlemeye değinerek sözümü bitirmek istiyorum. Biri gerçekten çok değerli bir sözleşmeydi: İstanbul Sözleşmesi. Şu anda halen yürürlükte sadece dış - yani Avrupa Konseyi açısından geri çekildi Türkiye. Ona dayanarak hazırlanmış olan 6284 sayılı kanun çok ayrıntılı. Gerçekten tam uygulansa şiddet mağdurunu korumak mümkün ama bizim Türkiye olarak gerçekten bir kadın kaymakamı burada görmem benim için büyük bir mutluluk oldu aynı zamanda ve yaptıklarınız hakikaten takdire şayan çünkü bu başarının geldiğini gösteren bir çalışma sizin yaptığınız: Çözüm önerileri ve bu çözüm odaklı çalışmaların kurumsallaşması. Bunlar çok çok değerli. Evet, 2000’li yıllardan sonra şimdi bakıyoruz anayasamız başta olmak üzere çocukların ihmal ve istismardan korunması devlete yükümlülük olarak verildi. Eşler arası eşitlik anayasal bir hüküm olarak yer aldı. Çünkü eşitlik olmadan adalet olmuyor, şiddet önlenemiyor. Anayasada yine kadın-erkek eşit haklara sahiptir, devlet bu eşitliği yaşama geçirmekle yükümlüdür hükmü 2010 yılında geldi. Eşitliği sağlama yükümlülüğü devlete verildi. Artık anayasa, medeni kanun, ceza kanunu kadını birey olarak gören anlayışla düzenlendiği için... Bir-iki İstanbul Barosu örneğiyle sözlerime son vermek isterim. Sizlerin de birçoğunuzun bildiği gibi bu başvurular kaymakamlığa yapılan başvuruların bir başka yönü. Belki kaymakamlıklarda zaten baro adli yardıma yönlendiriyor gelen başvuruları. Adli yardım birimleri avukat tutma imkânı olmayan herkese ücretsiz avukat atandığı bölümdür. Geçtiğimiz yıl 13400 başvuru aldık. Korona sürecinde bu tabii çok yüksek olabilirdi. Bunun 12200 ü kadınlar tarafındandı. Büyük çapta da şiddet mağduru kadınlar tarafındandı. Şimdi umutsuz olmamanın birkaç sayısını vermek istiyorum. Gerçekten Türkiye’de veriler tam olarak toplanmıyor. Bu başvurularımızın koruma kararı taleplerimizin %76’sı birinci gün koruma kararı olarak sonuçlandı. Bu çok önemliydi. Belki saat farkından dolayı, saat beşe yakın bir zamanda getirildiyse o başvuru ertesi güne sarktı. Dolayısıyla bu başvurulara doğru kararlar alabiliyoruz ve bunları aldığımız zaman da o kişinin hayatını kurtarmış oluyoruz. Yoksa üç gün sonra verilse belki o üç gün içinde öldürülmüş bile olabilir. Dolayısıyla bütün kurumlar üstüne düşeni çok iyi yapıp ama bir iş birliği çerçevesinde, koordinasyon şeklinde yürütülürse şiddetle mücadele mümkün. Biraz önce gençlerin dediği gibi “Şiddete Dur De!” Belki beş yıl sonra bunu söylemeyeceğiz. Biraz daha şiddeti önlemiş, kadın-erkek eşitliğini hayata geçirmiş olacağız. Kadın-erkek eşitliği bir demokrasi meselesi bir ülkede... Kadın-erkek eşitliği aynı zamanda iş yaşamından baktığımızda bir sürdürülebilir kalkınma meselesi. Kadınların kalkınmaya katılımını destekliyoruz hep. Kadın erkek eşitliğini sağlayabilmek için bir laik hukuk sisteminin de olmazsa olmaz olduğunu biliyoruz. Bütün bunları ne için yapıyoruz? Ülkemizde huzurla, aile içinde huzurla, toplumda korkmadan,

güvende olduğumuzu hissederek dolaşabilmek için bu mücadeleyi sürdürüyoruz çünkü kadına yönelik şiddet bir insan hakları ihlalidir. Evet, ben de gençler gibi kadına yönelik şiddete dur de diyorum. Saygılar sunuyorum.

Av. Nazan MOROĞLU, LL.M.
İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı

Hande DEMİREL:

Şimdi efendim sırada ilk oturum var. Çalıştayımızın ilk oturumunda tanımlar, hukuki ve sağlığa ilişkin süreçler konuşuluyor olacak, oturum başkanlığını Prof. Dr. Ahmet Kesik yapacak. İstanbul Gedik Üniversitesi Rektör Yardımcısı Sayın Ahmet Kesik'i davet ediyorum öncelikle ve yine bu oturumda yer alacak değerli konuşmacıları sırasıyla takdim edip sahneye davet edeceğim. "İnsanın Saldırgan ve Yıkıcı Doğasını Anlamak" konusunu konuşacak Dr. Öğr. Üyesi Nurgül Yavuzer. "Şiddetin Sağlık Üzerine Etkileri", Sağlık Bilimleri Fakültemizden Prof. Dr. Tülay Ortağ. "Şiddetin Önlenmesi Konusunda Hukuki Yaptırımlar" konusunu Hukuk Fakültesinden değerli hocamız Prof. Dr. Selma Çetiner ve "Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Suçlarında Polisin Görevi" temasıyla Emniyet Büro Amiri Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğünden Sayın Ayşenur Türkecan'ı sahneye davet ediyorum. Oturum Başkanı olarak Prof. Dr. Ahmet Kesik'e sözü devredip sahneden ayrılıyorum. Teşekkür ederim.

I. OTURUM

Aile içi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede: Tanımlar, Hukuki ve Sağlığa İlişkin Süreçler

Moderatör :

Prof. Dr. Ahmet KESİK (Rektör Yardımcısı/ İİSBF Dekanı)

Konuşmacılar:

Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER İnsanın Saldırgan ve Yıkıcı Doğasını Anlamak (İİSBF Psikoloji Bölümü)

Prof. Dr. Tülay ORTABAĞ Şiddetin Sağlık Üzerine Etkileri (Rektör Yardımcısı /Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı)

Prof. Dr. Selma ÇETİNER Şiddetin Önlenmesi Konusunda Hukuki Yaptırımlar (Hukuk Fakültesi)

Ayşenur TÜRKECAN Aile içi ve Kadına Karşı Şiddet Suçlarında Polisin Görevi (Emniyet Büro Amiri-Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü)

Moderatör:

Hocalarım, sevgili öğrenciler hepimizi saygıyla selamlıyorum. Kadına yönelik şiddet konusu bizim gündemimize Pendik Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM) ekibinin ziyareti ve bizim karşı ziyaretimizle girdi. Biz Pendik RAM'ı ziyaret ettiğimizde kendileri bu yıl kadına yönelik şiddetle ilgili proje yapmak istediklerini ve bu konuda çalışmak istediklerini söylediler. İstanbul Gedik Üniversitesi adına topluma hizmet misyonumuzun bir parçası olarak tüm ilçelerimizde Milli Eğitim camiasının mensuplarıyla çalışıyoruz, çalışmalar yürütüyoruz, sadece Pendik'te değil diğer ilçelerle de çalışıyoruz. Pendik RAM'ın konuyu bu şekilde gündeme getirmesinden sonra biz de Pendik'te kadına yönelik şiddet projesini başlatma kararı aldık. Bu konuda bizlere bugüne kadarki desteklerinden dolayı Sayın Başkanımıza, Sayın Rektörümüze ve Sayın Kaymakamımıza teşekkür ediyoruz ve Pendik RAM ile de bundan sonraki çalışmalarımıza devam edeceğiz ve topluma hizmet misyonumuzun bir parçası olarak toplumun her yerinde, her alanında, her yerde olmak

istiyoruz. Öğrencilerimizle, öğrencilerimizin velileriyle, toplumun yaşadığı sorunlarla bizler de ilgilenmek istiyoruz ve Sayın Kaymakamın zikrettiği projede de olmak istiyoruz çünkü İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesinde ilgili alanlarda çalışan çok güçlü bir akademik kadromuz var zaten bir kısmını burada dinleyeceksiniz. Bunu arz etmek istedim. Önümüzdeki günlerde sizlerle bu konuyu ele almak isteriz. Efendim ben şimdi konuyla ilgili program sırasına göre söz vereceğim. İlk konuşmacı Dr. Öğr. Üyesi Nurgül Yavuzer. İstanbul Gedik Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Psikoloji Bölümü Başkanıdır. Tüm eğitim hayatını İstanbul Üniversitesi'nde yürütmüştür, tamamlamıştır. “Sosyal Beceriler Eğitimi Uygulamasının Okul Yöneticilerinin Empatik Beceri-Çatışma Eğilimi ve Tutumlarına Etkisi” konulu doktora teziyle doktora derecesi almıştır. Her bir konuşmacımıza 20’şer dakika veriyoruz. Yeterince zamanımız var. 20 dakikadan sonra kalan sürede soru alacağız, sadece salonda değil çevrimiçi olarak programımıza katılan epeyce bir RAM’in rehberlik öğretmenleri, müdürleri ve çok sevgili milli eğitim camiamızın öğretmenleri var. Onlardan da soruları almak isteriz. Sayın Hocam buyurun.

Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER;

Sayın Konuklar konuşmama *Ötekilik* üzerine bir cümle ile başlamak istiyorum;

Ötekilik üzerine:

Yaşamda bilinçliliğin özü iletişimdir, neyin bizim olduğunu, neyin başkalarına ait olduğunu belirleyemediğimiz o yerde. Ötekilere dair algımız kendiliklerimizin bir tadilatıdır. İnsan insanın büyücüsüdür. Ötekinin yaptığından eşit derecede sorumluyuz.

Merleau Ponty(1973)

Bilgilerin biriktiği ve her geçen gün çoğaldığı ama hiç görülmemiş zulümlerin, merhametsizliklerin hala yaşandığını gözlediğimiz yüzyılımızda insanlığın bir ilerleme gösterdiği konusunda şüphe duymaya hakkımız vardır.

İnsanda saldırganlığın kaynağının ne olduğuna ilişkin sorular, onu neyin ve nasıl motive ettiğine ilişkin araştırmaların problemini oluşturmaktadır. Bizi meşgul eden anlamalarımızı

genişletmek ve daha açıklayıcı olabilmesi açısından saldırganlığın kavram olarak açıklanması gerekiyor; saldırganlık, hâkim olma, yenmek ve yönetmek amacı ile güçlü, şiddetli, etkili eylemler, düşmanca yaralayıcı ve yıkıcı yok edici amaç taşıyan davranışlardır. Şiddet ve terör, saldırganlığın dereceleridir.

Albert Einstein 1932’de Freud’a bir mektup yazar (o sırada iki dünya savaşından biri bitmiş diğeri gelmektedir): “İnsanoğlunu savaş alın yazısından kurtarabilmek için bir yol var mıdır?” diye sorar.

Freud içinde bulunduğu dünya savaşının etkileri ile insanın yıkıcı doğasını karamsar eğilimlerle tanımlamıştır. İnsan saldırganlığının “yaşam içgüdü” *Erosa* karşı olan “ölüm içgüdü”nden, *Thanatos*, kaynaklandığını öne sürüyordu. Thanatos başlangıçta öz-yıkıma yöneliktir fakat geliştikçe dışarıya, başkalarına yönelir. Thanatos düşüncesi kısmen Birinci Dünya Savaşının büyük ölçekli yıkımına bir tepkiydi. Einstein’ın mektubuna cevap verdiğinde de oldukça karamsardır ama mektubu ılımlı bir notla sonlandırır: “İnsan aklıyla ve duygularıyla olaylara yaklaşılabildiği ve ilerde kopacak olan bir savaşın yaratacağı sonuçlardan korktuğu için yakın zamanda savaşlar bitebilir düşüncesi aslında çok da ütöpic değildir” der. Freud’un şiddetten ve savaştan kurtuluş için insanın korku duygularından ve aklından medet ummakta olduğunu anlıyoruz.

İçgüdüler kuramında Freud, bir yanda sevgi diğer yanda yıkıcılık ile başlayan ve saldırgan duyguları haz ve acı ile uyarılan bir bebek tanımlıyordu (Mitchell S, Black M, 2012; Erten Y, Ardalı C, 1997). Freud’un bebeği, ölüm içgüdüüne dayanan saldırgan ve yıkıcı bir bebektir.

Psikanalitik kuramın karamsar eğilimi, kendinden sonra gelen gelişimsel ego analistleri tarafından yeniden gözden geçirilmiş ve bu konudaki açıklamalar genişletilmiştir. Ego analistler, çocuklukta saldırganlığın, uyum göstermek için bir nevi kendini koruma içgüdüü olarak ortaya çıktığını iddia ederler. Burada çocuk yaramaz, sinirli ve saldırgan davranışları bir tür uyum sağlmasına yardımcı olan bir yöntem gibi kullanır. Kendini koruma, hâkimiyet kurma gibi amaçları vardır. Çocuk açısından bu tür amaçlar *yapıcı saldırganlık* sayılır çünkü çocuğun egosu henüz gelişmemiş olduğundan kendisini ancak bu yolla koruyabilir. Diğer taraftan narsisizm ve saldırganlık arasındaki ilişki için ego analistleri şu ifadeleri kullanırlar:

“Saldırganlık narsisizmin emrindedir, hiçbir zaman hizmette kusur etmez.”

“Narsisizmin gaddarlığı, bir insanlık şartıdır.”

Bu bağ, yaşamın en erken yıllarında oluşur. Yaşantılar ve derin çatışmalar bilinçaltına itilir, sonradan saldırganlığın doğuşunda rol oynar. Büyürken becerilerin artması, çevreyi kontrol kapasitesinin güçlenmesi ile özsaygı-öz değerinin gelişmesine yardımcı olur. Böylece narsisist yaralarda iyileşme görülür. Bu açıklamalar çocuk gözlemleriyle elde edilmiş bulgulardır. M. Klein’da diğerleri gibi, insani etkileşim için donatılmış bebek görüşü üzerine fikirler inşa etti.

Winnicott (1965; 2018), annenin ihtiyaç duyulduğunda “orada” olmasının çok önemli olduğuna vurgu yapmıştır. *Kucaklayıcı çevre* (holding environment) adını verdiği kavramı bebeğin korunduğunu bilmeden korunduğu, fiziksel ve ruhsal olanı yaratması olarak tarif etmişti. Radyo konuşmalarında Winnicott şöyle demektedir: “...Bebeğe sunduğunuz çevre her şeyden önce sizin kendiniz, kişiliğiniz, doğanız ve kendinizi bilmenizi sağlayan ayırıcı özelliklerinizdir. Kuşkusuz bu çevreye aynı zamanda etrafınızda topladığınız her şey; kokunuz, yarattığınız atmosfer, bebeğin babası olarak çıkagelen adam, eğer varsa diğer çocuklarınız, ayrıca sizin ebeveynleriniz, amcalar ve teyzeler de dâhildir. Başka bir deyişle, çevre derken aslında bebeğin de yavaş yavaş keşfedeceği gibi, sizin evinizi başka herhangi bir evden ayıran özellikleriyle bir aileyi tanımlıyorum. Sonuç olarak biri doğuştan gelen eğilimler, diğeri sizin sağladığınız ev olmak üzere iki ayrı şey söz konusudur. Hayat bu ikilinin etkileşiminden doğar”.

Bowlby’ye göre temel güven erken çocukluk dönemi yaşantılarıyla yavaş yavaş inşa edilmekteydi. Kaygının farklı türleri bağlanma nesnesinden ayrılmayla ilişkili temel kaygıdan kaynaklanıyordu. Saldırgan davranışın öfke ile ortaya çıkması ise en temelde ayrılmaya verilen bir tepki ve protestoydu (Masterson, 2005).

D. Kernberg’e göre libidinal dürtüler potansiyel olarak anti-sosyal ve tehlikeli olarak yaşantılanır. Saldırgan dürtüler aynı zamanda sevilmiş olan aynı nesnelere yöneltilmiş olması nedeniyle tehlikeli görülmektedir.

Fromm saldırganlığın en önemli kaynağı olarak narsisizme işaret eder. Saldırganlık ve narsisizm arasında yakın ve temel bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Fromm insanın temel ihtiyaçlarını karşılayacak bir toplum düzeni yaratmanın mümkün olduğunu söyler. Sevgi, kardeşlik, dayanışma ve işbirliğine dayalı olarak insanın kendi güçlerinin farkında olarak bu tür amaçlara yönelmesi ile yıkıcılığı yaratıcılıkla aşan bir toplum önerir. Ancak böyle bir toplumda nekrofilinin gelişmeyeceği bu ve ahlak sorunlarının da bu şekilde çözülebileceğini öne sürmüştür (2000).

Saldırgan yapının oluşumundaki rolü olan benliği sarsan etkenlerin kaynağı derinlerdedir. İnsanın yıkıcı doğasına ilişkin psikanalitik görüşler bizim beklentilerimizi karşılamakla birlikte, toplumun yarattığı durum ve koşulları da göz önünde tutmak gerekir.

Etolojik kuram 1960'larda insan saldırganlığının içgüdüsel temellerini hayvan davranışıyla kıyaslayarak açıklama yoluna gitti. Etologlarda Freudyenler gibi saldırganlığın olumlu, işlevsel boyutlarını vurguluyor fakat saldırganlık potansiyeli ya da içgüdüünün doğuştan gelebileceğini, bununla birlikte edimsel saldırganlık davranışının ortamdaki spesifik uyaranlar tarafından ortaya çıkarıldığını kabul ediyorlardı. Lorenz (1983) saldırganlığın yaşamsal önemini öne sürmek için evrim ilkelerine başvurdu. Çoğunlukla tür içi saldırganlık şiddetle sonuçlanmaz, çünkü bir hayvan saldırganlık işareti gösterdiğinde diğer hayvan bunu anlar ve o yeri terk edebilir: "Rottweiler hırlayınca kaniş kaçır". Kavga patlak verse bile ölümlerle sonuçlanması muhtemel değildir. Kaybetmekte olan hayvan içgüdüsel taviz işaretleri gösterebilir. Lorenz iddiasını insanlara da geneller, kalıtsal bir kavga içgüdüü olmalıdır. Fakat bu içgüdüünün yaşamsal değeri diğer hayvan türlerine kıyasla belirsizdir (1966).

2. Dünya Savaşı öncesi ve o süreçte milyonlarca insan, gücün zaferinden etkilenmiştir. Ancak psikolojik anlamda güç tutkusu, güçlülükten değil zayıflıktan doğar. İnsanın birlikte yaşama ahlakının oluşturulduğu malzemeyi sağlayan şey güçlü benlik yapılarının oluşturulmasıdır. Bu bir iç çabanın ürünüdür. Psikoloji bireye bu alanda çok önemli yol göstericidir. Evrensel bir insan davranışı yoktur ve insanlık ortak paydalarda kavranamaz ama evrensel ödevler ve sorumluluklar vardır. Yakın tarihe damga vurmuş savaşlar, göçler, ayrımcılıklar, vahşetler çoğunlukla eylemlerinin haklı olduğuna içtenlikle inanan insanlar tarafından ve aslında inandıkları temel ilkelerin uygulamasının gereği olarak yapılmıştır. Ahlaki davranışların sağlam temellerine yönelik uzun arayışlarımızın başlangıç noktası burasıdır (Yavuzer, 2013). Saldırganlık konusundaki sosyal psikolojik araştırmaların; kitle iletişim araçlarının etkisi, aile içi şiddet, günah keçisi arayışı, gruplar arası düşmanlık ve önyargılar konularında yoğunlaştığı görülmektedir (Bilgin, 2016).

Freud'un *Grup Psikolojisi ve Ego'nun Analizi* adlı yapıtında, Schopenhauer tarafından yazılmış bir alegorik öyküden alıntı yaparak toplum içinde insanın davranışını açıklar:

Bir grup kirpi çok soğuk bir kış akşamında donarak ölmek için birbirlerinin ısısından yararlanmak amacıyla birbirlerine iyice yanaşarak toplanırlar. Fakat birinin dikenini diğerine batınca ayrılmaya zorlanırlar. Şimdi ne zaman ısınma ihtiyacı onları bir araya getirirse, ikinci

kötülük gene ortaya çıkar, işte bu yüzden bir dertten diğerine gidip gelirler, ta ki dayanabilecekleri uzaklık bulununcaya kadar.

“Uygarlığın göbeğinde cehennemler yaratılıp, kutsal kadere insan kaderciliği karıştırıldıkça, yüzyılın üç sorunu; proleteryanın aşağıladığı erkek, açlığın sokağa düşürdüğü kadın, gecenin sakatladığı çocuk için çözüm bulunmadıkça, kimi diyarlarda toplumsal boğulma yaşandıkça başka bir deyiş ve daha geniş bir görüşle; yeryüzünde cehalet ve yoksulluk var olduğu sürece, bu kitabın türünde kitaplar yararsız sayılmazlar” (Viktor Hugo, 1862, Sefiller önsöz).

Moderatör:

Nurgül hocama teşekkür ediyoruz. Esasında hocamız şiddetin kökenlerini tarihsel perspektif içinde ele aldı. Gerçekten çok keyifle dinledik, sayın hocam. Şimdi ikinci sırada Profesör Doktor Tülay Ortabağ hocamız var. Hocamız tüm eğitimini Gülhane Askeri Tıp akademisinde tamamladı. Türk Silahlı Kuvvetleri Bir Askeri Fabrikasında İş Sağlığı Hemşireliği Gereksinimlerinin Belirlenmesi Ve “İşçilerin Sağlığını Korumaya Yönelik Model Planlaması” başlıklı teziyle 2003 yılında Doktor unvanını aldı. Kendileri İstanbul Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi dekanıdır. Hocam buyurun.

Prof. Dr. Tülay ORTABAĞ Şiddetin Sağlık Üzerine Etkileri (Sağlık Bilimleri Fakültesi)

Prof. Dr. Tülay ORTABAĞ:

Teşekkür ederim sayın başkanım. Çok değerli hocalarım, panel katılımcılarım, Sevgili öğrencilerim bugün önemli bir gündü ve bu günü birçok yönüyle ele alacağız. Sizlerle, şiddetin sağlık üzerine etkileri ilgili bilgileri paylaşmak istiyorum. Şiddetin ilk kez 1993 yılında konuşulduğunu söyleyebiliriz. Şiddet, her türlü tehdit baskı ve özgürlüğün keyfi olarak engellenmesi olarak tanımlanmaktadır. Kadına eşi ya da eski eşi tarafından fiziksel saldırganlık, cinsel taciz, psikolojik istismar ve tüm bu davranışları içeren eylemler “şiddet” olarak tanımlanmıştır. Açılış konuşmalarında da söylenildiği üzere şiddet bir toplumsal sorundur ve kadına yönelik şiddet kadınların toplumsal ve ekonomik yaşamda yer alma haklarından yoksun bırakılması, şiddet sonucu ortaya çıkan sakatlıklar, ölümler nedeniyle önemli bir halk sağlığı sorunudur. Tarihte, milattan önce 3000 yılında kadına yönelik şiddetin olduğunu gösteren kanıtlar bulunmaktadır. Kadına yönelik şiddetle ilgili ilk yasa 1883 yılında

yayımlanmıştır. Ülkemizde yakın zamana kadar kadına yönelik şiddet normal karşılanmakta, hatta erkeğin görevi gibi düşünülmekteydi. Bu konudaki ilk çalışma, 2007 yılında Altınay ve Arat'ın “Kadına yönelik şiddet var mı?” sorusu ile başlamış ve bu çalışmaya göre hayatı boyunca bir kez şiddete uğramış kadın yüzdesi %35 olarak bulunmuştur. 2014 yılında yapılmış bir yine kadına yönelik şiddet çalışmasında da şiddetin diğer boyutları da ele alınmış “duygusal psikolojik şiddetin” %44 oranında olduğu saptanmıştır. Hacettepe Üniversitesi tarafından her beş yılda bir yapılan Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmalarına (TNSA) göre, kadınların %9'u, “kadın yemeği yakarsa, kadın eşine karşılık verirse, habersiz dışarı çıkarsa şiddeti hak eder” şeklinde görüş belirtmiştir. Bizler, kadını güçlendirdikçe, eğittikçe ve para getiren bir işte çalışmaya yönlendikçe bu oranın düşeceğini ümit ediyoruz. Türkiye'de ilk kez 2005 yılında definlerden giderek yapılan ulusal anne ölümleri çalışmasında, son bir sene içinde ölmüş kadınların ölüm nedenleri araştırıldı. Bu çalışmada, hem tesadüfi nedenlerle, hem de gebeliğe bağlı anne ölümleri araştırıldı ve tesadüfi nedenlerin içerisinde %3.2 payıyla intiharların olduğu ve bu oranın çok yüksek olduğu görüldü. Kadınların intihar nedenleri irdelendiğinde, kadının tecavüze uğradığı, istismar edildiği, hamile kaldığı, sonrasında ahıra kapatıp eline ip verilerek sabaha kadar intihar etmesinin beklendiği ortaya çıktı. Aslında, gebe kadının intihar etmesi çok da beklenen bir sonuç değildir. Gebelikte kadınlarda östrojen hormonu yüksektir, ayrıca evlada kavuşma heyecanının olduğu bir dönemdedir kadın.

Çalışmada değerlendirilen 293 kadından 10'u (6'sı cinayet, 3'ü intihar ve 1 bilinmeyen intihar nedeniyle) gebe iken yaşama veda etmiştir. Dünya çapında kadın cinayetlerinin %38 olduğunu görüyoruz. Duayen hocalarımızdan Ayşe Akın, “Kadın yalnız yürüsün sokakta eğer yanındaki eski eşi, eşi ya da sevgilisi, babası yani erkek soyundan birisi yoksa tanıdığı, çok fazla mağdur olmayacaktır, şiddete maruz kalmayacaktır.” der. Gerçekten kadınlar daha çok yakınları tarafından şiddete maruz kalıyorlar. Peki erkekler neden şiddet uyguluyor? Şiddet uygulamanın temelinde, erkeklik hormonu, dürtüsellik seviyesi, serotonin azlığı (serotonin mutluluk hormonudur) beyinde oluşan nörokimyasal bozukluklar, psiko-sosyal nedenler (psikiyatrik bozukluklar) yer almaktadır. Manik, bipolar, post travmatik stres bozukluğu yaşayan erkekler toplumun ataerkil yapısı, cinsiyet rolünün farklı algılanması gibi diğer nedenlerde şiddet eğiliminde olmaya neden olmaktadır. Birde şiddet döngüsü var. Biz kadınları burada yakalayabiliyoruz. Birinci aşama şiddet uygulanıyor, ikinci aşama kadının artık tüm yaşamı kontrol edilmeye başlıyor, üçüncü aşama fiziksel şiddet başlıyor bununla da ekonomik, duygusal şiddet başlıyor. Dördüncü aşama “balayı aşaması” olarak tanımlanıyor ve bu aşamada af dileniyor, ve şiddet döngüsü devam ediyor sonra tekrar şiddet başlıyor. Şimdi

bu af dileme bölümünde eğer ki kadın “Ben affını kabul etmiyorum, bana şiddet uyguluyorsun” diye başkaldırıp kendini kurtarmaya çalıştığında fiziksel şiddet yükseliyor, yükseliyor, yükseliyor. Bunları yaşıyoruz ve kadın sağlığına ne yapıyor tabii ki %5 ile 16 arasında sağlıklı yaşayacağı yılı kaybediyor. Sağlığa en önemli etkisi bu, kadın yaşamını kaybediyor. Savaşlarda kadına çok fazla tecavüz edildi, bunun bir savaş silahı olarak kullanılması da gündemdeydi, dolayısıyla cinsel yolla bulaşan hastalıklar, yaralanma, sakatlıklar, genital fistüller, mesane, vajina, rektum yaralanmaları, düşük doğum ağırlıklı bebekler, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, anksiyete pek çok durum şiddet sonrası kadınlarda gördüğümüz olaylardır. Bunlara ek olarak, adelösan gebelikler var, kadınlar çocuk yaşta zorla evlendiriliyorlar, dolayısıyla bu da gebelik hipertansiyonu, zor doğum, kansızlık malnütrisyon dediğimiz beslenememe gibi prematür doğumlara sebep oluyor. Belki de hiç duymadığımız genital mütilasyon var yine bu kadına yönelik şiddetin fiziksel bir boyutu, genital mütilasyon da kadının klitorisi parçalanıyor dolayısıyla cinsel zevk almasını engellemek adına yapılmış bir uygulamadır. Dünya’da, 130-140 milyon kadın genital mütilasyonludur. Bu kültürel bir uygulama, kültür değişmiyor, Afrika’da yaşıyor ama Amerika’ya gidiyor ama orada da uygulamaya devam ediyor. Kadın şiddete uğradığında ilk olarak sağlık kuruluşuna geldiğinde biz ne yapacağız, kadınların korku ve farklı endişeleri var. Dolayısıyla utanıyorlar, şiddete uğradığını söylemek istemiyorlar. Biz sağlık çalışanları olarak şiddete uğramış kadınlara uzak durmayacağız, onları anlamaya çalışacağız, maruz kalan kadını değerlendirmeye alacağız. Kadınlar bazen, hiçbir şey olmamış gibi davranabiliyor, yaşadığı durumu küçümsüyor, yaşadıklarını önemsemiyor, akıl yürütüyor, kendisi karar verebiliyor, yönlendirebiliyor. Kadınları doğru değerlendirmede bir diğer önemli sebep, zaman yetersizliği. Aile hekimleri beş dakikada hasta muayene edecekler, bunu başaramıyorlar. Şiddete uğramış kadını nasıl detaylı değerlendirebilsinler. Bu alanda da yine Sağlık Bakanlığı’nın bir eğitim kiti var. Biz de diyoruz ki kadın geldiği zaman bir kere refakatçisinden ayrı bir yere alın, tek başınıza konuşun ve yönlendirin. İyi değerlendirme yapalım. Dinleme, destekleme, düşünme, doğrulama gibi yöntemler var. Böyle bir durum varsa da kadın eğer kendisi ifade etmiyorsa biz onu tekrar kontrole çağıralım, o zaman tekrar anlatması için fırsat tanıyabiliriz eğer kendisi bildiriyorsa birtakım formlar var, bunlar

doldurularak ŞÖNİM’e ASPİM’e gönderilebilir. Şiddet döngüsü çocuğa da yansıyor. İki yıllık pandemi sürecinde şiddet arttı, çünkü ekonomik strese geldi üstüne, dolayısıyla kadına uyguladığı şiddet de kadın dışarı çıkamadığı için görünür de olmadı ya da maske taktı ya da eldiven taktı gözlük taktı vesaire bu nedenle bu şiddetin yükseldiği söyleniyor ki bunu

“perfect storm” diye nitelendiriyorlar yani “muhteşem kasırğa” diye söyleyebiliriz. Eşsiz, kusursuz kasırğa hem pandemi var, hem de evin içindeyiz. Size yapmış olduğum bir çalışmadan bahsetmek istiyorum. Silahlı kuvvetler bünyesindeki 600 kûsur askerle “neden şiddeti uyguluyorlar” diye bir araştırma yaptık. Her türlü tek tanrılı dinde şiddet var, Kur'an'da da yazıyor işte “eşin sana hiç itaat etmezse ona şiddet uygulayabilirsin” diye oralara kadar dayanıyor bu şiddetin gerekçesi. Bizim yaptığımız araştırmada, ailede şiddete tanık olan erkeklerin, olmayanlara göre 3,5 kat daha fazla şiddet eğiliminde olduğunu gördük. Bu da bize, şiddeti önlemenin sadece kadının görevi olmadığını gösteriyor. Anne, erkek çocuğu yetiştiriyor, bu nedenle, şiddeti önlemeye yönelik tek görevi anneye yükleyelim diye bir şey olmaz. Dolayısıyla, şiddeti önleme konusunda çok ciddi eğitime ihtiyacı var. Doktora tezi olarak yaptığımız bir araştırmada, gebelikte şiddetin anne ve bebeğe etkilerini araştırdık. Bu araştırmada, kortizol hormonu seviyelerine baktık. Kortizol hormonu stresle yayılan bir hormondur. Stres olduğu zaman ortaya kortizol çıkar. Araştırmada, gebelerin şiddete maruz kalma oranı %9.8 çıktı. Türkiye Nüfus Sağlık Araştırmalarında da her 10 gebeden 1'i de şiddet görmeye yine devam ediyor sonucu ortaya çıkıyor. Bizim çalışmamızda da benzer oranlar ortaya çıktı. Duygusal şiddetin daha yüksek olduğunu görüyorsunuz. Nedir bunlar; tokat atma, üstüne yürüme, saçını çekme, bunun yanı sıra ekonomik şiddet var. Burada en yüksek neyi görüyorduk, kadına evlilikte erkek ayrımcılığının kullanıldığı, paylaşımsızlık ve ekonomik şiddette en yüksek puanı görmüş oluyoruz, artık bu şiddet de kadınları çok rahatsız ediyor.

Çünkü sağlıkla ilgili kararlar vermesini engelliyor, sağlık hizmetini kendisinin ve çocukların almasını engelliyor. Araştırma sonucunda, kadının gebelikte şiddete maruz kalmasının bebeğin daha düşük kiloda doğmasına neden olduğunu gördük. Yeni doğan bebeğin tükrüğünden kortizol baktığımızda, gebeliğinde şiddete maruz kalmış annenin bebeğinin şiddetin neden olduğu stresle doğduğunu gördük. Özellikle gebelikte duygusal şiddet yaşadığını belirten annelerin bebeklerinin kortizol seviyelerinin yüksek olduğunu saptadık. Dolayısıyla şiddet sadece anneyi etkilemiyor, karnındaki bebeğini de etkiliyor, doğurduğu çocuğunu da etkiliyor, tüm toplumu etkiliyor. Şiddetin önüne geçmek için projelerin yapılması önemli. Biz üreme sağlık projesini gerçekleştirdik. Türk Silahlı Kuvvetleri ve Sağlık Bakanlığı işbirliği ile iki milyon er eğittik, erleri eğitirken de kadına şiddeti öne çektik ve her eğitimde bunu anlattık, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin eşitliğin verilmesi önemli. Ben uluslararası askeri tıp kongrelerine katıldığımda, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya gibi ülkeler bize dediler ki, “Siz Türk Kadın subaylarla erkek Subaylar aynı maaşı mı

alıyorsunuz?”. Eşitliğimizi sorguladılar. “Evet alıyoruz” dedik. Bizim toplumumuz bize ilk askerler olarak, “Siz yüzbaşı oluyorsunuz değil mi? Daha üstüne çıkamıyorsunuz.” Dediler. Toplum bize binbaşılık, yarbaylık, albaylığı yakıştıramadı. Ayşe Akın hocamız hep söylerdi “Doktor Hanım Bey” diye kadın doktorlara hitap eden insanlar var, doktorluğun erkek işi olduğuna inanan. Umuyorum önümüzdeki on yılda, yirmi yılda tüm bunların çok hızlı değiştiğini göreceğiz. Dikkatiniz için çok teşekkür ederim.

Moderatör:

Tülay hocam, teşekkür ederiz kadına yönelik şiddetin yeri olmadığını söylediğiniz ve şiddetin boyutlarının birden başlayarak giderek arttığını söylediğiniz ve anne ölüm nedenleri üzerinde durdu hocamız. Tabi ki şiddetin en yakınlardan geldiğini ve maalesef sağlık üzerindeki olumsuz etkilerini anlattı. Şimdi sözü Prof. Dr. Selma Çetiner hocamıza vereceğim. Hocamız tüm eğitimini Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde tamamladı. 1989 yılında Doktor oldu, birçok üniversitede kendisinin Akademik ve idari görevleri oldu ve 2019 yılından beri de İstanbul Gedik Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesidir.

Prof. Dr. Selma ÇETİNER:

Tüm katılımcıları saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Ben de hukuki açıdan şiddetin önlenmesiyle ilgili görüşlerimi sunmak istiyorum. Şiddet kelimesi Türkçeye nereden geldi onunla başlamak istiyorum. Şiddet Arapça kökenli bir kelime Arapçadan girmiş dilimize ve o dilde de kelime anlamı olarak yoğunluk, sertlik anlamı var. Roma ve Yunan, İngiliz dil grubunda ise şiddet, daha çok ihlal anlamında kullanılıyor ama biz bildiğiniz gibi, uygulamada, şiddeti bu iki anlamında da kullanıyoruz. Örneğin, şiddetli yağmur şiddetli öksürük dediğimizde sadece yoğunluğu anlatırken, eğer şiddet bir hukuk süjesine ya da objesine yönelmişse yani bir hayvana, bir eşyaya, bir insana yönelmişse, o takdirde bir ihlali anlatıyoruz demektir. Açılış konuşmasında değerli hocalarımız söylediler şiddetin birçok türleri var. Eğer şiddet bir malvarlığına yönelmişse, ekonomik şiddetten, manevi varlığımıza yönelmişse psikolojik şiddetten, eğer bedensel varlığımıza yönelmişse bu takdirde de fiziksel şiddetten söz ediyoruz demektir. Ben bu konuşmamda daha çok fiziksel şiddet üzerinde duracağım çünkü ekonomik şiddet ve psikolojik şiddet daha çok bireysel taleplerle ve medeni yaptırımlarla önlenabiliyor yani boşanma gibi tazminat gibi davaların nedenini

oluşturuyor. Bugünkü son oturumda da Medeni Hukuk kürsümüzden hocamız bu konu üzerinde duracağı için ben sadece fiziksel şiddetle ilgili konuşmak istiyorum.

Fiziksel şiddet aslında ceza hukuku açısından da biliyorsunuz bir suç. Peki, suç nedir dersek, suç toplumun değerlerine karşı yönelmiş bir saldırdır. Dolayısıyla toplumun değerlerine yöneldiği için de hoş görülmez ve yaptırımla karşılaşır. Bu yaptırımların neler olması gerektiği ile ilgili ceza hukukunda iki yöntem vardır: Biri cezalandırma yöntemi dediğimiz “suçluyu hapse at anahtarını da denize at” örneğinde olduğu gibi, suçlunun toplumdaki tecrit edilmesi yöntemi. İkincisi ise rehabilitasyon dediğimiz yöntem, yani suçlunun yaptığının doğru olmadığı kendisine gösterilerek tekrar topluma kazandırılması yöntemidir. Bu tabii oldukça meşakkatli ve uzun bir yol ama bir o kadar daha insancıl bir yoldur. Bizim şiddetle ilgili yasalarımıza baktığımızda acaba bu yöntemlerden hangisini benimsediğini görüyoruz? Şimdi Necla Hanım da üzerinde durdu, bu konuyla ilgili en önemli mevzuatımız, 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi” ile ilgili Kanun. Bu kanundaki şiddeti önleyecek tedbirler nelerdir ona bir bakalım. Tedbirler Kanununun 3. maddeyle 5. maddesi arasında düzenlenmiş. Kanunun üçüncü maddesi belki Hülya Kaya (Pendik Kaymakamı) hanımefendi ayrılmamış olsaydı kendisi de bahsedecekti, mülki amirlerin alması gereken tedbirleri düzenliyor. Mülki amirler, şiddet mağdurları hakkında barınma yeri temin etmek, geçici maddi yardım yapmak, rehberlik danışmanlık hizmeti vermek, kreşe yerleştirmek, geçici koruma altına almak gibi tedbirleri alabilirler. Gördüğümüz gibi bu tedbirlerin hepsi de adı üzerinde şiddeti önleme değil şiddet mağdurlarını koruyucu tedbirlerdir. Peki, şiddet mağdurları mülki amirlerin dışında mahkemelerden hangi konularda tedbir talep edebiliyorlar? Mahkemenin vereceği tedbir kararları ikiye ayrılıyor. İlki, tıpkı mülki amirlerin tedbirlerinde olduğu gibi, koruyucu tedbirler. Mesela iş yeri değişikliği, evli ise ayrı yerlerde de yerleşme durumu, aile konutu şerhi konulması, hayati tehlike varsa kimlik değişimi gibi yine mağduru koruyucu kollayıcı tedbirler. Bunlar olmasın mı, olsun tabii ama biz bu tedbirlerle şiddeti önlemiyoruz, sadece mağduru koruyoruz. Peki, şiddeti önleyici tedbirler neler onlara bakalım.

Öncelikle kanun diyor ki, şiddet uygulayana, şiddet içeren söz ve davranışlarda bulunmaması konusunda uyarma verilir. Ondan sonra uygulanacak yaptırım “uzaklaştırma”, demin konuşmacılar da söylediler; uzaklaştırma verildiğinde şiddet uygulayan kişiye bavulunu verip evden git diyorsunuz. Peki, gidecek de nereye gidecek ki genellikle şiddet konusu -Nurgül hocamla da gelirken konuştuk- ekonomik durumu çok iyi olmayan ailelerde görülüyor ve bu kararlar şiddet uygulayan “eşim beni sokağa attı diye” zaten kontrol

edemediği öfkesi ile aile içi problemlerin daha da büyümesine neden oluyor. Nitekim medyada da görüyoruz bunun hiç de doğru olmadığını, uzaklaştırmanın bir çözüm olmadığını, sadece geçici bir çözüm olduğunu. Biz kendimiz de yaşadık böyle bir şiddet problemi, bizim apartmanımızda ruhsal yönden bozuk bir kişi vardı ve bir yalnız yaşayan kadın komşumuza saldırıda bulundu, kapısını kırdı, hemen aile mahkemesinden uzaklaştırma talep edildi, iki ay uzaklaştırılma verildi, maddi durumu çok iyi olduğu için kendisi başka bir apartmandaki dairesine gitti. Peki, o apartmanda yaşayanlar o tehlikeye maruz değiller mi? Kaldı ki, iki ay sonra geri geldi ve aynı sorunlar devam etti. Tabii başka tedbirler daha var kanunda; örneğin yaklaşmama tedbiri. İş yerine yaklaşmama, çocuk varsa okuluna yaklaşmama, çocukla kişisel ilişkilerin sınırlandırılması, mağdurun şahsi eşyalarına zarar vermemesi, varsa silahının teslimi gibi. Mesela biz bu konuyu hâkim ve savcı arkadaşlarımızla konuştuğumuzda silah tesliminin uygulamada problem olduğunu söylüyorlar, çünkü şiddet uygulayan bir polis veya bir asker ise siz silahını teslim et diyorsunuz, özellikle terör olan bölgelerde silahını teslim etmesi onun açısından da tehlike arz ediyor. Biz bunu alıp almamakta tereddüt ediyoruz diye söylediler. Bir de tabii ki en bence çarpıcısı olan bu alkol ve uyuşturucu bağımlılığı varsa tedavi. İşte gerçek çözüm bu diye düşünüyorum. Neden böyle düşündüğümü biraz sonra Medeni Kanunumuzdaki hükümler çerçevesinde açıklayacağım. Peki, mahkeme bu tedbirleri verdi, şiddet uygulayan bu tedbirlere uymazsa ne oluyor? O takdirde zorlayıcı hapis üç günden on güne kadar, olmadı on beş günden otuz güne kadar, o da olmadı altı aya kadar hapis cezası veriliyor. Peki, hapsin sonunda ne olacak; geri gelecek. Hiçbir çözüm yok. Peki, şiddeti nasıl önleyeceğiz? Elbette bu koruyucu tedbirler önemli ama hukukun görevi nedir? Hukukun görevi, insana özgü davranış normları koymaktır, insanın sosyalleşmesi, toplum içerisinde yaşamasını sağlanmasıdır. Yani özetle insanın toplumsallaştırılmasıdır diyebiliriz. Toplum içinde insanlar bireyselliklerini bırakarak o topluma uyum sağlamalıdır. Şöyle bir soru akla gelebilir. Cezanın hiç mi caydırıcı özelliği yok? Elbette caydırıcı özelliği var ama bu tıpkı bataklığı kurutmak yerine sivrisineklerle uğraşmaya benziyor. O halde ne yapmalıyız, siz ne öneriyorsunuz diyebilirsiniz. Madem hukuk bir arada yaşamamız için konulan kurallar, toplumu şiddetten korumalıyız. Birçok ülkede toplumu koruma kanunları var. Örneğin Avusturya'da var, Küba'da var ve diğer bir çok ülkelerde de farklı kriterlerle toplumu koruma kanunları var. Ben buradan aldım Küba'daki kanunu örnek göstereceğim. Küba'da toplumsal Koruma Kanunu yani toplum için tehlike arz eden kişiler varsa bunların zorla tedavi ettirilmesi sağlanıyor. Kimler bu topluma tehlike arz eden kişiler; sürekli akıl hastaları, kreten hastaları (ben hiç bilmiyordum kreten hastasının ne olduğunu – siz sağlıkçı

olarak hocam belki biliyorsunuz hocam *amok hastalığı* deniyormuş ve tiroit bezinin kana karışmasını engellediği için kişilerde duygusal yönden ve fiziksel yönden gelişimini engelleyen bir hastalıkmiş), sürekli sarhoş olanlar, uyuşturucu madde kullanımı, bulaşıcı hastalık, kumara, serseriliğe, dilencililiğe düşkünlük, gözetimindeki mercilerin verdiği yasaklama kararına uymayanlar şeklinde sıralanıyor. Peki biz kriter olarak neyi almalıyız? Yani her kreten hastasını, her akli zayıf olan kişileri zorla tedavi mi ettirmeliyiz? Hayır. Bu kişilerin zorla tedavi edilmeleri için ülkeler farklı kriterler koyabiliyorlar, mesela Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Avusturya, Belçika, Fransa, Almanya, İsrail, Hollanda gibi ülkeler “toplum için tehlike teşkil ediyorsa” diyorlar. İrlanda ve Kıbrıs Rum kesiminde ise kriter “kişinin toplum için kabul edilmeyen davranışlara sahip olması”dır. İngiltere, İsviçre, İsveç, Norveç, Japonya, Hindistan, İtalya, İspanya gibi ülkeler “kişinin tedavi gereksinimi varsa” diyor. Danimarka, Finlandiya, Yunanistan, İrlanda gibi ülkelerde de tedavi gereksinimi ve tehlikelilik şeklinde iki kriter belirtiyor. Bizde böyle bir uygulama yok mu? Aslında var, dikkat ederseniz hiç bundan söz edilmiyor hep “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi” ile ilgili kanun konuşuluyor. Hâlbuki bizim Medeni Kanunumuzda 2002 yılında yapılan değişiklikle giren İsviçre Medeni kanunundan alınan bir maddemiz var; 432. Madde, koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması. Peki, burada kimi korumak amacıyla özgürlük kısıtlanacak? Medeni Kanunda yer aldığı için özgürlüğün kısıtlanması kişiyi koruma amaçlı gibi düşünülüyor. Bir bakıma doğru çünkü kişinin de kendine karşı korunması söz konusu. Ancak burada başka bir koruma daha var. Zaten Kanun maddesinde de açıkça söylenmiş topluma karşı tehlike teşkil ediyorsa diyor, başka bir deyişle toplumu korumak için gerekliyse. Peki, kimler koruma altına alınacak; akıl hastaları, akıl zayıflığı, alkol ve uyuşturucu madde kullananlar, ağır tehlike arz eden bulaşıcı hastalığı bulunanlar ve serseriler. *Serserilik* kavramı belki size değişik gelebilir ama çok ilginç bir kavram bu, hatta üzerine tezler yazılmış ben de araştırırken gördüm. Bu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 5'inci maddesinde de var, serseriler için topluma tehlike teşkil ediyorsa zorla tedavi uygulanabileceği konusunda. Anayasamızın 19'uncu maddesinde de var. Aynı Medeni Kanundaki gibi akıl hastalığı, akıl zayıflığı ve serseriler diyor. *Serserilik* toplumumuzda hoş görülen bir kavram değil ama eğer bunun yerine şiddet eğilimi gösteren kişiler derse bu takdirde onların zorla tedavisini sağlayabiliriz yani yasa diyor ki toplum için tehlike teşkil eden her ergin kişisi, kişisel korunması başka türlü sağlanamıyorsa tedavisi, eğitimi, ıslahı için bir kuruma yerleştirilmesi ve alıkonulması yani zorla tedavi edilmesi söz konusu olacaktır. Biz, bunu bizzat Dokuz Eylül'deyken örneğini yaşadık 2001 yılında, yani bu maddenin yer aldığı yasa, ruh sağlığı çok da iyi olmayan memurumuz var ve biz ona

hiçbir şey yapamıyorduk, aile de istemiyordu, gitsin daha iyi, üniversitede oyalanıyor, biz de ondan uzak kalıyoruz diye. En sonunda bir bıçakla öğrencilerin üzerine yürüdü -kebab bıçağı ile- ben hemen araya girdim o zaman üniversitenin genel sekreterliğini de yürütüyordum ve ailesini ikna ederek malulen emekli ettik. Hâlbuki bu yasa olsaydı zorla tedavi ettirebilme imkânını sağlayabilecektik. Şimdi mesela gündemde olan bir ruh sağlığı yasa taslağı var. Bu yasanın kesinlikle hemen kabul edilmesi ve yürürlüğe girmesi gerekiyor. Kanaatimizce şiddet 6284 sayılı Kanundaki tedbirlerle önlenemez. Şiddet eğilimli kişilerin toplumu ve bireyi korumak için zorla da olsa tedavi edilmeleri gerektiğini düşünüyorum. Sözlerimi Muhammed İkbâl'in bir sözüyle sonlandırmak istiyorum Muhammed İkbâl'in kendisi de biliyorsunuz bir hukukçu ve filozof aynı zamanda. Diyor ki “Yaşamak bir sanattır, birlikte yaşamaksa büyük sanat!” Bizim bu büyük sanatı başarmamız için mevzuatımızda gerekli değişiklikleri yapmak ve uygulamaya koymak gerektiğini düşünüyorum, teşekkür ediyorum.

Moderatör:

Selma hocamız bu şiddetle ilgili yasayı analiz etti hem de tabii ki hem birey hakları üzerinde hem de kamu görevlilerinin görevleri üzerinde durdu. Uzaklaştırmanın çözüm olmadığını söyledi, hapsinde tekrar geri döndüğü için çözüm olmadığını söyledi. Meseleye aslında sonuçlar üzerine değil de nedenler üzerine yaklaşması gerektiğini söyledi.

Son konuşmacımız Ayşenur Türkecan.

İstanbul Polis okulundan mezun oldu Ayşenur Hanım. Polis akademisinde amirlik eğitimi aldı yirmi yılı aşkın süredir çeşitli il ve birimlerde görev aldı. Tabii ki şu anda hem Güvenlik Bilimleri alanında -değil mi- lisansüstü eğitime devam ediyor. Yani eğitim, daha doğrusu lisansüstü eğitim tarafı da var. Aynı zamanda son iki yıldır da aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele büro amirliğini yapıyorsunuz. Siz sahadan bize anlatacaksınız yani. Pazar günlerini oğlumun ısrarı üzerine *Arka Sokaklar* dizisinin setinde geçiren birisi olarak, sahadan sizin getireceğiniz perspektifi çok merak ediyorum, buyurunuz.

Ayşenur TÜRKECAN:

Büromuza da bekleriz.

Moderatör:

Geleceğiz, geleceğiz. Ben oğluma söylesem hemen geliriz biz, yarın geliriz. Çok seviyoruz yani sizin meslektaşlarınızı çok seviyoruz. Teşekkür ederim.

Ayşenur TÜRKECAN:

Çok sağ olun, hoş geldiniz diyorum öncelikle. Son konuşma benimki, sizi sıkmadan bitireceğim, kararında inşallah. Bir sunumumuz var ama ayağa kalksam olur mu hocam ben? Tamam, teşekkür ediyorum. Sunumumuzda hocalarımız gerçi birçok şey anlattılar, bizim avantajımız oldu daha kısa bir anlatım yapacağız ama şimdi biz polis olarak polis gözüyle şiddeti tanımladık ve bu şiddet olaylarına karşı ne yapıyoruz, ne gibi işlemler yapıyoruz, onu kısaca ben size anlatacağım. 6284 sayılı kanunu zaten hocamız da anlattı, çok fazla detaya girmek istemiyorum. 2012 yılında yürürlüğe girdi, kabul edildi. Şiddet nedir? Şiddetin birçok tanımı var ama bizim kısaca tabir ettiğimiz şiddet: güç ve baskı uygulayarak insanların bedensel veya ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel veya toplu hareket. Peki, aile içi şiddet nedir? Aile bireylerinden herhangi birinin, yani bu sadece koca olmuyor bazen kadınlar da kocalara şiddet uygulayabiliyorlar, bizde vakaları var, örnekleri. Eşine, çocuklarına, anne, babasına, kardeşlerine, yani birinci derecede yakınlarına ve biz altsoy-üstsoy diye tabir ederiz; dedenin nenenin toruna, torunun dedeye veya neneye yönelik uyguladığı her türlü saldırgan davranış. Biz burada sadece şahsa olan kaba kuvvetten söz etmiyoruz, evdeki ortak kullanılan ev eşyalarına zarar vermek, bilerek kırmak, dökmek, parçalamak da karşı tarafa bir gözdağı olarak algılandığı için biz bunu da aile içi şiddet kapsamında değerlendiriyoruz. Evet, kadına yönelik şiddet nedir? Kadınlara cinsiyetinden yani kadın olmalarından dolayı uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan her türlü tutum ve davranıştır; yani cinsel taciz ve cinsel saldırı gibi. Kadının fiziksel, cinsel ve psikolojik olarak zarar görmesiyle ve acı çekmesi ile sonuçlanır veya sonuçlanması muhtemeldir. Biz kadına yönelik şiddeti dört başlıkta topladık: fiziksel şiddet, sözlü şiddet, ekonomik ve cinsel şiddet. Fiziksel şiddet nedir? Bunu hepimiz biliyoruz; dayak, dövme, vurma, kırma, kolunu, bacağına kırmak, fiziki olarak zarar verme yani. Psikolojik şiddet nedir? Tehdit etmek, terk etmekle tehdit etmek, çocukları elinden almakla tehdit etmek, öldürmekle veya sakat bırakmakla tehdit etmek, işte genelde işte “yüzüne kezzap dökerim, seni öldürürüm” gibi tehditler çok fazla oluyor. Ekonomik şiddet nedir? Kadının çalışmasına engel olmak, çalışıyorsa kazancını elden almak.

Bu konuda biz mesela, bu genelde esmer vatandaşlarda dilendirmek, çocuklarını zorla dilendirenlere de biz işlem yapıyoruz, zorla çalıştırmaktan dolayı, ekonomik kararda dışlama, mallarına el koyma... Cinsel şiddet: rızası dışında cinsel birlik, ilişkiye girmek, buna zorlamak, birlikteliği rızası dışında kayıt altına almak, tecavüz, cinsel arzularını tatmin etmek amacıyla dokunmak, söz söylemek ve özel bölgelerine dokunmak; işte öpmek, sarılmak gibi. Yine bu niyetle, işte sosyal medya bu konuda çok önemli, telefonda veya sosyal medya üzerinden fotoğraf göndermek, video göndermek veya bunları göndermesini istemek, zaten istedikten sonra o iş şantaja dönüşüyor yani cinsel tacizden çıkıyor, aynı zamanda şantaja da dönebiliyor çünkü bu tür olaylarımız çok fazla var bizim. Tetikleyen faktörler nelerdir? Bu bizim sadece bize gelen vakalarda kendi analizlerimizdir, kesinlikle bilimsel akademik bir çalışma değil. Biz neyi gördük; en fazla ne etkiliyor suçlarda bizi? Etnik yapı, kültürel yapı, çevre ve sosyal medya. Sosyal medya çok fazla etkili gerçekten, sosyal medyanın amaç dışında kullanılması, bilinçsiz kullanılması, evli kişilerde veya bekar kadın şahıslarda sosyal medyanın biz çok fazla etkisini gördük. Çevre dedik, çevre *kırık cam teorisi* biliyorsunuzdur. Bilim adamları suç konusunda araştırma yapmak için iki tane arabayı götürüyorlar bir semte bırakıyorlar, semtin bir tanesi çok gelişmiş ekonomik olarak ve eğitim seviyesi olarak gelişmiş bir semtte bırakıyorlar, diğer arabayı da daha -yanlış kelime de kullanmak istemiyorum da- biraz daha varoş bir yere bırakıyorlar ve gözlemliyorlar. Daha böyle gecekondulara tarzi yere bırakılan, bölgeye bırakılan arabanın camları kırılıyor, işte koltukları parçalanıyor falan, diğer taraftaki araba olduğu gibi duruyor. Ondan sonra arabanın camını kırıyorlar, duran arabanın. Ondan sonra olaylar geliyor. Yani bu çevre çok önemli, suç normalleştirilebiliyor çevrede. İşte bu komşudur, mahalledir, apartmandır, aile-akrabalar arası, bu çok önemli. Kişisel gelişimin tamamlanamaması; o İd, ego, süperego dediğimiz kavramlar arasındaki dengesizlik, tam oturmaması, ruhsal bunalım, duygusal açlık, kadınlardaki duygusal açlık, birazdan değineceğim neden kadınlarda duygusal açlık var. Eğitim seviyesi, aile yapısı. Ekonomik geliri bir son duruma atmışız, neden? Bize gelen olaylarda şimdiye kadar işte biz maddi sıkıntılar yüzünden, sıkıntı yaşayan aileye çok rastlamamışız veya bize yansımamış. Bunları ben geçiyorum, az önce zaten hocalarımızı açıkladılar. Gene sadece Türkiye'nin sorunu değil bütün dünyanın sorunu; boşanma ve ayrı yaşayan kadınların yüzde yetmiş beşi şiddet, fiziksel şiddet mağduruymuş, araştırmalara göre. Bunu özellikle koyduk ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk kadınına verdiği değeri ki 1934 yılında kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanındığı ve bu birçok Avrupa ülkesinde çok sonra tanındı kadınlara. Aslında biz Türk toplumu olarak kadınlara, bize değer veriyoruz bence, kadınlara değer veriyoruz. Peki, biz polis olarak ne yapıyoruz? Müracaat geldiği zaman ilk önce

müracaatçıyı dinliyoruz daha sonra savcılığı bilgilendiriyoruz. Günün nöbetçi savcısını arıyoruz, konuyla ilgili bilgilendirme yapıyoruz sonra savcı talimatlarını veriyor, işte ifadelerin alınması, evrakın tamamlanması gibi. İfadelere geçiyoruz, ifadelerimiz detaylı ve çok ince ayrıntısına kadar ifade alıyoruz; neden böyle oldu, olayın başlangıcı neresi, şiddet varsa işte sadece işte “beni dövdü” değil, neyle dövdü, sopayla mı dövdü, nerene vurdu? Bu tarz çok detaylı ifade alıyoruz sonra bizim şiddet formu, her mağdura doldurulması gereken 15 sayfalık bir şiddet formumuz var. Bütün emniyete intikal eden şiddet olaylarında forum dolduruluyor, şiddet öyküsünü dinliyoruz. İstatistikler için kullanılıyor. Tedbir kararlarının aldırılması ve uygulanması, tedbir istiyorsa, tedbir kararını talep ediyorsa zaten yazıyoruz. Etmiyorsa, biz eğer gerek görüyorsak buna tedbiri uygulanmasına gerek var diye kendimiz tedbir karar talebinde bulunuyoruz. Gelen her olayı mutlaka ŞÖNİM’e; Şiddet Önleme ve İzleme Merkezine bildiriyoruz. Tamamlanan tahkikat evrakına savcılığa gönderilmesi: Burada şu varsa, tamamlanan tahkikat evrakı daha sonra gönderilebiliyor o ifadelerinin alınması tanıkların dinlenmesi işte delil varsa kamera araştırması, bu biraz uzun sürebiliyor ama tedbir kararlarının aldırılması her müracaattan sonra biz onayla mahkemesine yazarız, gün içerisinde, 24 saat içinde mahkeme olayını sunmak zorundayız. 24 saat içinde tahkikat evrakını tamamlanmasını beklemeden biz onayla, mahkemesine göndeririz. Az önce zaten hocalarımız da söylediler, karar anında çıkıyor. Ondan sonra, bu nedir 6284 sayılı kanun kapsamına giren olaylarla ilgili Cumhuriyet savcısını bildirmek, az önce anlattığım. Detaylı şeyler gecikmesinde sakınca bulunan hal var orada. *Gecikmesinde sakınca bulunan hal nedir?* Biz yine tehlike görüyorsak mahkeme kararı çıkana kadar, bu genelde hafta sonlarında ve gece saatlerine denk gelebiliyor, hâkime ve savcıya ulaşamadığımız zaman eğer bir tehdit unsuru görüyorsak, gecikmesinde sakınca bulunan halden uzaklaştırma kararı veriyoruz. Bir günden on güne kadar uzaklaştırma kararı verebilme yetkimiz var. Verdiğimiz kararda karşı tarafa tebliğ ediyoruz zaten, anında da Aile Mahkemesi'nin onayına sunuyoruz. Hâkim onayından sonra karar kesinleşmiş oluyor. Bu yıl gecikmesinde sakınca bulunan halden 98 kişiye, biz kendimiz karar verdik. Elektronik kelepçe, diğer şeylere çok fazla değinmiyorum zaten hocam anlattı. Tedbir kararları nelerdir? Koruyucu tedbir, önleyici tedbir nedir? Mülkü amiri tarafından verilen tedbir nedir? Elektronik kelepçe kullanılması gereken vakaları tespit etmek Asayiş Şube Müdür, yani biz tespit ediyoruz. Elektronik kelepçe üst düzey bir koruma yöntemi olarak bilinir. Teknik takip, teknik yöntemlerle takiptir. Pilot bölge olarak İstanbul seçildi, ilçemizde bizim de şu an elektronik kelepçe ile takip ettiğimiz vakamız var hatta dört oldu dün akşam bir tane daha taktık. İstanbul genelinde 33, yani dün akşam bizimkiyle birlikte 34 tane elektronik kelepçe vakası bulunmakta. Şöyle intikal eden olaylar artık bütün o

koruma kararlar hani işe yaramıyor dedik ya koruma kararları işe yaramıyorsa, sonuç alamıyorsak çünkü o ihlalde en fazla altı aydır zorlama hapsinin süresi, -az önce hocam söyledi- hani çıkıyor falan diye zorlama hapsi en fazla altı ay olabilir, tedbir kararına aykırılıktan dolayı. Kadın sürekli tehlike içerisinde ise biz bu vakaları tespit ediyoruz, şubemize bildiriyoruz. İşte buna elektronik kelepçe takılması uygundur, artık son çare, başka çaresi yok diye. Şubemiz ŞÖNİM'e bildiriyor, ŞÖNİM bunu değerlendiriyor, Aile Mahkemesinin onaya sunuyor. Aile Mahkemesi kararı onaylıyor veya onaylamıyor çünkü onun bazı şartları var: işte ilçenin veya ilin yüzölçümü, fiziki yapısı, nüfusu, iş yerini, ne iş yaptığı, evle, iki şahsın evinin veya işyerinin arasındaki mesafe... Bunların hepsi önemli çünkü onların mesafeleri falan var, herkese uygun olmayabiliyor, yani her vakaya uygun olmayabiliyor elektronik kelepçe. O yüzden onların projesinin iyi çizilmesi lazım. İhlalinde ne oluyor? Elektronik kelepçe ne oluyor? Biz şiddet uygulayan şahsın ayağına kelepçe takıyoruz, küçük bir cihaz bu, sürekli açık elektronik bir cihaz. Aynı zamanda şiddete uğrayan mağdurun da elinde bir çağrı cihazı oluyor bunlar sürekli açık konumdalar. Şarjı bitti gibi bir durumu falan yok ve bizim izleme merkezimiz tarafından 7/24 bunlar takip ediliyor. O belirtilen mesafe işyeridir, evdir veya her nereyse, zaten mağdur şahsın elinde sürekli üzerinde taşıması gerekiyor cihazı. Şahıs yaklaştığı zaman o mesafeyi ihlal ettiği zaman otomatikman o cihaz sinyal veriyor, bizim izleme merkezimize düşüyor sinyal. İzleme merkezimiz hemen, konumuyla birlikte düşüyor hemen işte 112, 155 acil çağrı merkezlerimize bildiriyor lokasyonla birlikte, en yakın ekipler yönlendiriyor olaya. Eğer ihlal edilmişse, ihlalinden işlem yapıyoruz zaten, çıkardığı zaman da bu da var şahıs elektronik, hani bazen uyanıklar yapabiliyorlar elektronik kelepçe ayağından çıkartıp çıkabiliyor, çıkardığı zaman da zaten sinyal veriyor ve hiçbir türlü şey yok yani kurtuluş yok. İki yıldır resmi olarak faaliyettediriz. Daha önce sadece bir kısımdı, Asayiş Büro Amirliği bünyesinde 01/01/2020 tarihinde İçişleri Bakanlığı'nın genelgesi ile kurulduk. Neden Pendik demiştik az önce, neden Pendik'te bu kadar olay çok? Bölgemiz sanayi bölgesi, ülkemizin bütün bölgelerinden göç alıyor, eğitim seviyesi orta veya düşük seviyede, kozmopolit bir yapıya sahip, bir kısım devlet memuru, bir kısım esnaf, az sayıda işveren statüsünde vatandaşımız bulunuyor. Kozmopolit bir yapıya sahip olduğu için ve kültür, eğitim seviyesi ve ekonomik gelir de orta ve düşük seviyede olduğu için bizde olay çok fazla. Yani bir Beşiktaş'ta, bir Kadıköy'de, bir Üsküdar'da bizdeki kadar olay yok, yani tabii ki iki katı-üç katıdır onlarla, bir Beşiktaş'la. Yani insanların çevresi ile alakalı, aile görgüsü ile alakalı, her şey etken bu konuda, suç da. Şu var; az önce hani biz aile içi şiddet sayıları çok fazla dedik ya aslında bizde iki tip mağdur var: bir gerçekten mağdur olanlar. Hani bu kararlara, bu kanuna ihtiyacı olan kadınlarımız var, tedbir

kararlarına, işte korunma ihtiyacı olan var. Bir de aslında şeyler var, karşı tarafa sırf üstünlük ispatlamak için “bak görüyor musun, ben sana ne yapıyorum” demek için bu kanunu kullanan kadınlarımız var. Gerçekten şiddet mağduru kadınlarımızın hakkını ihlal etmiş oluyorlar mı, oluyorlar çünkü bizim şu an tedbir karar sayımız üç bin küsur yani üç bin küsur tane bizim şu an koruduğumuz, takibini yaptığımız kadınıımız var. Üç bin altı yüz olması lazım, üç bin altı yüz civarında, haftalık olarak biz bunları rutin kontrollerini yapıyoruz, işte telefonla arıyoruz, herhangi bir sıkıntı var mı? Hepsinin süreleri farklı farklı olabiliyor işte bir ay oluyor iki ay oluyor, en fazla altı aya kadar zaten verilebiliyor tedbir kararları. Hepsinin farklı tedbir kararları var, hepsini tek tip değil. O yüzden yeterli özeni göstermeleri, göstermemiz gereken özeni gösterebiliyor muyuz, bence gösteremiyoruz. Çünkü ben büromuza gelip de kocasını “sen neden bütün gün beni aramadın, bana canım, hayatım demiyorsun” deyip müracaatçı olan kadınlarımız var bizim. Hani kadınlar mağdur evet, mağdur olan kadınlar gerçekten onları bir tarafa, gerçekten şiddet mağduru bir tarafa koyuyoruz da erkek mağdurlarımız da var. Hatta bizim istatistiğimiz vardı bizim yüzde on erkek mağdurlarımız var, erkek müşterilerimiz var. Aslında şiddet kişilikle alakalı, hani şiddetin cinsiyeti yok, erkeği, çocuğu yok. Evet, kadınlar daha fazla şiddet görüyorlar neden o da, bir erkek gibi işte güç kuvvet şeyine sahip değiller. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra psikologlar bir mağdurlar üzerinde bir araştırma yapmışlar, şiddet mağdurları arasında. Viktimoloji diyorlar mağdur psikolojisi. Mağdur psikolojisi nasıldır veya neden hep aynı kişilerin başına geliyor bu şiddet olayları? Tabii ki bu kadına şiddet ayrı bir şey ama tetikleyebiliyor mu? Yani bu bizim büromuza gelen dediğim gibi olaylardan gördüklerimiz, evet tetikleyen kadınlarımız var. Şeyler var mesela az önce dediniz ya erkek nereye gidecek? Biz uzaklaştırma kararını veriyoruz nereye gidiyor, bize geliyor “Şimdi ben nereye gideceğim?” diye geliyor. Gerçekten maddi durum yok yani otelde gelip kalma durumu yok, bir ailesi annesi babası yakını yok, oraya da gidemiyor veya şey oluyor sokakta kalıyor, daha kötü oluyor. Sen beni nasıl evden attırırısın şeyine giriyor, daha çok zarar verebiliyor aslında. Şu da olabiliyor, bazen kadınlar tedbir kararlarını istiyorlar. Sonra eve gidince tabii biz istemedik polis yazmış deyince, bize kavgaya gelenler de var. “Siz bizim yuvamız mı yıkacaksınız?” diye kavgaya da geliyorlar bize. Herkes hakkını bilsin yani herkes kanunu bilsin ama çok gereksiz yere de az önce dedim ya işte bütün gün kocasını arayıp da “Sen beni neden gün içerisinde aramıyorsun? Neden güzel sözler söylemiyorsun?” diyen kadınlarımız da var, gerçekten mağdur olan kadınlarımız da var. Gerçekten artık böyle bir tane mağdurumuz vardı kadın o kadar çaresiz ki memleketine gitmek istemiyor, memleketine gönderelim dedik; “hayır”, sığınma evine götürüelim diyoruz; “üç tane çocuğum var, okula gidiyorlar, sığınma evine gitmek

istemiyorum” diyor. En son biz müracaatını aldık, ben dedi “Tamam, kardeşimi arayacağım” dedi, “Kardeşimin evine gideceğim, kardeşim karakolun çıkışına gelsin” dedi. Oradan aldı gitti, aradan üç beş saat geçti karakola gitmiş abisiyle birlikte şikâyetini geri çekmek için. Dedik şikâyetini geri çekme, bir de böyle bir şey var, şikâyeti biz geri çekmiyoruz. Hani kadın geliyor bize müracaatını yapıyor, bir saat sonra iki saat sonra veya ertesi gün diyor ki “ben şikâyetçi olmuştum, geri çekmek istiyorum.” Belki baskı altında, belki korkutuluyor, belki tehdit ediliyor. Savcılıktan çekersin şikâyetini diyoruz. Karakoldan aradılar, kadın şikâyetini geri çekmek istiyor, hayır dedik, bizde tekrar bir ifade veremez, biz şikâyetini çektirmiyoruz savcılığa gitsin çeksin, baya bir telefon trafiği oldu. Neyse tedbir kararı çıktı ve o kadının o mağduriyetini biz görmüştük gerçekten bir otobüse bindirelim, gönderelim hiçbir şekilde kabul etmedi. Tedbir kararı çıktı, telefon açıyoruz tedbir kararın çıktı, “Ben kocamla mutluyum, tedbir kararı falan istemiyorum.” Ya imzalamam lazım bu kadar gelmen lazım. En son evine gittik ve kadından şu cevabı aldık. “Siz benim yuvamı mı yıkacaksınız? Siz benden ne istiyorsunuz?” Yani öyle vakalarımız da var gerçekten, o da artık tuzu biberi işimizin yani bir şey, yapacak bir şey yok. Şeyi de söylemek istiyorum aslında bir uzman değiliz bu konuda ama şimdi bize gelen erkekler ne diyorlar? Bu etki-tepki meselesi var ya az önce bir hocam söyledi, hani acaba karşı taraf da tetikliyor mu bu işi diye. Gelen erkekler diyorlar ki; işte evde tartışma çıkıyor, ya sürekli bana diyor ki bir telefonumla polisi kapıya yığarım, sen evden uzaklaştırırım, bütün mallarını elinden alırım. Şöyle de bir algı var evden uzaklaştırıldığı zaman erkekler şunu düşünüyorlar, bütün ev para mal mülk kadına kaldı, öyle bir şey yok. Bunun için de gitmek istemeyen çok fazla erkek var veya evin, malının elinden gideceğini düşünerekten böyle agresifleşen, uzaklaştırınca zannediyor ki o kadın evde konacak tapu onun üzerine geçecek, sen hiçbir hak iddia edemeyeceksin. Bunu yanlış biliyorlar, biz elimizden geldiğince bildirmeye çalışıyoruz. Öyle bilen kadınlarımız da var ama evden uzaklaştırdığım zaman evi alırım, ev bana kalıyor diye düşünen kadınlarımız da var maalesef. KADES’i herkes duymuştur herhalde, bilmeyen var mı? KADES’in açılımı *Kadın Acil Destek Uygulaması*. Uygulamayı ben anlatmak istiyorum nasıl indirilir. KADES, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmış Türkçe bir yazılımdır, Türk mühendisler tarafından hazırlanmıştır. Acil durumlarda ilk aklımıza gelecek uygulamadır. Akıllı telefon kullanıcıları Google Play Store’den ve Apple Store’den KADES uygulamasını indirebiliyorlar. Uygulamayı indirdiğiniz zaman T.C. kimlik numaranızı giriyorsunuz, EGM tarafından Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından size aktivasyon kodu gönderiliyor. Aktivasyon kodunu girdiğiniz zaman uygulamamız aktif hale giriyor. Yalnız beyler bunu girdiği zaman T.C. kimlik numaralarını girince şöyle bir cevap alacaklar: Bu uygulama kadınlara yöneliktir, siz

kullanamazsınız, kabul edilmedi talebiniz. Sadece kadınlar indirebiliyorlar. Acil durumlarda, konuşamayacağınız durumlarda, bir tehlike gördüğünüz zaman direkt KADES'e basıyorsunuz. Orada size şey geliyor, "çağrı gönderiyorsunuz, emin misiniz?" Yine hiç konuşmadan Evet'e tuşladığımız zaman, bizim çağrı merkezimize lokasyonla birlikte, konumuzla birlikte ihbarımız düşüyor. Ondan sonra bizim çağrı merkezlerimiz en yakın ekibi yönlendiriyorlar. Bizde KADES ihbarları öncelikli sıradadır, yani ekibe iki tane konu anons edildiyse KADES ihbarı her zaman önceliklidir ve her zaman en yakın ekip gelir oraya. Bununla da ilgili sıkıntılarla karşılaştık, dedim ya ekiplerimiz KADES ihbarlarına daha duyarlı, önceliklidir. İşte gerçekten gelecek misiniz diye denemek istedim, dolandırıcı programı mı diye denemek istedim... Geçen sene pandemi döneminde KADES ihbarı çok fazla geldiğinde, sokağa çıkma yasakları var ya, sokağa çıkamıyorum işte beni anneme götürün, beni markete götürün, çok fazla karşılaştık bu tür olaylarla. Yani inşallah gitgide daha bilinçli bir kullanıcı kitlesine ulaşacağımızı düşünüyoruz. Bu kadar benim söylemek istediğim şey. Umarım sıkılmamışsındır size ama zaten söylenmesi gereken her şeyi benden önceki konuşmacılar söylediler. Teşekkür ediyorum beni dinlediğiniz için, sağ olun.

Moderatör:

Ayşenur Hanım, teşekkür ederiz gerçekten bir uygulamacının gözünden şiddet türlerinden bahsettiniz ve bu o tetikleyen faktör de çok ilginç, yani gerçekten çok farklı bir sıralama yaptınız.

Ayşenur TÜRKECAN:

İşin mutfağında olunca şimdi daha farklı oluyor, hani basından izlenildiği gibi olmuyor. Az önce bir tane hocam dedi ki kadına yönelik şiddet ilk başlarda önemsenmiyor da daha sonra basında daha çok gündemde yer almaya başladı, azalmak yerine daha da arttı dedi.

Moderatör:

Evet, yani orada etnik, kültürel farklılıklar, kendini yetersiz hissetme dikkatimi çekti doğrusu.

Ayşenur TÜRKECAN:

Kendini yetersiz hissetme her iki taraf için de. Artık şey oluyor bize gelen konuları biz iki tarafı da dinlediğimiz zaman olay şuna dönüyor, kişiler hani o sorunu çözmekten ziyade artık karşı tarafa üstünlüğünü ispatlama olayına giriyorlar. Yani o "ben daha üstünüm!" Erkek işte şiddet, bağırıp, çağırarak, küfür ederek üstünün ispatlamaya çalışıyor, kadın da evden

uzaklaştırarak veya işte en ufak bir şeyde polisi çağırarak üstünlüğünü ispatlamaya çalışıyor, çözüm odaklı değil. Boşanma davalarında özellikle şu çok fazla oluyor. Çocukla geliyorlar bize, çocuğun alıkonulması olayları çok fazla oluyor, çocuğu kullanıyor aileler. İşte anneye karşı dolduruyor, babaya karşı dolduruyor. Hatta biz özellikle ifade falan alırken, çocuğu keşke birine bırakıp gelseydin, burası çok sağlıklı ortam değil, çocuk duymasın dediğimiz an; işte baba ise “görsün annesinin ne mal olduğunu”, anne ise “görsün babasını ne mal olduğunu, dinlesin, öğrensin” şeklinde. Artık hani dediğim gibi iş karşı tarafa ne şekilde zarar verebilirim; ekonomik, maddi, psikolojik karşı tarafa nasıl yıkıntı verebilirim, nasıl çöküntüye uğratabilirim, ona dönüşüyor, o şekilde.

Moderatör:

Ayşenur Hanım teşekkür ederiz yani Pendik'teki şiddetin de Beşiktaş ve Kadıköy'den daha fazla olması çok enteresan, o dikkatimi çekti. Bir de tabii şiddetin siz farklı bir tanımını yaptınız, yani canım cicim dememek de bir şiddet kapsamına giriyor, o yüzden buradaki erkeklere duyurulur.

Ayşenur TÜRKECAN:

Geçen yıl pandemi döneminde şey vardı *Getir* muhabbeti var ya sürekli herkes *Getir*'den sipariş veriyor. “Neden kendine çikolata söyledin, bana söylemedin?” O da diyor ki “Senin sevdiğin çikolata yoktu orada, başka bir yerden söyleyecektim.” Orada film kopuyor, “sen zaten hep böylesin, bencilsin.” Ya insanlar şey aslında, biz ne istiyoruz, dinlenilmek istiyoruz kadın olsun, erkek olsun. Biz tamam bu konuda bir uzman değiliz ama gelen kadınlar anlatmak istiyorlar, kendilerini dinleyecek birini istiyorlar. Biz dinliyoruz bazen rahatlamış olarak gidiyor bazen konuşunca şey oluyor “ha evet neyse ben bir düşüneyim sonra gelirim” falan diyebiliyor. O an dinlenilmek istiyorlar, her iki taraf da. Biz bir de tarafsız olarak, üçüncü göz olarak dinlediğimiz zaman hani dediğim gibi bir uzman olmasak da meslek tecrübemiz var artık, olay tecrübemiz var. Psikologluk da yapıyoruz, kendimize yetemiyoruz ama vatandaşa karşı yapabiliyoruz.

Moderatör:

Bence bu yani karşılıklı dinleme ihtiyacını ben hani sizin sunumunuzun manşeti olarak ilan ediyorum. İki tarafın da birbirini anlamaya ihtiyacı var. Hocam teşekkür ederim biz aslında

sonra alacaktık ama zamanınım çok daraldı tabii bizim çok aktif bir Merkez Müdürümüz var Ayşin hocam. Kendisine çok teşekkür ediyoruz. Nerede hocam? Evet, programın başından sonuna kadar bu işin gerçekten ağırlığını hissetti ve bu programın çok güzel bir şekilde tasarlanmasını baştan sona kendisi yönetti, ekibiyle beraber. Kendisine ben çok teşekkür ediyorum. Kurumsal İletişim Dairemiz başkanı Derya Hanım ve ekibine teşekkür ediyoruz. Tabii ki Pendik Rehberlik Araştırma Merkezi müdürü Aladdin Karacan hocamıza, hocam siz bizi bıraksanız bile biz sizi bırakmayacağız. Mayıs ayına kadar devam ona göre, çünkü bu proje başladığını siz bize Ayşin hocamla ziyaretimizde söylemişsiniz. Bu bir başlangıç ama bundan sonraki süreci birlikte yöneteceğiz. Belki beş dakika kaldı hani zaman kalmadı ama ben mutlaka soru soracağım diyen, sormak isterim diyen. Hocam buyurun.

Prof. Dr. Selma ÇETİNER:

Ben son bir şey söylemek istiyorum. Hangi açılış konuşmasını hangi konuşmacı yapmıştı hatırlamıyorum ama hani dediler ki kadının; yemeği yaktım, kocamanın gitme dediği yere gittim, bu nedenle dövülmeyi hak ediyorum gibi kabullenişleri var dedi. Acilde çalışan ve kadınlarla çalışan bir doktor arkadaşım var psikiyatrist, Serpil Hanım, 9 Eylül'de. O söylemişti ama bunun nedeni kendine hak gördüğü için değil, haksız yere dövmeyi hazmedemediğinden yapıyor bunu dedi, hani kendini suçlayım ki bundan dövüyor yoksa beni sevmediğinden değil diye. Bu da çok acı bir gerçek, savunma mekanizması diye söylemişti.

Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER:

Şunu anlıyoruz herhalde değil mi? Yani esas mesele tamamen psikolojiktir yani bu şiddeti, yani bu biz kadına dönük saldırganlıktır esasında kavram olarak çünkü şiddet de sonuçta saldırganlığın bir çeşidi. Her şey, esas çatı saldırganlıktır. Mesele tamamen psişik, çünkü evrensel olarak anlayamazsınız insanı. İnsan bireysel olarak ancak anlaşılabilen, şimdi bu sizin (Ayşenur Hanım) çok gerçekten şey oldu ben iyice emin oldum yani sizin konuşmalarınızdan da gerçekten çünkü tam mutfağındasınız. Çok enteresan şeyler söylediniz, bizim şüphe duyduğumuz, zihnimizde var olanları gerçeğe dönüştürdünüz siz. Bunu bir kavrayışa sahip oldum ben ve gerçekten bundan sonraki çalışmaların çünkü psikolojinin bir alanı olarak çok çalışan, çok değerli çalışmalar var burada, aile içi şiddet tamamen psişik şeyler üzerine kurulu. Bununla ilgili bir şey yapılabilir, bu çok yararlı olur çünkü bakın Kaymakam Hanım da dedi ki “Biz psikolojik danışmanlık merkezi kurduk.” Bu böyle şimdi toplumsal bir meseledir bu aslında ve nesilden nesle geçen, yani bakın galiba Tülay Hoca bahsetti hamile, evet hamile çocuğu var karnındayken şiddet görünce çocuğu tabii ki etkiliyor.

Yani bu gelişimsel psikolojide de o fetüsün içindeki bebeğin büyümesi evreleri bizim meselemizdir zaten. Şimdi ne oluyor, bu çocuk dünyaya geldikten sonra sulh içinde, empati içinde bir çocuk mu oluyor? Hayır, kötü kader, bu böyle sürüyor. Yani bakın kötü muamele görmüş bir baba “ya ben bunu gördüm yaşadım ne kadar kötü bir şey ben evladıma böyle davranmayayım” diyemiyor, diyemiyor. O da aynı merhametsiz, aynı anlayışsız bir baba oluyor ya da anne oluyor. Çok uzatmayacağım ama şimdi bir anda bunları söylerken aklıma geldi. Biz ana-baba okulu projelerimizde yıllarca şehir şehir gezerken hangi şehirdi

bilmiyorum hatta Ziya Selçuk ile birlikteydik o söyledi galiba onun da alıntısını vereyim haksızlık olmasın. Dedim ki ben anlayamıyorum. “Neyi anlayamıyorsun hocam?” dedi. Şunu anlayamıyorum dedim yani işte bu tam bu, yani görüyorsun kötülüğü görüyorsun ya bu kötü diyemiyoruz, bunu içselleştiriyorsun ve aynı şekilde. Mesela dedim ki burada gelin-kaynana meselesi, bak hakikaten kadın böyle duruyor gelin ise, şeyi anlatıyorum feodaliteyi anlatıyorum. Gelin ise geride duruyor, sofrada yeri bile yok ama o anne oluyor hep aynı gördüğünü o zulmü gelinine yapıyor, işte bu zincir nasıl bir şey yani dedi ki çok enteresandır bu gerçekten. Dedi ki “Hocam neden oluyor biliyor musunuz? O kadın ona onun için dayanıyor zaten, ne zannediyorsunuz? Nasıl dayandığını zannediyorsunuz? Bir gün benim de sıram gelecek diye dayanıyor” dedi. İşte bu bir şiddettir ve kadına yönelik değildir. Bu toplumsal bir meseledir, aile şiddetidir. Kadın da içindedir, erkek de içindedir.

II. OTURUM

Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele İçin Medya Nasıl Rol Almalı?

Moderatör:

Fotoğraf 1 – Aile içi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Tanımlar, Hukuki ve Sağlık İlişkin Süreçler
Prof. Dr. Ahmet Kesik, Dr. Öğr. Üyesi Nurgül Yavuzer, Prof. Dr. Tülay Ortabağ, Prof. Dr. Selma Çetiner, Ayşenur Türkecan
Dekan

Konuşmacılar:

Sibel GÜNEŞ - Gazeteciler Cemiyeti Genel Sekreteri

Öznur TURALIOĞLU SEYHAN – Fox TV Program Editörü

Fuat KOZLUKLU – Gazeteci

Moderatör:

İstanbul Gedik Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi Dekanıyım. Aynı zamanda bir iletişimciyim, medya uzmanıyım. Alanla ilgili 30 yılı aşkın bir süredir çalışmada bulunmuş kişiler olarak sizlerle beraberiz. Konuklarımı öncelikli olarak kısaca size tanıtmak istiyorum; Sibel Hanım, Sibel Güneş, Gazeteciler Cemiyeti Genel Sekreteri kendisi uzun yıllar gazetecilik alanında ve sağlık medyası alanında özellikle uzmanlığı var. Bugün sizinle tabii ki kadına yönelik şiddetle mücadele konusunu paylaşacak. Öznur Hanım, Öznur

Turalioğlu Seyhan. Öznur Hanım FOX TV'den, sizler programlarını izliyorsunuzdur mutlaka, kendisi “Çalar Saat” ve “Merve Yıldırım’la Benden Söylemesi” iki programın editörü.

Burada sizinle Uluslararası Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele kapsamında bir konu başlığı altında beraberiz. Tabii konu şiddet olunca eminim hepinizin tanık olduğu çok fazla sayıda medya görseli vardır. Şiddet içerikli, şiddetle ilgili, şiddete dokunan, şiddeti anımsatan, kimi zaman gizli kimi zaman açık medya içeriklerinde her gün birçok şiddet içeriğine maruz kalıyoruz ve bu yeni bir durum değil. Geleneksel ve yeni medya fark etmiyor yani sosyal medya araçlarından da -ki sizler (dinleyiciler) kuşak olarak sosyal medya araçlarına daha çok rağbet ediyorsunuz, geleneksel medya olarak adlandırdığımız radyo, televizyon, gazete, dergi, sinema gibi araçlara olan ilginiz daha az- her gün az çok bir şiddet içeriğine tanık oluyorsunuz bir şekilde. Şimdi tabii şiddet içeriğine tanık olmadığımızı düşünerek izlediğiniz içeriklerde dahi şiddet olduğuna dair size burada çok sayıda örnek sunabilirim. Bundan aşığı yukarı üç yıl kadar evvel Radyo Televizyon Üst Kurulu’nda bir toplantıda “Hocam biz medya ve şiddet üzerine çalışma yapmak istiyoruz, nasıl ilerleyeceğimize ve nasıl bir çalışma yapacağımıza karar veremedik” diyerek benden danışmanlık yapmamı istediler. Ben de yaklaşık 8-10 kişinin bulunduğu o ortamda George Gerbner isminden haberdar olup olmadıklarını sordum. İsmi ısrarla altını çizerek söylememe rağmen kimsenin bu ismi duymadığını öğrendim. 1950’li yıllarda Amerikan hükümeti, George Gerbner’e Amerika sokaklarında yaygınlaşan şiddetin kaynaklarını araştırma odaklı bir iş veriyor. George Gerbner, iletişim kuramcısı ve iletişim çalışmaları yapan birisi olarak Amerika’da akademik alanda çok tanınan birisidir. Amerikan hükümeti, son zamanlarda sokaklarda artan şiddeti ön plana alıyor. Bugün konuştuğumuz konu kadına yönelik şiddet olsa da ben genel anlamda şiddet konusundan giriş yapacağım yani genel anlamda toplumsal şiddet... Amerikan hükümeti, George Gerbner’e, şiddetin kaynaklarının neler olabileceğine dair araştırma yapma teklifinde bulunuyor.

O da uzun süre, toplumun iletişim ajanları yani toplumu etkileyen ve şiddete yönlendiren faktörlerin neler olduğuna dair çalışmasını yürütüyor. Çalışmasında, ağırlıklı olarak toplumun şiddet davranışlarının kaynağında o zamanın koşulları bağlamında ana medya olarak adlandırılan televizyon, Amerikan televizyon sistemi ve medya olduğunu görüyor ve çalışmalarına bu tespitin üzerine devam ediyor. Uzun soluklu yaptığı çalışmada “ekme kuramı” nı ortaya atıyor. Ekme kuramının özeti; uzun süre belirli nitelikteki içeriklere maruz kalan kişiler gerçeklik algılarını yitirirler yani sizler uzun süre medya kanalları üzerinden belirli tür içeriklere maruz kaldığınızda gerçekliğin, o medyanın sunduğu gerçeklik olduğu yangılısına düşersiniz. Örneğin, izlediğiniz dizi her ne kadar mahallenizdeki manavı işaret

etmese de siz mahallenizdeki manavın sahtekâr olduğu izlenimine kapılırsınız. Dizi senaryolarında, haber içeriklerinde bu tür vakalara aşına olarak artık kişilik olarak siz etrafınıza karşı şüpheli, endişeli ve kaygılı bir varlığa dönersiniz. Gerbner, uzun soluklu ekme kuramını geliştirirken çok ciddi ayrıntılar da saptıyor, mesela *ayrıksama*... Bütün Amerikan televizyon dizilerinde -az sonra biz de ayrımcılık olarak değineceğiz- siyahiler hep alt sınıf işlerde rol alıyor; bahçıvan, manav, evdeki temizlikçi, çöpçü... Sosyal olarak toplumun örgütsel yapısı içerisinde bu sınıfsallığı tespit ediyor, yani medya üzerinden sınıfsallığın nasıl transfer edildiğine dair bulgularını ortaya koyuyor. Bunu özellikle söylüyorum çünkü toplum dediğimiz yapı aslında ekonomi-politik anlamda bir düzendir. Öğleden önceki oturumlarda diğerk bilim alanlarından meslektaşlarımız kendi bilim alanları perspektifinden şiddetin kaynaklarını ortaya koymaya çalıştılar. Biz bu oturumda medya ve iletişim odaklı şiddetin kaynaklarını ortaya koymaya çalışacağız ancak medya ve iletişim alanı insan bilincini etkileyen en önemli faktörlerden olduğu için -yani gündelik hayatımızın uyku ve dalgınlık hariç neredeyse tamamı bilişsel etkiye maruz kaldığı için- kitlesel anlamdaki tüm endüstriyel iletişim araçlarından etkilenmek söz konusudur. Burada sadece medyadan yani radyo, televizyon, gazete, dergi, sinemadan bahsetmiyorum. Kitle iletişim endüstrisi diye adlandırabileceğimiz belletme endüstrisini de dahil ediyorum. Okullar, din kurumları vs. nasıl düşüneceğinizi, neyi nasıl algılayacağınızı, neyi ne şekilde göreceğinizi, kendinizi nasıl yorumlayarak içselleşeceğinizi dahil tüm hücrelerinize kadar sizin düşünüş biçiminizi birebir etkiler. Olayları, olguları ve etrafınızdaki dönen dünyayı tıpkı Gerbner'in ekme kuramı gibi size sunulan üzerinden alımlamaya başlırsınız ve belirli bir süre, size sunulan dünya üzerinden gerçekliği görmeye başlırsınız. Genç arkadaşlar, size özellikle söylüyorum *ekonomi politik* kavramını önemsiyorum çünkü toplum tamamıyla ekonomi politik anlamdaki güç ilişkileri alanıdır. Yani içinde yaşadığımız toplum bir güç ilişkileri evrenidir burada da güç ilişkileri evreni var. Mesela, siz bana bir kimlikle bakıyorsunuz; beni, üniversitede profesör ve “alanında otorite sahibi olduğundan onun sözlerini dinlemeliyiz” şeklinde bir algıyla dinliyorsunuz. Çünkü size bu durum çocukluğunuzdan beri öğretildi, toplumun otorite düzeni ilişkilerini öğrendiniz. Dolayısıyla bu otorite ve güç ilişkileri aynı zamanda sizin o toplum içerisindeki konulara bakışınızı, değerler anlamında, biçimlendirir. Mesela burada bir kadının şiddete maruz kalması ile ilgili spesifik bir alandan konuşuyoruz ama şiddet ana başlığı altında baktığımızda insanın insana, insanın doğaya, insanın diğerk canlılara yani şiddetin birçok türü var. Eğer kendi içerisinde bu bütün içerisinde bakarsak şiddeti; çocuk, kadın, zayıf yönlü ele alacağız. Çünkü biz böyle öğrendik, toplumdaki eşit ilişkiler düzenini biz kendimiz kendi retoriğimizde, kendi algılarımızda bu şekilde biçimlendirdik, bunu kitle iletişim

endüstrisi aracılığıyla yaptık. Ailemizde konuştuğumuz cümlelerin yüzde sekseni kitle iletişim alanındaki cümlelerimizin ortalamasıdır. Kendi iç dünyanızda konuştuğunuz cümlelerinizin hemen hemen yarısından fazlası dış uyaranların size vermiş olduğu cümlelerdir. Şu anda konuşacağımız konuyu, medya profesyonellerin gözlemleri ve deneyimleri bağlamında ele alacağız. Her fikir çok önemli çünkü esasında bu bilişsel alan, bu profesyonellerin ellerinden geçiyor. Sadece kadın ve çocuk üzerinden şekillenen şiddet değil, üretimin koşullandırıldığı, üretim ilişkilerinin yapılandırıldığı toplum düzeninde çalışanın da emek düzeni içerisindeki statüsü çok önemli. Dolayısıyla bu statülerin konumlarını belirleyen, sizlerin düşünüş biçimlerini etkileyen büyük bir endüstriden bahsediyorum. Çok büyük bir medya endüstrisinin takipçilerinin sayısının devasa boyutta olduğunu ifade edebilirim. Mesela FOX Haber 15-20 milyon izleyiciye ulaşıyordur. Ben derste 10 kişiyi ikna etmeye çalışırken aynı akşam 15-20 milyon kişi sizinle beraber ve sizden aldıkları enformasyonla topluma, olaylara ve insanlara bakıyorlar. Orada sarf edilen haber görüntüleri, haber sözleri, haber başlıkları her şeyiyle sizin zihninizde bir yer ediniyor ya da cep telefonundan hızlıca takip edip fikir ediniyorsunuz. Medyanın önemini size izah etmiş oldum ve konuklarımla da zaman zaman soru-cevap yaparak ilerleyeceğiz. Öncelikle Sibel Hanım sizden konuşmanızı rica edeceğiz. Sibel Hanım, “Medyada Şiddet Dilinin Cinsiyet Eşitlikçi Dile Dönüştürülmesi” başlıklı bir sunumla bizlerle beraber olacak.

Sibel GÜNEŞ:

Teşekkür ediyorum Can Bey, Can Bey'in olduğu bir üniversitede olduğunuz için şanslısınız. Kendisini Antep'teki üniversitede bir toplantı nedeniyle tanıdım. Can Bey konuşmasında ekonomiden ve politikadan söz etti. Gerçekten yaşadığımız anın her saniyesi bu tip ilişkilerle tasarlanır durumda. Medya bu durumun zirveye ulaştığı ve görünür kılındığı andır. Gazeteciliği olumlu olumsuz tüm yönleriyle sizinle paylaşmak istiyorum. Daha sonra şiddet konusunda özellikle neler yaptığımızı ve neler yapmamamız gerektiğinin altını çizeceğim. Gazetecilik siyasi, ekonomik, sağlık ve eğitim gibi tüm iktidar alanlarının sorgulandığı bir alandır. Bizim işimiz siyasetçilere, üniversite, hastane ya da ekonomi yönetimlerine hizmet eden bir iş asla değil. Biz tüm iktidar alanlarımızı sadece sokaktaki yurttaş adına sorguluyoruz. Güçlünün değil en zayıf halka adına bizler eşik bekçileriyiz. Gazetecilik yapan tüm meslektaşlarımız, hepimiz bunu yapıyor muyuz? Hepimiz bunu yapamıyoruz, olumsuz örneklerle de karşılaşıyorsunuz ama bizim hikayemiz bu. Bu işe gönül koyan, üniversitede bu

alanı seçerek okuyan herkesin başlangıç noktası bu. Sapmadan devam edenler var, bu ilişkiler ağında kendini kaybedenler var ama hala bu ülkenin çok güçlü bir gazetecilik damarı var ve o sayede siz hala bu ülkede olumlu ya da olumsuz giden birçok konu hakkında fikir sahibi olabiliyorsunuz. Biz bu iktidar alanlarını sorgulamalıyız ve siyasetçilerin, ekonomistlerin, yerel yöneticilerin, ulusal yöneticilerin, devletin tüm makamlarının kamu yararına uygun olmayan faaliyetleri ile ilgili sizi bilgilendirmek zorundayız. Gazeteciliğin toplumun aynası olduğuna dair yerleşmiş bir kanı vardır ama bir yandan da herkes medyadan şikâyet eder. Bunun iki yüzü var; herkes medyada gördüğünden hoşlanmaz. Ailenizle birlikte yemek yerken ana haberleri izlediğinizde eminim müthiş geriliyorsunuzdur. Uzun yıllardır habercilik yapıyorum ben de müthiş geriliyorum. Haber bültenlerinde sorun olmayan bir an yok çünkü bu ülkede çok ciddi sorunlar yaşıyoruz. Genel anlamda basın ve ifade özgürlüğü açısından ciddi sorunlarımız var. Bine yakın gazeteci tutuklandı, on bine yakın gazeteci şu an hala yargılanıyor. Benim 11.157 gazeteci meslektaşım da bu süreçte işsiz kaldı. Medya kuruluşları kapatıldı, her siyasi görüşten gazeteci işsiz kaldı, bunlar ülkenin gerçeği. Bizim en önemli sorumluluklarımızdan biri, cezaevi gezerek meslektaşlarımızla dayanışma içerisinde olmak. Medyanın bu durumunu, bu koşullarda iş yaptığımızı tarif etmek için aktardım. Aldığımız ücret de yoksulluk sınırında yani bu işi onuruyla, size biraz önce anlattığım kamu yararını hedef alan ve yayını bu nedenle yapan yürekli gazeteciler sayesinde hala azıcık haber alabiliyorsunuzdur. Bu hikâye içerisinde doğrular, yanlışlar ve bir de şiddet var. Biraz önce Can Hocanın söylediği gibi, size sabahtan akşama kadar bir dil ezberletilip bir tavır sergileniyorsa, siz de kaçınılmaz bir şekilde önce evinizdekine sinirlenmeye başlıyorsunuz, sonra kapı komşunuza, otobüste yanınızda oturan insana sinirleniyorsunuz. Yeni yaşanan olay; metroda herkesin ortasında bir erkek elinde bir bıçakla kadına ağza alınmayacak hakaretler ediyor, herkes donmuş kalmış bir vaziyette, sadece o kadın değil hepimiz o şiddetin mağduru haline geliyoruz. Şiddetle ilgili olarak, eğer devletin dili hedef gösteren sert bir söylemse o zaman şiddet her yana yayılıyor. Hatırlayın, isim sarf etmeden söyleyeceğim ki benim konuştuğum da size ayrı travmaları, olumsuzlukları çağrıştırmayın. Uzun süre kadına yönelik şiddet, çocuğa yönelik şiddetle ilgili haberleri bizim yöneticilerimiz ısrarla reddettiler. Bunların medyanın kendi meselesi olduğu, bu tür olayların haber yapıldıkça görünür kılındığı, bu olayların asla bu kadar çok olmadığı ifade edildi. Ne zaman ki bir genç kızımız bir minibüste saldırıya uğradı, vücudu parçalandı ve yakıldı, o zaman devlet yöneticileri “demek ki kamusal alanda bir genç insanın başına bunlar gelebiliyor” diye düşündü. Travmasını toplum olarak yaşadıkten sonra hep birlikte daha başka bir noktaya geldik. Gerçekten şiddet hayatımızın her alanında, daha önce kadınların şiddete uğraması ile ilgili gerekçeler

üretilirken, şimdi artık biraz farklı noktadayız. Bu gerekçeleri üretenlerin çocukları böyle bir şiddetin kurbanı olabilirler. Bunun için önce gerçekten siyaset dilinin değişmesi gerekiyor çünkü sabahtan akşama kadar birbirlerine hakaret eden ve hedef gösteren suçlayan bir dil var. İktidar ve muhalefet açısından hiçbir farklılık yok, iki taraf da birbirini sürekli suçlar durumda. Bu tansiyon yüksekliği, siyasetçinin hedef gösteren nefret söylemi hepimizi olumsuz yönde gerçek anlamda etkiliyor. Gazetecilik noktasına geri dönersek, haberleri size ulaştırırken yol haritalarımız var. Bunlardan birisi, *Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi*; bildirgelere internet sitemizden, tgc.org.tr, ulaşabilirsiniz. Cemiyet, Türkiye'nin en büyük gazetecilik meslek örgütüdür, “kalemimi kır ama satma” diyen Sedat Simavi gibi bir kurucu başkanı var. Biz bu yol haritalarıyla yolumuza devam etmek zorundayız. Bunu meslektaşlarımızla paylaşıyor ve hem cinsiyetçiliğin ortadan kalkması hem de etik ilkelere uygun gazetecilik yapılması için 81 ilde bugüne kadar 86 yerel medya semineri yaparak 9.000 gazeteciye meslek içi eğitim sertifikası verdik. Bu çalışmalara pandemi nedeniyle şu an biraz ara versek te, sürdürmeye devam ediyoruz. Gazetecinin neyi savunmak zorunda olduğuyla ilgili aklınızda bir düşünce olması için şu notu paylaşmak istiyorum: Bildirgenin önemli bir maddesi, gazeteci, başta barış, demokrasi ve insan hakları olmak üzere insanlığın evrensel değerlerine, çok sesliliğe ve farklılıklara saygıyı savunur. Milliyet, ırk, etnisite, renk, cinsiyet, dil, din ayırmadan tüm bireylerin haklarını ve saygınlığını tanır. İdealde bizim yol haritamızın ana noktası budur. Her türden şiddeti haklı gösterici, özendirici ve kışkırtan yayın yapmama sorumluluğumuz var. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Kadın Gazeteciler Komisyonu bir kitap hazırladı. Bizim internet sitemizde bu kitaba ulaşabilirsiniz: *Kadın ve Medya Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Haber Kılavuzu*. Kadın gazeteciler önce medyada uğradıkları sözlü ve fiziksel tacizleri yazdılar. Bir hikâyeyi anlatıp size yol göstericilik konusunda katkı sunabilmemiz için kendi başımıza gelenlerle yüzleşmemiz gerekiyor. Can Hocanın dediği gibi medya; güç, iktidar alanı ve ilişkiler ağı. Medya, erkek egemen dilin hâkim olduğu bir alan ve erkek yöneticilerin ağırlıkta olduğu bir yapıdır. Kadınların varlığı zorunlu olarak ötelendiği için erkekler bu iktidar alanını kadınlarla her zaman paylaşmak istemiyorlar. Kadının daha eşitlikçi dili maalesef medyadaki bu koşullarda yansımıyor. Arkadaşlarımız kitapta bunu hazırladılar ve yine çok değerli akademisyenlerin desteğiyle biz haberde neyi yapmayacağız, neyi nasıl göstereceğiz ya da göstermeyeceğiz konusunda belirli noktalarda uzlaşma sağlandı. Bunu biz tüm medya kuruluşlarıyla paylaştık, birçok medya kuruluşunda - Demirören Medya Grubu da dahil olmak üzere- meslek içi eğitim çalışmalarını yürüttük, kitabı paylaştık. Şunu paylaşmak istiyorum; bizim sorumluluğumuz açısından bazı konularda yol almaya başladık diye umut ediyorum. Genellikle ölen çok genç ve güzel insanların fotoğrafları ön plana

çıkıyor, bu insanları öldüren kişilerin fotoğraflarını hatırlamıyorsunuz. İnsanlar kendini savunamaz halde ve zaten mağdurlar. Bu fotoğrafları sömürülüyor, gençliklerini ve güzelliklerini ifade eden fotoğraflar günlerce televizyon kanallarında ve gazete manşetlerinde kalıyor. Katilin söylemleri ve iddialarıyla, ölmüş bir insanın ahlakını, hayatını değerlendirmek durumunda kalıyoruz. Bir varile konulan kadının davası hala sürüyor. Katilin, kadının eskortluk yaptığına dair iddiası var ve mahkeme kadının eskortluk yapıp yapmadığına dair telefon kayıtlarının dinlenmesine karar veriyor. Bundan daha büyük haksızlık olabilir mi? Yaşam hakkı zaten ihlal edilen bir kadın öldürülmüş. Katilin bu iddiası mahkemede sorgulanıyor, dava uzuyor, ailesinin yardımının olup olmadığı tartışıyor. Kadının eskortluk yapıp yapmadığı bizim gündemimizde yer almaması gereken bir konu. Biz bu konuda karar verici asla olamayız. Bir insanın hayatı yok edilmiş ve mahkeme, katilin bu iddiasına dayanarak telefon kayıtlarının dinlenilmesine karar verebiliyor. O yüzden öncelikle haberin, asla failin ifadesine dayanarak yazılmaması gerekiyor. Ölen kadının, söz konusu iddiaları çürütecek pozisyonda olmadığını da bilmemiz gerekiyor. Haberi yazan kişi, psikolog, falcı veya öykü yazarı değil gazeteci olduğunu unutmama sorumluluğuna sahip olmak zorundadır. Cinayetin sorumlusu olarak cinnet, kıskançlık, öfke, namus, iflas, psikolojik sorun gibi cinayeti haklı gösterecek hiçbir cümlenin kullanılmaması gerekiyor. Bizim, bunları kendi aramızda bile kullanmamamız gerekiyor çünkü konuşurken bile hak ihlaline devam ediyoruz. Eğer medya bu dili kullanırsa mahkeme de bu dili esas alıp katilin cezası ile ilgili indirim kararı verebiliyor. Medyanın bunu asla yapmaması gerekiyor. Kadınların varsa cinayet öncesi koruma talepleri, maktulün varsa karakol şikayetleri hakkında verilmiş savcılık kararı, geçmişte şiddete maruz kalıp kalmadığı, gelenekler, destek olmayan aile gibi tüm unsurların da haberde yer alması gerekiyor. Fikri takip yapmamız gerekiyor; cinayet haberlerinin ardından failin yakalanma, yargılanma süreçlerinin de takip edilerek haberleştirilmesi gerekiyor. Bu alanda çalışan meslektaşlarımın paylaştığı bir iki önemli noktayı da sizinle paylaşmak istiyorum. Dün biz de Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Basın Müzesi'nde Türkiye Kadın Dernekleri Federasyon Başkanı Sayın Canan Güllü, -sizin de konuğunuzmuş- İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı Sayın Nazan Moroğlu ve Milliyet Gazetesi okur temsilcisi Berna Akçura'nın katıldığı bir toplantı yaptık. Onların da paylaştığı güncel bilgileri sizinle paylaşmak istiyorum. Ülkemizin İstanbul Sözleşmesi'nden geri çekilmesinin ardından karakollarda kadınların şikâyetleri ile ilgili ciddi sorunlar yaşanmaya başladı. Cinsel istismara, tacize uğrayan kadınlardan kanıt istenmeye başlandı. Gerçek anlamda hiçbir şey olmadı, “devlet olarak biz bu işe çok sahip çıkıyoruz, sözleşmeye ihtiyacımız yok” denilse de uygulamada asla bu koşullar geçerli değil. Şiddet gören kadınların kadın sığınma evlerine

gönderilmesi bile şu an engellenir durumda. Yani daha güvenlik, kolluk güçleri kadın başvurduğu anda kadını caydıracak bir yaklaşım sergilemeye devam ediyor. Aynı konuda aynı şekilde düşünmek zorunda değiliz ama lütfen bir olayı değerlendirirken birden fazla haber kaynağını dikkate almanızı rica ediyorum. *Merkez medya* dediğimiz kavram artık tamamen değişti, “amiral gemisi” gazeteler yok. Gazete tirajları müthiş bir şekilde düşmüş durumda, belirli bir anlayışı savunan, iktidarın yanında duran medya kuruluşları; bağımsız medya kuruluşları, kendini muhalif medya olarak tanımlayan medya kuruluşları var. Bu hikâye içerisinde sizin gerçeği kaybetmeme sorumluluğunuz var. Sosyal medyadaki haberlerin güvenilir olduğunu söylemek mümkün değil; o yüzden lütfen kendi siyasi görüşünüze, dünya görüşünüze uygun bir haber sitesi, bir gazete ya da bir Twitter bir hesabı takip ediyorsanız bile bunun dışında en az 5-6 medya kuruluşunu takip ederek gerçeğe ulaşmaya çalışın. “Elmalı Davası” bunun çok önemli bir örneğidir. İki çocuğun tacizi ile ilgili gündeme gelen çocukların haklarının ihlal edildiği çok ağır bir süreçtir. Tabii ki burada bir babaanne, aile faktörü var; çocuklar ciddi anlamda cinsel istismar açısından babanın ve annenin arasında kaldılar ve bu olay medyaya çok farklı şekillerde yansdı. Önce babaannenin iddiaları olarak yansdı, anne ve üvey babanın bu çocuklarla ilgili çok olumsuz tasarrufları olduğu söylendi, hikâye sonra çok başka bir yere evrildi. Gerçek medya okuryazarlığı dediğimiz kavram, gerçeğin, size gösterilenle asla sınırlı olmadığını ifade eder. İçinde bulunduğumuz dünyada, bütün videolar, haberler, iddialar yeniden tasarlanabiliyor. Hepimizin medya okuryazarı olma sorumluluğu var, size sunulanla asla yetinmeyin, biz bunu yapmaya zaten mecburuz. Aksi halde hak takipçiliği, eşik bekçiliği ve mesleğimizi yapamayız. Biz o zaman ya iktidarın ya muhalefetin aygıtı haline geliriz ama sizlerin de bu ülkenin yurttaşları olarak özellikle şiddetle ilgili konularda haberleri takip ederken size sunulanla yetinmeme sorumluluğunuz var. Bulduğunuz dünya görüşüyle ilgili medya sitelerinden gerçeği takip etmek size çok sıcak bir sobanın yanındaymış gibi bir keyif verir, kahvenizi de içersiniz ve her şey sizin ön gördüğünüz, hayal ettiğiniz gibidir. Ama bu ülkede hiçbir zaman hayat öyle akıyor ve bu ülkenin, gerçeği halının altına süpürme geleneği var. Onlar sonra çok acı bir şekilde ortalığa saçılıyor ve savunamadığımız, yardımcı olamadığımız insanlar için sonra hep birlikte çok üzülüyoruz. Benim şimdilik söyleyeceklerim bunlar, beni dinlediğiniz için çok teşekkürler.

Moderatör:

Evet, çok teşekkür ederiz Sibel Hanım, dokunduğunuz bir yer vardı. Ben orada bir iki şey söylemek istiyorum. Çok da doğru bir yerde, doğru bir yere işaret ettiniz. Medya okuryazarlığı konusu her yurttaşın, medyanın sunmuş olduğu içerikleri anlama, yorumlayabilme, arka planın ne şekilde yürüdüğünü önceden bilerek yani medyanın bir endüstri, bir üretim sistemi olduğu ve bir ekonomi politik çıkar döngüsü içerisinde işlerini gerçekleştirdiği realitesini bilerek medya içeriklerinin neyi sunmak istediği ve ne amaçla sunmak istediğini yorumlayabilecek yeterlikte olması gerektiği konusu son derece önemli. Ama bunun üstüne bir şey daha eklemek gerekiyor diye düşünüyorum. O da *media classification* yani *medya sınıflandırması*. Bizler bunu, televizyonlarda ya da diğer medya içeriklerinde “akıllı işaretler” olarak biliyoruz. Türkiye’de sınırlı, her medya içeriğinde söz konusu değil, sinemada, video içeriklerde, televizyonda, açık erişimli kamusal alanda var. İzleyicinin, medya içerikleri hakkında önceden uyarılması anlamına gelen işaretler. Şiddet içerir, 7 yaş üstü izleyebilir, 16 yaş üstü izleyebilir, 18 yaş altı izleyemez gibi sınırlamaların olduğu son derece yararlı bir çalışma, fakat Türkiye'deki uygulamasında maalesef nitelikli değil. Ben bunu defalarca çeşitli platformlarda dünyadaki örnekleriyle kıyaslayarak beyan ettim, üniversitelerde bu konuda öğrenci arkadaşlarımızla çok derin çalışmalar yaptık yani kendi başımıza oturup 3-5 akademisyenle yapmadık. Umarım sizler de gelecekte dahil olacaksınız, izleyen değil olayların içinde yaşayan, üreten, düşünen olacaksınız. Bundan büyük bir haz alacağınıza eminim ve orada şunu tespit ettik yani bir tane açıklardan bir tanesiydi; öğleden önceki oturumda 3-4 kez anıldı bu konu, ayrımcılık... Hollanda ve birkaç ülkenin medyasında -biz akıllı işaretler sistemini Hollanda'dan aldık- Hollanda'nın uyguladığı akıllı işaretlerin hepsini almışız ama ayrımcılık işaretini almamışız. Radyo Televizyon Üst Kuruluna, bu ülkede cinsiyet ayrımcılığı, çalışma hayatına ilişkin ayrımcılık, etnik ayrımcılık olmasına rağmen bu işareti neden almadıklarını sorduğumda bunu düşünemediklerini söylediler. Ayrıntı ve sıradanmış gibi görünen bu durum zamanı geldiğinde bütün toplum normallerini kökten sarsabilir. Sadece uyarı işaretinin konulması yetersiz kaldığı için RTÜK’e ayrıca bu tür yapımların izlenme saatlerinin sınırlarının belirlenmesi gerektiğini de bildirdim. Mesela, ayrımcılık içeren yapımlar, 23:00’ten önce konulmamalı. Cinsiyet ayrımcılığı, çalışma hayatına ilişkin ayrımcılık, işyerindeki eşitliği bozan düzenekler, etnik ayrımcılık ve şiddet içeren yapımların belirli bir saatten önce konulmaması uygulanabilir. Eskiden uyku saatlerine göre yapımları ayarlıyorlardı, şiddetin daha sonraki saatlerde gösterilmesi... Bunun dışında gizli şiddeti hiç konuşmuyoruz yani reklamlarda, haber programları içerisinde sunulan, öğretilen ya da temsil edilen, temsil eden demek daha doğru olur belki, düşünsenize ne kadar maruz kaldığımızı... Hayatımızın her anında olan bu durum için medya

okuryazarlığı, yurttaşın kendini koruması adına çok önemli. Aslında o akıllı işaretler sistemini nitelikli haliyle toplumuna yaşatmak, kurumsal devlet yapılarında zaten devletin hukuksal ve toplumsal sorumluluğudur. Onun sorumluluğu çünkü onun profesyonel dünyasının sınırları içindedir. Medya okuryazarlığı konusu her yurttaşın, bize sunulanın ne olduğunu anlayabilecek bir kültürel ve entelektüel donanıma sahip olmamız demektir, o yüzden üniversite sıralarında bunları edinmiş olmanız çok önemli. Ben çok teşekkür ediyorum, Fuat Bey ile devam edelim (*Fuat Kozluklu çevrimiçi program üzerinden bağlanarak katılıyor*).

Fuat Kozluklu, medya dünyasına 1982 yılında Malatya'da yerel, günlük, Görüş Gazetesinde adım attı. Kısa sürede haberleri ulusal basının dikkatini çekti ve 1983 yılında Cumhuriyet Gazetesinin İstanbul merkezinde haber peşinde koşmaya başladı. 1985 yılında Sabah Gazetesinin kuruluşunda muavin olarak yer aldı, 1989 yılında Cumhuriyet Gazetesine döndü. Türkiye'de çalıştığı dönemde uluslararası haber ajansları için foto muhabirliği yaptı, televizyon dünyasına 1990 yılında adım attı, özel televizyon yayınlarının başladığı yıllar biliyorsunuz. Yabancı televizyon kanalları için Türkiye ve Ortadoğu'daki gelişmeleri kamera asistanı, kameraman olarak takip etti. Körfez Savaşı ve sonrasında yaşanan büyük Kürt Göçünü dünya duyuran birkaç kameramandan biri oldu. 1991- 2006 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri'nin başkenti Washington'da Cumhuriyet Gazetesinin yanı sıra TRT, NTV, TV 8 ve POWER FM'in temsilciliğini yaptı. 2017 yılından bu yana TRT Haber'de "Gece Bakışı" adlı haber programı ile özel yayınların sunuculuğunu yapıyor. Birçok meslek örgütü tarafından yılın başarılı habercisi ve sunucusu olarak ödüllendirildi. Ben de kendisiyle üniversitelerde tanıştım çünkü habercilik ve televizyon haberciliği üzerine dersler de verdi, kendisiyle aynı üniversitede birlikte çalışmış olmaktan çok memnunum. Başlıyoruz, sözü Fuat Beye bırakıyorum. Senin kısa bir sunuşunu yaptım, izinle.

Fuat KOZLUKLU:

Estağfurullah hocam, teşekkür ederim. Oradaki meslektaşlarıma da merhabalar diyorum. Ben TRT Haber'de gece saat 23.00'te herkesin şanslı olduğu bir saatte yani uyuduğu saatte iki saat süreyle hayata dair iyisiyle kötüsüyle olup bitenleri aktarmaya çalışıyorum, haber sunuculuğu yapıyorum. Ama ben kurumum adına burada olmadığımın altını ısrarla çizmek istiyorum. 39 yıla yaklaşan bir deneyimi burada kendi vizyonumla, kendi değerlendirmelerimle aktarmak için kabul ettim. Can Hocaya çok teşekkür ederim, Gaziantep'te başlayan bir dostluğumuz var, ortak arkadaşlarımız var. Ataerkil dilin egemen olduğu medyanın çocuklarından

birisiyim. Başladığım dönemde de bunu gördüm, yaşadım ve ben ne gördüysem o çerçevede ilk yıllarımı geçirdim. O dilden dolayı mağdur ettiğim insanların haberleri belki benim de kalemimden çıkmıştır yani çok fazla şansım yoktu. Abilerimi ve ablalarımı -çok az sayıdaydı ablamız tabii yönetici olarak- görüyordum medyada. Bugün de çok az sayıları, başta da söylediğim gibi ataerkil kabul dilinin, haberin her aşamasında hayata geçirildiği bir medyada 18 yaşında gözlerimi açtığım için herhalde, ustalar ne yapıyorsa doğrusu da budur anlayışı bende de vardı. Sonuçta ben de bir ataerkil toplumun uzun yıllar maalesef içinde bulunmuş bireyiydim. Bu özleştiriyi ya da bu gerçeği samimiyetle paylaşmak isterim. Ben medyada da şiddet türü haberlerin yayını öncesinde bunu inceleyecek hukukçu ve nefret söylemi konusunda iyi eğitilmiş uzman bir meslektaş istihdamının olmadığını gördüm bugüne kadar. Keşke olsaydı, zira ben Amerika'da 15 yıl kadar bulunduğum dönemde Amerikan medya kuruluşlarında da çalıştım. Orada özellikle bu şiddet dilinin egemen olduğu dil, inanç, ırk, cinsiyet dörtgeninde bir haberin arızalı taraflarının olup olmadığını inceleyen birimlerin olduğunu biliyorum, gördüm. Ama Türkiye'de bunun olmadığını deneyimledim yani haberin doğası gereği sürat sebebiyle böyle bir incelemeyi hayata geçirmek kolay olmayabilir diyenler çıkabilir, ben de geç olsun ama mağduru bir kez daha mağdur etmeyin anlayışıyla bakıyorum konuya ve medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin verilmesinin şiddetin görünürlüğünü ön plana çıkardığını tespit ediyorum. Benim gözlemim bu yönde yani şiddeti uygulayandan çok, kadını kurbanlaştıran tarzda haberler veriliyor ve bunun önüne maalesef tüm çabalara - Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin ya da başka bir toplum kuruluşlarının- rağmen geçilemiyor yani şiddetin meşrulaştırıcı içerikten uzak bir medyamızın olacağını ben yakın gelecekte umut edenlerden birisi değilim. Mademki isim verilmeden gidiliyor, isim vererek konuşmayı çok seven birisiyim ama bu kuralı bozmuyorum. 12 Eylül 1980 askeri cunta ile beraber birinci sayfalara hâkim olan haber türünü hatırlıyorum çünkü o sürecin tanıklığını yaparak büyüdüm bu meslekte. Cumhuriyet Gazetesi dahil olmak üzere gazete sayfalarında moda etkinlikleri kocaman yayınlanırdı ve orada kadını obje olarak öne çıkartan fotoğraflar ağırlıklıydı. Tabloid gazete kültürünün mimarları arasında yer alan bir kişi bugün Türkiye'nin en çok okunduğu söylenen, muhalif çizgisiyle çok da takdir edilen ve de benimsenen gazetesinde başyazarlık yapıyor. Kadına şiddeti meşru ya da magazin haber formatıyla sunan ve bunun böyle sunulması gerektiğini söyleyen bu kişiyle aynı çatı altında geçen iki yılımı asla unutamam. Yabancı gazete ve dergilerden kesilen kupürlerin, kadını metalaştıran bir cinsel sömürü aracı gibi gösterme mantığıyla birinci sayfalarda kocaman yayınlayan anlayışı bugün izlerken gülümsüyorum, dalga geçiyorum; çünkü bu kişi gazetecilik dersi veriyor. Yine madem isim vermeden devam edeceğiz, bugün iktidar yanlısı bir gazete -eskiden başka bir

patronajdaydı- kadının en çok sömürüldüğü, aşağılandığı yayını gerçekleştiriyordu. O gazetenin çok önemli bir kalemi -Allah rahmet eylesin bu yılın başlarında vefat etti- polis fezlekesinde ya da adliyedeki süreçte bir iddianamede yer alan kadına yönelik şiddeti, barbarlığı, aşağılamayı içeren polis üslubunda, kadını aşağılayarak, metalaştırarak magazinleştirdiğini ve olmayan ama hayal dünyasında geliştirdiği ifadelerle sunduğunu unutmam. Bunları bilmeseydim, tanıklık etmeseydim belki bu kadar iddialı söylemeyecektim. Ben gerek üniversitede gerekse böyle davet edildiğim toplantılarda her zaman İbrahim Tatlıses örneğini verenlerden birisiyim. Çalıştığım gazete için Perihan Savaş ve Hülya Avşar'la röportaj yaptım. Cumhuriyet Gazetesi onlara uygulanan şiddetin haberleştirilmesinde beni görevlendirmişti. Birisi Ataköy'de oturuyordu diğeri de Ulus'ta. Yüzü gözü mosmor olan bu hanımefendilerle ilgili haberi hazırlarken onların ağzından nasıl şiddete maruz kaldıklarını gazeteye getirip haberleştirdim. O dönemki editör kadrosu, yazı işleri, haber müdürlüğü, yöneticileri haberi formatladılar ve haber bugün arzuladığımız standartlarda yayımlandı. Ama yıllar içerisinde hep gördüm ki İbrahim Tatlıses bu ülkede yine şiddete maruz kalan kadınlar tarafından alkışlanıyor. O şiddet mağduru kadınlar da İbrahim Tatlıses'i "ama" diyerek anıyorlar ve hatta onun programına katılıp ona sarılıyorlar. Bu çelişkiyi her zaman vurgulamak istedim ve erkek egemen anlayışın hâkim olduğu bir toplumda medyanın da farklı olacağını hiç hayal etmedim. Zira medyanın içerisinde de bu şiddet dilinin ötesinde şiddet kültürünü hayata geçirmiş çok sayıda meslektaşla çalışıyorum, çalışıyoruz. Bunu ayıklamadan ve onların bu şiddetinin adli sürecinin haberleştirilmemesi ile bizim de kolay kolay önümüzün açılacağını, yol alabileceğimizi düşünmüyorum. Son olarak belki şunu söyleyebilirim; Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Kadın Gazeteciler Komisyonu'nun hazırladığı *Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Haber Kılavuzu*'nu iki defa okudum, beş defa da okumamız lazım. Zira dediğim gibi bizim formatımız atılırken bu kılavuz yoktu, o nedenle kaç yıl geçerse geçsin yerleşmiş kalıplarımızı yıkmak ve yanlışlarımızdan uzaklaşabilmek kolay değil. Yani mesela melodramdan, sansasyondan ve pornografiden kaçınılmalı, cinayetin ayrıntılarını pornografik olarak resmederek şiddetin pornografisi üretilmemeli deniliyor, bunların hepsi fazlasıyla yapılıyor. Öldürülen kadının katilinin fotoğrafları kullanılmalı deniliyor ama bu maalesef hala göz ardı ediliyor. Hatta katilin itirafı var, katil zanlısı olmaktan çıkıyor, tırnak içinde ismi ve soyadı ekrana getirilmiyor, gazetede ya da internet yayınında kullanılmıyor. Ben haber sunarken kendimce geliştirdiğim bir tarz var. Beden dili ve mimiklerle anlatmaya çalışıyorum ve o baş harfleri asla ve asla kullanmıyorum. Henüz bana bir konuda bir uyarı gelmedi ama açık açık ismini soyadını söylüyorum. Gecenin geç saatinde olduğu için belki çok az denk gelmiş olan arkadaşımız vardır. Haber, fail ifadesine

dayanarak yazılmamalı. Ölen kadının, katilin iddialarını çürütecek durumda olmadığı unutulmamalı anlayışının hala göz ardı edildiğini görüyorum. Çok iyi niyetli çalışmalarda, medya gruplarında seminerler, eğitim programları düzenlenebilir ama sadece orada kalıyor. Haberi yapan kişinin psikolog, yargıç, falcı veya öykü yazarı değil, haberci olduğu unutulmamalı vurgusu var yine o kılavuzda. Bazılarının hem yargıç hem psikolog hem de öykü yazarı gibi davrandıklarını, haberci olduklarını unuttuklarını bizzat deneyimledim. Cinayetin sorumlusu olarak cinnet, kıskançlık, öfke, namus, iflas, psikolojik sorun ve benzeri gibi cinyeti haklı gibi gösterecek cinyeti meşrulaştırmaya çalışan ifadeler kesinlikle kullanılmamalı deniliyor. Bunların bir tanesine uyulduğunu düşünmüyorum hala ve bu bahanelerin, ama'ların, gerekçelendirmelerin kadın cinayetlerinde meşrulaştırmanın yanı sıra haksız tahrik indirimi talebi ile mahkemede delil gösterilebildiği de unutulmamalı demişti Sibel arkadaşımız. Hala gösteriliyor ve fikri takip falan da yapılmıyor. Haberlerde çoğunlukla kadının mesleğine yer verilmediğini, çocuk sayısı, ilişki süresi gibi detayların tırnak içerisinde anlatıldığını tekrar tekrar görüyoruz. Başta ifade etmekte zorlandım ancak haberler, polis-adliye kaynakları üzerinden işleniyor. Polisin, polis muhabiri arkadaşlarla girdiği ilişkinin, mesafenin ayarlanmaması sebebiyle, biraz da o kaynağa yaranma çabasıyla o kaynağın kendisine bilgiyi aktarmaya devam etmesini sağlayabilmek adına, onun vizyonunda hala gazetelere ya da televizyon ekranlarına taşındığını görüyoruz ve maalesef kadın muhabir arkadaşlarımız da bunların içerisinde yer alıyor. Şimdi böyle söyleyeyim belki soru-cevap gibi bir şey olursa devreye girerim hocam.

Moderatör:

Çok teşekkür ederiz Fuat Bey.

Fuat KOZLUKLU:

Medya ahlaksız, bu konuda da gerçekçi olalım medya ahlaklı değil. Empati kültüründen uzak ve aynı zamanda da ataerkil kabul dilinin bence bir numaralı aktörü.

Moderatör:

Evet, çok teşekkür ederiz ve desteğiniz, katkınız için Ankara'dan, her şekilde burada olacaktınız ama maalesef son dakika bir gelişme ile Ankara'ya gitmek zorunda kaldınız yoksa beraberdik burada. Çok teşekkür ederiz. Şimdi sözü Öznur Hanıma vermek istiyorum. Zamanımız da biraz azaldı. Öznur Hanım sizi başta sunmuştum zaten, FOX TV program editörlüğünüzden ve alanlarınızdan da bahsetmiştim. Siz de televizyon yayın politikalarında şiddet konusunu bize aktaracaksınız.

Öznur TURALIOĞLU SEYHAN:

Aslında hep ortak olanı konuşuyoruz hocam. Üzerinde konuştuğumuz şeyler aynı noktaya geliyor. Çok fazla eklenecek bir şey yok, ortada zaten her şey. Ben bir itirafı başlamak istiyorum açıkçası. Bu konuşmayı tabii ki seve seve kabul ettim fakat sonra açıp da rakamlara bakmaya bir türlü elim gitmedi. Hiçbir şey yapamıyordum, günler geçti, zaman daraldı, kendi kendime bunu niye yapamadığının cevabını aradım. Çünkü gerçekten bunun karşısında aldığımız o yükü tekrar tekrar hatırlamak bizim için de bir zorluk. Bu itirafı anlatıyorum çünkü bence toplumun olaya bakışında özellikle kadına yönelik şiddete karşı duruşunda benim gösterdiğim çekimsizlik, korku, istememe halinin çok büyük etkisi var. Psikolojik olarak baktığımızda bunun iki yükü var sizin üzerinizde: Birisi, bu işe tanık olmanın sorumluluğu; ikincisi, bu işin ciddiyetini kavramak dolayısıyla bir gün size de benzer bir şeyin gelebileceğini düşünmek, bunun da ayrı bir korkusu var. Medya çalışanları olarak biz gazeteciler, bu insani yüklerin üzerine bir de bunu halka en doğru şekilde anlatabilmenin sorumluluğunu alıyoruz ve mecburiyetindeyiz. Ben bir insan, bir anne, psikoloji mezunu biri olarak bunlara çok fazla dokunmak istemiyorum, bu işlere girmek istemiyorum ama bir haberci olarak benim böyle bir lüksüm yok. Haber bülteni hazırlarken önüme gelen, ajanslardan ve gazetelerden akan onlarca kadın cinayeti, onlarca kadına şiddet haberini maalesef ki iletme zorundayım. Çünkü bizim üzerimizdeki yükümlülük böyle, tıpkı Sibel Hocamın söylediği gibi. Gazeteciliğin ötesinde, bir birey olarak olaylara bakışımız neden olması gerektiği gibi değil, neden olması gerektiği gibi davranmıyoruz ve neden sorumluluk alamıyoruz sorularına cevap verebilmek adına bu itirafı başladım. Fuat ve Sibel Hocalarımın da dediği gibi ataerkil toplumdaki damıtılıp gelen bir dil sorunu var ve maalesef ki

bilinçaltımızın ve bilinç düzeyimizin kuytularına işlenmiş. Her kelimemizde, her bakışımızda, her sözümüzde ortaya çıkan sinsin sinsin yerleşmiş bir eril düşünce tarzı var. Bu nasıl çıkıyor ortaya? Medyada şiddetin nasıl tanımlandığını, nasıl çerçvelendiğini bir de kadının nasıl tanımlandığını ve çerçvelendiğini görmek lazım. Ben bunu birazcık uzun bir koridora benzetiyorum ve geniş bir koridor düşünün, bu koridorun ucunda ne yazık ki görmek istemediğimiz o şiddet olayları, haberleri var ama bu haberlerin o koridorun ucundan çıkabilmesi sürecinde o ana koridora bağlanan bir sürü koridor var. Bu; aile eğitimi, medyanın haber dışındaki üretimleri ki sanıyorum üçüncü oturumda daha ayrıntılı konuşacaksınız. İzlediğiniz diziler, filmler, oynadığınız oyunlar, oyunların arasına giren reklamlar, sosyal medya, hepimizin elinde olan küçücük yaştan itibaren o düzenin tekrar tekrar yapılandırılıp tekrar tekrar bize kabullendirildiği o sosyal medya gerçeği, gazeteler, televizyonlar ve sonunda olaylar bittikten sonra onları ortaya koymakla yükümlü olan haberler... Ama tabii bu bizim üzerimizdeki sorumluluğu azaltmıyor. Yani burada tek etkili şey haberler ya da gazetecilik deyip bir kenara çekilme gibi bir lüksümüz yok. Biz de hocalarımın söylediği gibi haberi yazarken kullandığımız dile, o şiddetin pornografikleştirilmemesine, çekici hale getirilmemesine yönelik çalışmalarla yükümlüyük. Maalesef şu anda bunu çok da fazla uygulamıyoruz. Bunun nedeni, art niyete dayalı reyting sevdasından kaynaklı, mağdur güzelse bol bol fotoğraflarını kullanmak gibi bir basitlik mi yoksa biz editörlerin, gazetecilerin, habercilerin, muhabirlerin bilgisizliği ve duyarsızlığı mı? Hepsinin ayrı ayrı incelenip konuşulması gerekir. Bence bu konuda en önemli çözüm yine sektör içinde birbirimize özeleştiri yöneltmek olacak ki bu anlamda cemiyetin yaptığı çalışmalar bence çok değerli. Keşke daha fazla yapabilesek, daha fazla kurum içerisinde eğitimlerle, aydınlanma seanslarıyla yaptığımız şeyin farkına varabilesek. Çünkü biz de sonuçta bu toplum içerisinde yetişmiş ve bu toplumdaki beslendiğimiz dile konuşmaya çalışan, haber yazmaya çalışan insanlarız. Ben bazen derslerimde öğrencilere şöyle bir hikâye anlatıyorum, diyorum ki “Bir tane çocuk varmış, derdi spor, oyun, bilgisayar oyunuymuş. Sokakta yanına büyük lüks bir araç yanaşarak içinden biri, ‘ben sana inanıyorum, çok ilerleyeceksin’ demiş. Ona inanmayan öğretmenlerinin, ailesinin aksine büyümüş ve çok yetenekli, başarılı bir yönetici olmuş”. Daha sonra bu çocuğun ismini unuttuğumu söylüyorum ve bütün öğrencilerden erkek isimleri geliyor, hiç kız ismi gelmiyor. Bu, toplumsal olarak yapımıza sinsin sinsin işlemiş bakış açısı ile ilgili. Biz haberciler olarak elbette dilimizi değiştirmeyi, fikri takip yapmayı, mağdurun hayatı ile ilgili ayrıntılardan çok, şiddet uygulayan kişinin ayrıntılarını vermeliyiz. Toplumda da uzun süreli ve radikal bir dönüşümün en azından tetikleyicisi olmalıyız. Üzerimize böyle bir sorumluluk düşüyor. Sadece dediğim gibi haberler olarak değerlendirmiyorum ben bunu,

medyanın tüm unsurları olarak böyle bir sorumluluk var. Hepsi maalesef şu anda bu amaca hizmet etmiyor; özellikle gündüz kuşağı programları, sosyal medya... Sadece bu haftanın başından beri ajanslardan kaç tane kadına yönelik şiddet haberi geldiğine baktım, 28'den fazla... Bunların bazıları cinayetle sonuçlanmış maalesef. Bazıları ceza almış, indirim yaşanmış. Daha bugün 50 yıla yargılanan şiddet uygulayan biri ceza indirimi almış ve 25 yıla düşürülmüş cezası. Yani önümüzde o kadar yoğun ve acı bir haber akışı var ki bunun içerisinde duyarsızlaşma tehlikesine karşı dimdik durabilmek gerekir. Hocalarımın söylediği gibi bir anlayışta haber yapabilmek de çok kolay değil ama bu sorumluluğumuzu azaltmıyor. Konuşulanlar üzerine ekleyebildiklerimi söylüyorum sadece.

Moderatör:

Teşekkür ederiz, sağ ol. Bu arada soru-cevap bölümüne geçtik arkadaşlar. Şimdi esas ben şunu merak ediyorum yani bu bir realite bunun farkındayız. Bizzat mesleğin mutfak tarafında, her gün bunu yaşıyoruz. Her gün tanık oluyoruz, işin profesyonel dünyada nasıl yapıldığına dair gözlemlerimiz, deneyimlerimiz, yıllara dair birikimimiz var ve bir takım etik değerler geliştirmeye çalışıyoruz. Kendi içimizde normlar geliştirmeye çalışıyoruz bunlara uyulmasıyla ilgili, nerede eksiklik var? Mesela siz o eksikliği nerede, hangi grupta görüyorsunuz? Mesela eğitim ve düzenlemelerin yetersiz olduğu söylenebilir mi? Öğleden önceki oturumda birkaç konuşmacımızda hukuksal ve emniyetle ilgili düzenlemelerle hayatın normale dönebileceği yaklaşımı vardı. Ceza ve ödül sistemi, klasik toplumlarda uygulanmakta, hâlbuki toplumsal iş bölümü içerisinde ceza ve ödül en son başvurulması gereken nokta. Biz ne yapabiliriz de kendi dinamiklerimizi daha doğru bir yere taşıyabiliriz? Yani bir güç tarafından zorlanmadan kendi içyapımızda yolumuzu nasıl oluşturup geliştirebiliriz? Bu noktada görüşleriniz nelerdir?

Sibel GÜNEŞ:

Fuat Kozluklu'ya da katkısı için teşekkür ederim. Yerleşmiş ataerkil düzende bizi var eden gelenekler, eğitim biçimimiz ve pratik uygulamadan söz edersek biz çok hızlı bir iş yapıyoruz. Herhalde internet de öyle ama bu etki gücü açısından inanılmaz hızlı bir iş üretiyoruz. O hızın içerisinde hata yapma performansı çok yüksek, kolay olanı, daha çabuk olanı, geleni olduğu gibi yansıtma gibi bir eğilim herkese kolay geliyor. Muhabire, editöre prodüktöre kolay

gelebilir, onları kontrol eden yöneticiden de aynı şekilde geçebilir. Bunlar bizim temel zaaf noktalarımız, şimdi medyanın hatalarını zaten kabul ederek yola çıkıyoruz. Arkadaşlarımızın yazdığı kitapta da zaten kendilerine yapılan haksızlık, taciz ve mobbinge ilgili kendi hikâyelerini anlatarak başladılar. Bu kadar iş yapıldı, hiçbir katkısı olmadı mı? Oldu. En azından bu eğitimi alan erkek arkadaşım oldu, kadınlar zaten dikkat ediyor. Fuat Kozluklu'nun haklı olduğu şöyle bir taraf var; kadın gazetecilerde de erkek gazeteciler gibi olaylara yaklaşma eğilimi var. Bu erkek egemen medyada erkek gibi davranma... Akademisyenler belki bundan biraz daha muaf, akademik dünyada kadın sayısı her sektörden daha fazla. O büyük bir şans, kadınların da öyle davranma eğilimi vardı ama biz komisyondaki arkadaşlarımızı, bu anlamda Türkiye'nin çok iyi akademisyenlerinin verdiği eğitimlerle biz kendimizi de eğittik. Kendi günlük yaşantımızdaki ezberimizi bozacak ve farkındalık yaratacak şekilde önce biz kendimizi eğittik. "İnsan" sözünü kullanmayı artık beceriyoruz; iş insanı, bilim insanı diyoruz. Adam demiyoruz yani o bile bir dayatma ve bir söylem, bir de şimdi kadın gazeteciler komisyonunda 6 arkadaşımız var ama danışma kurulunda 40 gazeteci var. WhatsApp gruplarında bir kadının olduğu gazetede ya da medya kuruluşunda hatalı bir haber varsa orada müthiş bir baskı başlıyor. Sözünü ettiğim gazeteciler, Türkiye'nin en etkili medya kuruluşlarında etkili pozisyonlardaki gazeteciler. O baskı sayesinde, eğer gözden kaçmışsa bile ertesi gün düzeltme konusunda bir çaba gerçekten olabiliyor. Bir de tabii şöyle bir şansımız var cemiyet olarak, 81 ilde bu anlamda üyemiz; 36 ilde temsilcimiz var. Bu ürettiğimiz haberlerin, eğitimlerin sonucunda çıkan bilgileri, bugünkü toplantıyı 10.000 gazeteciye mail olarak gönderdik. Bunun görünürlüğünü çoğaltmak amacındayız, biz yaptık diye bir mutluluk içerisinde değiliz, daha yolun başındayız. Komisyon 2014 yılında kuruldu. Bizim gerçek anlamda daha çok gidecek yolumuz var. Bir şey daha sizinle paylaşayım; medyada örneğin arkadaşına mobbing uygulayan, taciz eden insanlar -erkek ya da kadın- herhangi bir yerde konuşmacı olarak, en azından kadınlar bizimle paylaşıyorlarsa, biz konuşmacı olarak tercih etmiyoruz. O kişi de bir şekilde bundan haberdar oluyor. Cemiyette -gözden kaçanlar belki vardır- bir kişi herhangi bir kurulda görev alacaksa o kişinin bir taciz ya da bir mobbing hikâyesi olmamasına çok dikkat ediyoruz. Kadın meslektaşlarımıza mutlaka danışıyoruz. Bir de cemiyetin düzenlediği ödüllerde "kadın haberi ödülü" ayrı bir kategori olarak konuldu. Bu anlamda iyi haber yapan meslektaşlarımızı da ayrıca ödüllendiriyoruz, dediğim gibi hepimiz bu yapının, bu anlayışın içerisinde çıktık ama kendimizi değiştirme ve düzeltme şansımız her zaman var. Eğer Fuat Kozluklu haber sunarken insan diyorsa ve katilin adını söyleyip konuşurken mağduru kolluyorsa bu açıdan bir adım atılmış demektir. Aynı şekilde diğer televizyon kanallarında ya da gazetelerde bizim

eğitimimizden geçmiş arkadaşlarımız bunlara biraz özen gösteriyorlarsa, biraz adım atabiliyoruz demektir. Hatalarımızı kabul ediyoruz, cemiyette bu konuda her zaman ön kabulle yola çıkıyoruz. Çünkü herhangi bir alanda yapılan hatayla bizim yaptığımız hata aynı değil. Siz en fazla yanınızdakine ya da bir öğrencinize zarar verebilirsiniz ama biz kime zarar verdiğimizizi ölçebilir durumda değiliz, mutlaka biliyoruz ama bunun çarpan etkisini kimse öngöremez. O yüzden dayanışmayla farkında olarak dilimize, yazımıza, görüntümüze hâkim olarak bu işi sürdüreceğiz. Teşekkür ederim.

Öznur TURALIOĞLU SEYHAN:

Ben de bir şey eklemek istiyorum. Bence sorunun çözümünde odaklanmamız gereken yegâne şey şiddetin nasıl verildiği değil. Yaptığımız haberlerde kadın temsilini daha doğru çizmekle de bu işe başlayabiliriz. Yani biz bugün şiddet haberlerinde eğer kadının kimliğini birazcık tanıtmaya çalışırken öncelikle, anne, çocuk sayısı vs. gibi tanımlamalarla belli sınıflara indirgersek bu bilgi ister istemez izleyicinin... Kendisini geriye çekme fırsatı kolladığı için izleyici, zaten o kişinin kendi toplumsal sınıfından olmadığını düşünüyor. Böyle bir etkiye neden oluyor ister istemez. Bunun çözümü aslında sadece o haberlerdeki cümlelerde saklı değil. Yaptığımız diğer haberlerde ortaya koyduğumuz güçlü, kendi kararlarını alabilen ve almaya hakkı olduğunu da bilen, önündeki taşların bir şekilde elendiği, kendilerinin elediği ve kendi istediği gibi yaşayabileceğini bilen kadınları örnek olarak koyarsanız toplumdaki kadın algısını yavaş yavaş değiştirirsiniz. Haber bültenlerindeki her kadınla ilgili noktada bu bakış açısını yakalamamız gerekiyor. Girişimci, yönetici kadınlar var bu ülkede. O çizilen mağdur, bağımlı ya da pasif kadınlar haricinde de kadınlar var. Bu kadınlar da şiddet görebiliyor, şiddet belli bir sınıfa, toplumsal statüye ait bir kavram değil. Dolayısıyla sadece o haberlerde değil tekrar söylüyorum, yaptığımız diğer bütün yayınlarda da kadın tanımını doğru şekilde yapmamız gerekiyor diye düşünüyorum. Toplumsal dönüşüm bu şekilde başlayacak ve bence başladı yani ben bu konuda son yıllardaki çalışmaların çok umut vaat edici olduğunu düşünüyorum, medyada kadının yer almasına dair güzel örnekler var, umutluyum yani.

Moderatör:

Yani bu cümleden, medyanın içyapısında bu konuda duyarın daha yükseldiğini anlıyorum. Fuat hocam oradan katkı sunmak istersen düşüncelerini alabiliriz.

Fuat KOZLUKLU:

Güzellik Salonu gibi bir ifade mesela önüme geldiğinde ben kullanmıyorum. Ben estetik, bakım ya da cilt bakım merkezi diyorum. Ama bu dilin gelişmesinde benim yurtdışında bulunmamın bir hayli faydası oldu. Orada iş insanı vurgulanıyor, iş kadını veya iş erkeği demiyorsunuz. Bir akademisyen kardeşim aynı zamanda meslektaşım Semra Dursun'dan bu oturuma katılmak için destek istedim. Bianet'in internet sayfasının erkek şiddeti-çetelesi başlıklı sayfasının çok önemli bir çalışmasını benimle paylaştı. Gerçekten onlar gün be gün bunun çetelesini, emniyetten, yerel ve ulusal gazetelerden, haber sitelerinden ajanslardan derliyorlar ve Semra'nın gönderdiği veriler gerçekten içinden çıkılması kolay olmayacak bir süreçte bulunduğumuzu gösteriyor. Erkeklerin Ekim ayında en az yirmi iki kadını öldürdüğünü, dokuz kadına tecavüz ettiğini gösteriyor ve bunların kaçının nasıl haberleştirildiğine baktım. Kolay bir yük değil, egemen bir dil ve kadını daha da fazla mağdur eden bir üslupla haberlerin yayınlandığını gördüm. İlk önce yöneticileri eğitecekler, eğiteceğiz. Zira onların önüne gelen haber orada kırmızı kart görebilmeli, sarı kart verilebilmeli. Bence o haberlerin ekrana ya da gazete sayfalarına taşınması haberci için inanılmaz bir baskı unsuru ama buna rağmen mağduriyet bir defa yaratıldı mı bir daha geriye dönüş zor oluyor. Yani Google'a girdiğiniz zaman kredibilitesi olan sitelerde ya da yayınlarda o kişinin mağduriyetini ortadan kaldırmanız çok uzun bir süreç belki de imkânsız bir süreç dayatıyor. O nedenle geç olsun ama mağduriyet yaratmasın. Bence acilen hem hukuki hem psikolojik hem de sosyolojik açıdan müdahaleler gerekiyor.

Moderatör:

Bu akredistasyon... Medya çalışmasında, medya sektörüne girişte akreditasyonla ilgili sanırım birtakım sorunlarımız var yani kabaca sorunlarımız, çözümsüzlüklerimiz var diyelim.

Fuat KOZLUKLU:

Kimse beni sorgulamadı, ben Cumhuriyet Gazetesine girdiğimde eğitimime bile bakmadılar. Çok feodal ilişkilerle girdim. Cevval bir muhabir izlenimi sayesinde işe alındım o nedenle yontulma, eğitilme süreci bir dolu yanlışlarla gelişti.

Moderatör:

Sektöre girişte birtakım akreditasyon kurallarının oluşturulması iyi olabilir, bir öneri. Bunu mutlaka cemiyet gibi meslek örgütlerinin yerine getirmesinde çok büyük yarar var; bir öneri sadece.

Sibel GÜNEŞ:

Biraz önce 11.157 rakamına çok büyük değil diyebilirsiniz ama medya sektörünün üçte biri işsiz kaldı. Size bu sözünü ettiğim insanlar süresi beş yıla 50 yıl arasında değişen, Türkiye'nin hafızası diyebileceğimiz çok nitelikli haberciler devre dışı bırakıldı. Türkiye’de şu an üç haber ajansı ve iktidara yakın haber ajansı üzerinden haberler tasarlanıyor. Aynı tip haberleri izliyorsunuz her yerde. Bu haberlerin hepsi de eğer gazeteci olağanüstü bir performans göstermiyorsa tamamen birbirinin aynısı. İktidarın bir sertifika programı oluşturmak gibi yaklaşımları oldu. AB uyum sertifikası gibi birtakım garip kalite çalışmaları yapıldı. Medya açısından mesela gazeteciliğin odaya bağlanmasını savunanlar da var. Meslek örgütleri, oda ya da birlik isteyenler de var. Düşünebiliyor musunuz, devletten izin alarak gazetecilik yapacağınız bir modellemeden söz ediyoruz. Gazetecilik, bunların hiçbirine sığın bir meslek değil. Her alanda olduğu gibi alaylılar vardı geçmişte, şimdi iletişim fakülteleri var. Fakültelerin eğitiminden herkes rahatsız, ben de tıp eğitiminden rahatsızım alanım ve uzmanlığım gazetecilik ama sağlık habercisiyim. Tıpta ne kadar kötüyse iletişim fakültelerinde de o kadar kötü yani bu iletişim fakültesinden gelerek mesleğe girilmesine engel değil. Tabii ki hukuktan da siyasetten de sosyal bilimlerden de girenler var ama iktidarın bir yaklaşımı olduğu, lise seviyesinde kurslar açarak üç aylık eğitimlerle gazeteci yetiştirme modellemeleri oldu. Ben NTV'nin on yıl sağlık editörlüğünü yaptım, canlı yayın programlar yaptım. NTV de bu yanı sıra alet oldu. İsim veriyorum çünkü hep aynı şeyi ifade ettiğim için burada da ifade ediyorum. Bir takım farklı medya kuruluşlarından insanları topladılar ve NTV'nin tarzına uygun bir modelleme için hızlandırılmış kurs yaptılar. Böyle bir şey olamaz yani asla olamaz. Üniversite eğitimi, açık büfedir; istediğinizi alırsınız. Bu, sizin o

mesleğin yetkinliğini aldığınız anlamına da gelmez. Kendi adıma şanslıydım, ikinci sınıftan itibaren hem çalışıp hem de okulu yürüterek bu işi yapabildim. Bir gazeteci olarak kendi yönetim kurulunda da farklı düşünenler var. İletişim fakültelerinden çok az gazeteci çıkıyor, yüzde 10-15 olduğunu biliyorum. İletişim fakültelerinin daha nitelikli hale getirilmesi, bizim fakülte mezunlarına vereceğimiz meslek içi eğitim seminerleri ile gerçekleştirilebilir. Biraz önce siz iyi niyetle akreditasyon dediniz ama bu işin içerisine devlet girdiğinde meslek örgütleri veya oda dediği zaman başka bir şey oluyor. Şu an tüm iletişim fakültelerinde tamamen otoriteye itaat eden, sadece resmi demece dayalı gazeteciliği savunan bir anlayış söz konusu. Biz bunu kabul edemeyiz, bu ülkenin çok güçlü bir damarı var, kötü gazetecilik hikâyeleri olsa da şu an bir Avrupa ülkesinin bir yıllık gündemine sığmayacak hikâyeyi bir yılda hep birlikte izliyorsak hala bu işi onuru ile yapan gazeteciler sayesinde izliyoruz. Gazeteciliğin kılıfa, kalıba sığdırılması devletin üzerine bir de mühür basmasıyla olması kesinlikle söz konusu değil. Gazeteciler, ağırlıklı olarak iletişim fakültesinden ve diğer fakültelerden eğer bu konuda eğilimleri varsa gelecekler. Fuat Kozluklu ve arkadaşım sözünü etti, eğer iyi haber merkezlerinde görev alıyorsa zaten bu teorik bilginin üzerine mutlaka bir katkı sağlamıyor. Biz meslek örgütleri olarak da yetişmiş gazetecilerin meslek içi eğitimlerine, Türkiye'nin en nitelikli, ödün vermemiş isimlerini eğitim programlarına katarak güncellemeye devam edeceğiz. Şu an gazetecilik konusunda birçok seminer veriliyor ama o seminerlerin içerisinde, gazetecinin fikrini, aklını, bugününü, geleceğini tasarlamaya ve zapturapt altına almaya çalışan uygulamalar var. Bugün WhatsApp guruplarında gazeteciler hapsedilmiş durumda, neyi sorup sormayacağıyla ilgili yerel otorite orada deklarasyon yayınlıyor. Bunlar asla kabul edilemez. FOX'un muhabirleri eline verilen soru dışında soru sormaya niyetlendi diye - FOX bir örnek diğer medya kuruluşları için de bu geçerli- devletin yetkilileri o kişinin toplantıya girmesine engel oluyor. Bizim işimiz soru sormak. Kendimiz için sormuyoruz, sokaktaki zincirin en zayıf halkası için bu soruyu soruyoruz. Sizlerin oyuyla göreve gelen hiç kimse dokunulmaz değil. Herkese soru sormaya mecburuz. Devletin tüm otoritesi de korkmadan o soruyu cevaplayacak. Bu ülkede demokrasi yeşerecek, siyasetçiler de bu adaba yeniden dönmeyi öğrenecek. Biz soruyu sizin adınıza soracağız ve hesap verilebilirlik böyle bir şey. Biz devleti, yurttaşlar olarak oy vererek kimseye satmadık ve kimseye tapusunu vermedik. Bu ülkede hep beraber demokrasi içerisinde her siyasi görüşe saygı duyarak yan yana duracağız ve bir arada yaşayacağız.

Moderatör:

Evet çok teşekkür ederiz. Ben bu arada akreditasyon yanlısı da değilim, onu da söyleyeyim. Özellikle biraz dürttüm. Öbür türlü açılmayacaktı. 1935 yılında basın odası meselesi, ilk yıllarında biliyorsunuz dile geliyor. Eğer o modeli bugün hala savunuyorsak biz zaten geri kalmışız. Başladığımız yere dönüyoruz demektir.

Sibel GÜNEŞ:

Kabul edilemez. Bunu bazı meslek örgütü temsilcileri de seslendiriyor. Arkadaşlar böyle bir şey asla kabul edilemez yani gazetecilik açısından... Odalaşma dediğimiz, esnafların üye olduğu bir yapıdan söz ediyoruz, gazetecilik böyle bir meslek asla değil.

Moderatör:

Çok teşekkür ederiz. Sevgili hocamız, zamanınızdan çok aldık kusura bakmayın. Hakkınızı helal edin diyeceğim. Oturumu sonlandırıyorum. Bu oturuma katılmakla bizleri onurlandırdınız. Çok teşekkür ederiz katıldığınız için. Az sayıda ama çok kaliteli gruplaydık onu biliyorum. Konuklarımıza çok teşekkür ediyoruz. Uzun bir yoldan gelip kıymetli zamanlarını ayırdılar. Fuat Hocam Ankara'dan katıldılar, çok teşekkür ederiz, çok sağ olasın. Üniversitemizin küçük bir hatırası anlamında sertifikalarınızı takdim etmek istiyorum, izninizle. Oturumumuzu sonlandırmak istiyorum herkese çok teşekkür ediyoruz.

Fotoğraf 2 – Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele İçin Medya Nasıl Rol Almalı?

Prof. Dr. Can Bilgili, Sibel Güneş, Öznur Turalıoğlu, Feyhan, Fuat Kozluklu

Fotoğraf 3 – Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele İçin Medya Nasıl Rol Almalı?

Prof. Dr. Can Bilgili, Sibel Güneş, Öznur Turalıoğlu Seyhan

III. OTURUM

Gençlerde Şiddet Algısı ve Etkileyen Faktörler

Moderatör:

Prof. Dr. Tülay ORTABAĞ– İstanbul Gedik Üniversitesi Rektör Yardımcısı / Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı

Konuşmacılar:

Dr. Öğretim Üyesi Ece ERBUĞ - İstanbul Gedik Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölüm Başkanı

Derya CAN – İstanbul Gedik Üniversitesi Kurumsal İletişim ve Tanıtım Daire Başkanı

Prof. Dr. Ali Cevat TAŞIRAN – İstanbul Gedik Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölüm Başkanı

Dr. Öğretim Üyesi Mazlum DOĞAN - İstanbul Gedik Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Moderatör:

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü Pendik Çalıştayımızın son oturumunu açmak istiyorum. Değerli katılımcılarımızı size kısaca tanıtmak istiyorum: Dr.

Öğr. Üyesi Ece ERBUĞ, İstanbul Gedik Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Sosyoloji bölüm başkanımız. Lisans eğitimini ODTÜ Sosyoloji bölümünde, yüksek lisansını Galatasaray Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Doktora derecesini Hacettepe Üniversitesi'nden, erkeklik çalışmaları üzerine yazdığı tezi ile almıştır. Üniversitemiz Kadın Girişimciliği Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde Müdür Yardımcılığı görevini yürütmekte olup toplumda cinsiyet eşitliğinin sağlanması için çalışmalarına devam etmektedir.

Diğer konuşmacımız Derya CAN, Kurumsal İletişim Daire Başkanımız. Lefke Avrupa Üniversitesi Radyo Televizyon Sinema bölümünü birincilikle bitirdikten sonra, NTV ve TRT' de kariyer çalışmalarına başlamıştır. Birçok organizasyonda kurumsal iletişim, basın direktörlüğü, medya koordinatörlüğü gibi görevleri yapmıştır. 1,5 yıldır da bizimle beraber, Kurumsal İletişim Tanıtım Daire Başkanı olarak görev yapmaktadır.

Diğer panelistimiz Prof. Dr. Ali Cevat TAŞIRAN. Üniversitemiz İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri bölüm başkanı. Hocamız yüksek lisans ve doktorasını İsveç'te tamamlamış, profesör unvanını Londra Metropolitan Üniversitesi'nden almıştır. Farklı ülkelerde görev yapmış olan hocamız şu anda, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü ile İstatistik ve Veri Bilimi yüksek lisans programının başkanlığını yapmaktadır.

Dr. Öğr. Üyesi Mazlum DOĞAN hocamız Hukuk Fakültesi öğretim üyemiz, lisans ve yüksek lisansını Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Doktora derecesini Medeni Hukuk alanında almıştır. Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde araştırma görevine başladıktan sonra 2020 yılından beri de İstanbul Gedik Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk anabilim dalında görev yapmaktadır. Sayın katılımcılarımız son oturumumuza hoş geldiniz. Ben öncelikle Ece Erbuğ hocamızı sunumunu yapmak üzere davet ediyorum. Flört şiddetini bize sunacak.

Dr. Öğr. Üyesi Ece ERBUĞ:

Teşekkür ederim. Aslında önce şunu fark ettim ki sabahtan beri hiçbirimiz neden 25 Kasım diye sormadık ya da bunun cevabını vermedik. Öğrenci arkadaşlarımız arasında ya da değerli dinleyicilerimiz arasında belki bilmeyenler olabilir. 60'lı yıllarda Dominik Cumhuriyeti'nde bir diktatörlük hâkim ve burada yaşayan üç tane kız kardeş var: Mirabel kardeşler. Bu kardeşler diktatörlüğe karşı geliyorlar ve buna karşı insan hakları savunuculuğu yapıyorlar. Haliyle diktatör tarafından da hedef gösteriliyorlar, "Bu ülkenin en büyük iki probleminden birisi Mirabel kardeşlerdir." şeklinde. Bu konuşmadan çok kısa bir süre sonra bu üç kız

kardeşin cesedi bir uçurumun kenarında ve tecavüze uğramış, sopayla dövülmüş, neredeyse tanınmayacak hale gelmiş bir biçimde bulunuyor 25 Kasım günü. Dolayısıyla bundan yaklaşık 20-30 yıl sonra Birleşmiş Milletler bu tarihi bildiğimiz gibi, kadına karşı her türlü ayrımcılığın ve şiddetin önlenmesi amacıyla ilan ediyor böyle özel bir gün olarak. Bu kısa açıklamadan sonra flört şiddetini konuşmaya başlayayım.

Öncelikle tanımını yapmak gerekirse, aslında evlilik kurumu dışında kalan romantik ilişkilerde görülen, bir partnerin diğerine uyguladığı her türlü baskıdan ve biraz sonra konuşacağımız çeşitli şiddet türlerinden bahsediyoruz bununla. Şiddeti uygulayanın amacı ne? Tabi ki karşı taraf üzerinde, partneri üzerinde bir egemenlik kurma, bir tahakküm kurma amacı var ve bunun ağırlıklı olarak erkekten kadına yöneldiğini biliyoruz, her ne kadar istisnalar olabilese de. Tabi bunun en büyük sebebi de toplumsal cinsiyet eşitsizliği. Çünkü biz erkekliği, erkek egemen sistemde -zaten adı üzerinde erkek egemen sistem diyoruz- güçle, otorite olmakla, kuralları koymakla tanımlıyoruz. Böyle olunca erkekler de bunu kendilerinde açıkçası hak görüyorlar. Tabi burada bir güç eşitsizliğinden bahsediyoruz, kadınla erkek arasındaki bir güç eşitsizliği. Bunu daha önceki hocalarımızdan biri sunumunda söylemişti, çok küçük yaşlarda bu tohumların ekildiğini. Gerçekten böyle, yani toplumsallaşma sürecinde aileden başlıyor. Daha sonra eğitim kurumları, arkadaş grupları vs. Biz erkek çocuğu güç ile ilişkilendiriyoruz ama kız olmayı da aksine, boyun eğmekle, uysal olmakla, uslu olmakla ilişkilendiriyoruz. Dolayısıyla ilerde de daha zayıf ve korunmaya muhtaç bir kadın imajı çizmiş oluyoruz. Hatta erkek olmanın patikalarından bir tanesi de belli ölçüde şiddet uygulamak. Biz biliyoruz ki oğlan çocukları okulda bir arkadaşıyla kavga etti ve onu dövdiyse bu çoğu zaman sözde ayıplanır ama bıyık altından gülünür ve memnun olunur, erkeklik göstermiştir çünkü. Diğer yandan toplumda da- çocukların özellikle rol model olarak büyüdüğünü söylersek- hep gördükleri, yöneten konumundakiler hep erkek, yönetilen konumundakiler kadın. Sizin askeriyedeki örneğiniz gibi (Tülay) Hocam. Dolayısıyla zaten bunlar birbiriyle ilintili şeyler. Geleneksel aile yapısında da keza öyle; aile reisi erkek, orada da hükmeden, otorite olan erkek ve yönetilen kadın gibi. Böyle baktığımızda aslında bu tahakküm ilişkisini görebilmemiz için psikolojik sebepler elbette çok önemli ama daha makro bakabilmemiz gerekiyor, daha sosyolojik bir bakış açısına da burada ihtiyaç duyuyoruz. Günde artık en az bir kadının öldürüldüğü ülkemizde bunu, münferit vakalar, 1-2 erkek cinnet geçirdi gibi bir şeyle özetleyemeyiz diye düşünüyorum. Yine flört şiddetine dönersek şimdi biraz şiddet türlerinden bahsetmek isterim.

Bizim en iyi bildiğimiz *fiziksel şiddet* çünkü bu aynı zamanda en görünür olan, en kanıtlanabilir, en anlaşılabilir olan. Bu, bir partnerin diğerinin bedenine kasıtlı olarak zarar vermesi; bu dövme-dayak da olabilir, bir şey fırlatmak da olabilir. Bazen aslında örneğin bir cismi yere fırlatmak da olabilir çünkü orada kişi partnerine, yarın bir gün sana da bunu yapabilirim mesajı vermektedir. *Duygusal şiddet* ise belki de en çok konuşmamız gerekenlerden çünkü en sinsi olan bu. Gerçekten duygusal şiddete uğradığımızı anlamamız da çoğu zaman pek kolay olmuyor. Burada genelde partnerin özgüvenini yok etmeye yönelik bir şiddet var ve kendini suçlu hissettirmeye yönelik bir manipülasyon olduğunu görüyoruz. Yani, “sen beni kızdırdığın için ben sana vurdum”, “ama ben sana oraya gitme diye kaç kere söyledim bak gittin, sinirlendim”. Dolayısıyla karşı tarafa “evet ben hatalıyım” , “aslında benim yüzümden bu şiddeti uyguladı.” dedirtmek amacı var orada. Tabi bunun en uç noktası tehdit etmek ve korkutmak. Bu en güçlü silahlarından biri özellikle erkeklerin. Dolayısıyla bu şöyle olabilir; partnerine zarar vermekle onu tehdit etmek olabilir ama kendine zarar vermekle tehdit etmek de olabilir. İşte “şunu yapmazsan kendimi öldürürüm” gibi mesela.

Bunun dışında tabi bizim kültürel olarak burada en çok zorlandığımız şey şiddet konusunda, bizim kültürümüzde sevmenin kıskanmakla çok ilişkilmesi. “Seven kıskanır!” hepimiz biliriz bu cümleyi mesela ama bu kıskançlığı o yüzden iyi bir şeymiş gibi görüyoruz, hatta olmadığı zaman bozulabiliyoruz. Dolayısıyla şiddet, özellikle kadını kısıtlamak şekline bürünüyor ve kıskançlıkla meşrulaştırılıyor. Hatta “bak seni ne kadar kıskanıyor, demek ki seni ne kadar çok seviyor” gibi anlaşılabilir. Mesela burada bir araştırmaya denk gelmişim. Türkiye’nin ilk 5 üniversitesinden biri diyebileceğimiz bir üniversitenin öğrencileriyle yapılan bir araştırma: Erkek öğrencilerin %70’i, kadın öğrencilerin de %60’ı kıskançlığı şiddet olarak görmüyor. Bu çok önemli çünkü çok yüksek bir oran ve bizim aslında bu sevgiyle kıskançlık ilişkisini yanlış kurup bir de bunu nasıl içselleştirdiğimizin de bir örneği aslında. Yine erkeklerin %70’i “Sevgilimin giyimini beğenmezsem kısıtlayabilirim.” diye ifade etmişler ki kadınların da %20’si buna katılmış, bu arada bu da yüksek bir oran yine.

Bir diğer şiddet biçimi özellikle daha erken yaş gruplarında gördüğümüz *cinsel şiddet* ne yazık ki, bu da çok önemli çünkü cinsellik çok önemli bir tahakküm aracı erkek için. Burada biz cinsel şiddetten şunu kastediyoruz: Partnerinin onayı olmadan, partnerinin “hayır” cevabını kabul etmeden ona uygulanan her türlü cinsel davranış. Bu tabi ki çok uç noktada tecavüz olabilir ama herhangi bir öpme, dokunma davranışı da olabilir. Burada kilit olan, partnerin buna onay vermemesi, onay vermediği halde yapılmasıdır. Burada da şöyle toplumsal şeyler karşımıza çıkıyor. Bir defa takdir ederseniz ki özellikle ergenlik döneminde

bizde oğlan çocuğunun cinsellik bilgisi ve oğlan çocuğuyla cinselliğin konuşulması ile kız çocuklarının cinselliği arasında dağlar kadar fark var. Cinsellik evet genel olarak tabu bizim toplumumuzda ama özellikle kadın cinselliği hiç konuşulmuyor. Şimdi böyle olduğu zaman kız çocuk ya da genç kadın hem bilgisiz hem de bunu herhangi biriyle paylaşmaya çok utanıyor ve yargılanacağını, toplumsal olarak dışlanacağını, yadırganacağını düşündüğü için zaten hiç kimseyle kolay kolay paylaşmıyor ve boyun eğmek durumunda kalıyor. Erkek başka bir yöntemle, mesela şu da bir cinsel şiddet, herhangi bir doğum kontrol yöntemini kullanmamak ve bu özellikle adölesanlarda, gençlerde istenmeyen gebeliklerle sonuçlanabiliyor biliyorsunuz. Burada da biraz Türkiye’de, Türk toplumunda yine o erkeklik inşasından gelen bir “bana bir şey olmaz” ya da “bize bir şey olmaz” gibi bir şey var, hâlbuki biyolojik olarak gayet de olabilir. Ama işte kültürel olarak bir şey olmaz deyip doğum kontrol yöntemlerini bile birçok erkek çoğu zaman kullanmayı reddedebiliyor. Peki, burada biz ne yapmalıyız?

Bir defa bizim çok küçük yaştan itibaren oğlan çocuklarına kesinlikle kadının rızası-onayı olmadan ona hiçbir şey yapamayacağımızı öğretmemiz lazım. Buna saygı duymalarını ve hayırın hayır olduğunu öğretmemiz lazım. Hatta dersimizde bunu konuşurken bir arkadaşımız dedi ki; “Hocam hayır diyorum bu sefer de naz yapıyor oluyoruz.” Bir kız arkadaşımız söyledi. Çok doğru! Kültürel olarak böyle bir şey de var. Kadın hayır diyor, orada sınır çizmeye çalışıyor ama erkek ısrarla “kendini ağırdan satmak” -ki bu ifade de yeterince çirkin- bu şekilde değerlendirip ısrar etmeye devam ediyor örneğin. Dolayısıyla kız çocuklarına da hayır demeyi, sınırlarını çok net bir şekilde çizmeyi öğretmemiz lazım. Yani, biz yine kültürel olarak çok kolay sınır çizebilen bir toplum değiliz; bilirsiniz bizde herkes herkese her şeyi sorar. Öyle bir hak görür kendinde. Bir mahrem anlayışı bu anlamda pek gelişmemiştir. Bu yüzden de işte özellikle kadın olduğunuzda, bir de kadınlık çok fedakârlık ile de biçimlendirildiği için, sınır çizmeniz ya da çizdiğiniz o sınırın karşı tarafta anlaşılması daha da zor hale geliyor. Bunun dışında *manipülasyon* dediğimiz durum da çok kullanılıyor. Duygusal şiddetle cinsel şiddet bir arada olabilir. Nasıl? Örneğin, cinsel bir şey istiyor erkek ve diyor ki “hayır dedin, beni sevmiyor musun?” Bu mesela kilit olarak kullanılan bir cümledir. Hâlbuki bunun sevgisiyle alakası olmadığını öğretmek gerekiyor.

Bir başka biçim *sosyal şiddet*: Burada da yine kontrol etmek amaçlı partneri yalnızlaştırma söz konusudur: Ailesiyle ve özellikle arkadaşlarıyla görüşmesine izin vermemek. Yine burada da tabi işte daha romantik bir yerden girip; “biz birbirimize yeteriz ne gerek var”, “neden ona ayırdığın vakti bana ayırmıyorsun” gibi duygusal baskılar olabiliyor. Bunun kadın

açısından uzun vadedeki en büyük dezavantajı, o sosyal desteği yok etmesi. Çünkü arkadaşlarıyla ilişkisi kesildiğinde 3-5 ay sonra bana yardım edin diyebileceği bir arkadaşı belki de yanında kalmıyor.

Bir diğeri, önceki konuşmalarda hatta sayın rektörümüz de değinmişti; *Siber Şiddet*. Özellikle sosyal medyayla birlikte hayatımıza giren bir kavram. Sosyal medya hesaplarına el koymaya, onları kontrol etmeye çalışmak, şifrelerini istemek, orada yaptığı paylaşımlara karışmak, kimi takip ettin, bu seni neden ekledi, sizi takip eden insanları sürekli sorgulaması vs., belki arkadaşlarınızı engellemek sildirmek gibi şeyler olabilir. Bunun dışında cinsel içerikli fotoğraf istemek. Dediğimiz gibi bunlar birbiriyle çok iç içe geçiyor; bu mesela cinsel şiddete de giriyor çünkü sizin onayınız olmadığı sürece sizden böyle bir fotoğraf isteyemez ve size böyle bir fotoğraf yollayamaz. Yolladığı zaman da şiddettir bu.

Son olarak: *Israrlı takip*. *Musallat olma* diye de bu kavrama rastlayabiliriz bazı yerlerde. Bu da o an ki partneriniz olabilir ama daha çok geçmiş partnerlerce yapılan bir şeydir. Zaten kadın cinayetlerinde daha çok eski erkek arkadaşın, eski kocasının fail olduğunu görüyoruz. Burada da işte birlikte olunan ya da daha ziyade ayrılmış olduğunuz partnerin ısrarlı takibi var. Bu fiziksel takip de olabilir -bir anda okulunuzun kapısının önünde belirmesi gibi- ama dijital de olabilir. Şimdi tabi dijital daha kolay. Bazen öyle şeyler duyuyoruz ki cep telefonuna partnerinin haberi olmadan bir program indirmiş ve sürekli konumunu takip ediyor gibi şeyler.

Burada tabi flört şiddetine uğruyor muyuz, uğramıyor muyuz, bunu nasıl anlayacağız, bu önemli bir nokta. Çünkü dediğimiz gibi bazen çok sinsi olabiliyor ve anlaşılabilir. Mesela partneriniz sürekli ne yapmanız gerektiğini size söylüyor mu ya da siz kendinizi sürekli ona açıklamak zorunda hissediyor musunuz, sürekli onu sakinleştirmek durumunda mı kalıyorsunuz, aslında şöyle bir şey yapmak istiyorum ama sevgilim kızar mı diyor musunuz? Bunlar önemli göstergelerdir. Diğer yandan mesela size ulaşamadığı zaman öfkeleniyor mu, sizi küçümsüyor mu? Psikolojik ya da duygusal şiddetin en önemli göstergelerinden bir tanesi de budur. Sizin düşüncelerinizi, yaptığınız işi, okuduğunuz disiplini küçümser. Böyle bir şeyler görüyorsanız çok dikkat etmek lazım ve daha önceki sunumlarda polis teşkilatından olan amirimiz bahsetmişti; bu bir döngü aynı zamanda. Biz buna şiddet döngüsü diyoruz. Orada da söylediği gibi bir anlaşmazlık ve bir gerilim doğuyor sonra bu bir patlama noktasına ulaşıyor. Orada zaten çoğu zaman fiziksel ve diğer şiddet biçimlerini görüyoruz. Ondandır sonra bir balayı evresi oluyor. Peki, balayı evresi ne demek? Sonsuz özürler, bir daha asla

yapmayacağımlar gibi... Maalesef şiddeti uygulayan kişi bunu uygulamaya devam ediyor. Bu döngüye girdiğiniz zaman bundan çıkmak gerçekten çok zor olabiliyor. Ben psikolojinin alanına dâhil olmak istemem ama benlik saygısının yüksek olması burada çok önemlidir. Eğer kendinizi gerçekten seviyor, sayıyor ve değerli görüyorsanız zaten bunları fark ettiğinizde hemen oradan uzaklaşmaya başlıyorsunuz. Eğer benlik saygınız, kendinize verdiğiniz değer düşükse, çok kendinizi suçlamaya meyil ediyorsunuz ve dolayısıyla da o kişinin egemenliği altında kalmaya devam edebiliyorsunuz. Ama unutmayın ki haklı şiddet yoktur. Hiçbir şey şiddeti bu bağlamda haklı çıkarmaz. Bu yüzden de burada kendimizi suçlamamak önemli bir şey. İpuçlarını takip etmek, hislerimize güvenmek, görmezden gelmemek... Çünkü severken duygular çok ağırlıklı olduğu için en çok yaptığımız şeylerden biri mantığımızı başka bir koltuğa koyup sadece duygularımızla beraber aynı koltukta oturmak ve dolayısıyla da partnerinizin yaptığı birçok şeye, kötü davranışa bahaneler bulmak. O gün çok sinirliydi ondan bağırdı, aslında siniri bana değildi şuydu buydu gibi, bunu yapmamamız gerekiyor. Kesinlikle sınırlarımızı çizmeme gerekiyor ve güvendiğimiz biriyle paylaşmamız gerekiyor. Burada da aileden ziyade, en azından özellikle belli yaş gruplarında, arkadaşlar devreye giriyorlar. Tabi bir arkadaş olarak şiddete uğradığını gördüğümüz bir arkadaşımızı uyarmamız çok önemli, belki de o farkında değil çünkü. Diğer taraftan eğer bir arkadaşımız bize “Ben böyle böyle bir ilişkinin içerisindeyim, bundan çıkamıyorum, ne yapacağım?” gibi bir çaresizlikle geldiğinde ilk yapacağımız şey, onu kesinlikle yargılamadan dinlemek, kesinlikle suçlamadan dinlemektir. Daha sonra ona destek olabileceğimiz tüm kanalları kullanmaktır. Bu, daha ileri düzeydeki şiddet ise üniversitelerin ilgili birimleri olabilir, hatta çok ileri düzeydeyse emniyet güçleri olmak durumundadır. Başvuracağımız yerleri bilmemiz de önemli, o yüzden girişte sizlere dağıtılan kitapçıkta bu bilgiler vardı, onları bilmemiz gerekiyor. Bunun dışında son söyleyeceklerim; *güvenli ilişki* diye bir kavramımız var. Kendimizi güvenli ilişkilerin içinde bulmak önemlidir. Güvenli ilişki nedir? Karşılıklı iletişimin açıkça olduğu, karşılıklı olarak sevginin yanında saygı da duyduğumuz ilişki biçimidir. Kimsenin birbirine üstünlük kurmaya kalkışmadığı, güvene dayalı -adı üzerinde-, sağlıklı bir ilişki bu şekilde kuruluyor. Umarım hepimiz bunu başarabiliriz. Ben çok naçizane burada madem kadına şiddeti konuşuyoruz, İstanbul Sözleşmesi'ne sahip çıktığı için kurumuma çok teşekkür ediyorum. Bu bir ayrıcalık bence, çünkü gerçekten çok az kurumun sahip çıktığını gördüm, özellikle üniversiteler bazında. Bu teşekkürümü de iletmek istedim.

Moderatör:

Teşekkürler Ece Hocam; harika bir sunumdu. Biz tabii çalışma, eğitim hayatımızda çok öğrenciyle karşılaştık bu tarzda. Biraz öğretim üyeleri olarak bizim de gözümüzün açık olması, farkındalığımızın yüksek olması gerekiyor. Benzer bir olay, kısa bir anlatım yapacağım: Öğrenci kongreye gitmeyi çok istedi, ben de tamam dedim. Üniversite tarafından karşılandı. Sonra geldi bana dedi ki “Hocam ben vazgeçtim.” E çok istiyordun dedim. Birkaç sebep söyledi sonra ise erkek arkadaşının izin vermediğine geldi. Olayı incelediğimiz zaman bir baktım ki çocuğu Cumartesi- Pazar eve hapsediyormuş. “Çıkmayacaksın, benle çıkacaksın.” Bütün üniversite arkadaşları, sınıf arkadaşlarıyla hiçbir faaliyete katılamıyordu. Ailesi de ayrılmasını istiyor, başka şehirlerde çünkü. Özellikle üniversite öğrencilerimiz yalnızlar bu konuda; aileleri de başka şehirlerde. Sonrasında o çocuktan ayrıldı. Destekledik, danışmanlık verdik. Çok güzel şimdi mutlu bir evliliği var çünkü bu flört şiddeti sonra da mutsuz evliliğe gidiyor. Onla başladım onla devam edeyim diye. Bize de düşen çok görevler var hocam.

Dr. Öğr. Üyesi Ece ERBUĞ:

Haklısınız hocam. Bir de hem yalnız olabildikleri için hem aile tarafından yargılanabileceklerini düşündükleri için arkadaş desteği çok önemli ama biraz sevdikleri ve paylaşabilecekleri hocalarıyla da iletişim kurmaları bence çok önemli. Hem o sevgi ilişkisi hem de yaşça, görece daha büyük biriyle, daha tecrübeli ve yol gösterecek biriyle, ona güvenerek bir şeyleri paylaşmak çok daha önemli olur diye düşünüyorum.

Moderatör:

Bayağı *Kırmızı Oda* gibi anlar yaşadım. Sarıldık, ağladık, sonra danışmanlığa gönderdik. O nedenle çok önemli bir konu. Teşekkür ederiz Ece Hocam. Şimdi Derya CAN ile birlikteyiz. Bize “Fatmagül’ün Suçu Ne?” diyecek. Hatta Fatmagül’ün suçu deyip başka bir yorum yapacaktı; buyurun.

Derya CAN :

Öncelikle herkese hoş geldiniz demek istiyorum. Ben bugünkü konuşmamı gündelik hayatımızın bir parçası olan dizilerden ve filmlerden örneklerle oluşturdum. O yüzden şu soruyu sormak istiyorum konu başlığında da olan; ama bir cevap beklemiyorum sizden. Sizce de Fatmagül'ün hiç mi suçu yoktu yaşanan onca olayda? Hiç suçu yok muydu? Aslında kendimizi düşünürken bulmak istemeyiz bu soruyu ama izlediğimiz her haberde, gördüğümüz her olayda da bunu biraz sorgularız. Fatmagül'ün de suçu yok muydu bu olayın içinde diye. Soruyoruz, sormuyoruz desek yalan olur. Soruyoruz bu soruyu kendimize maalesef. Artık televizyonlarda, gazetelerde, sosyal medyada kadın şiddetini daha fazla görüyoruz. Bazen siz de kendinize soruyorsunuzdur belki; daha önceden de bu kadar karşımıza çıkıyor muydu bu konu, yoksa biz şimdilerde daha mı fazla duyar olduk bunu diye. Ama şiddetin tarihi tabi çok eski, ben şiddetin tarihine girmeyeceğim, haddim de değil tabi ama söylemeden de edemedim.

Günümüzde şiddeti konu alan, şiddeti meşrulaştıran birkaç örneği size göstermek istiyorum dizilerde yer alan. *Hayat Devam Ediyor* diye bir dizi vardı. Bir dram dizisiydi bu. Çok eşlilikten aldatmaya, şiddete, çocuk geline... Her şey bu dizide vardı. Aslında detaya girip kimsenin canını sıkmak istemeyeceğiz tabi burada ama bu senaryoyu okuyan kişiler için de bu ne diye hiç sormadılar mı diye çok merak ediyorum açıkçası. Çünkü bu dizi bir dönem reytinglerde birinci sıradaydı.

Bir diğer örnek; *Hercai* dizisi. Bu da bir töre dizisiydi. İlk çıktığı günden beri reytinglerde birinci sıradaydı. Kadını aşağılayan, kadına şiddeti işleyen bu dizi birçok şikâyet aldı aslında. Ama reytinglerden de asla vazgeçmediler birinci sıradaydılar reytinglerde. Bu dizide sadece erkekten kadına şiddet yoktu aynı zamanda kadından kadına da şiddet gösteriliyordu. Fiziksel ve psikolojik tüm şiddet türlerini aslında *Hercai* dizisinde görebiliyorduk. Bir töre dizisiydi, töre yok demiyorum ama bu şekilde de meşrulaştırılmasını da kabul etmemiz mümkün değildi.

Bir diğer örnek; *Alemin Kralı* dizisi. Biz bu diziyi komedi dizisi olarak izledik çokça zaman. Burada yan karakterler vardı; Kubat ve karısı. O dönem izlendiğinde çok dikkat çekmemişlerdi ama Kubat sürekli karısını döverdi bu komedi dizisinin içinde ve her dövdüğünde de biz bunun altında bir gülme efekti duyardık. Daha sonra RTÜK bunun farkına vardı. Bu diziyeye çok ağır cezalar kesildi ama bunlar hayatımızın bir parçasıydı bizim ve biz bunları neredeyse tüm Türkiye izledik. Bu örneklerden tabi sadece Türkiye'de değil dünyada da görmek mümkün, çokça görüyoruz. Ama bu gibi filmlerin ve dizilerin yarattığı birtakım

vakalar var bizim hayatımızda ve gerçek hayatımızda da gördüğümüz. Onlardan bahsetmek istiyorum biraz, üzücü kısmı benim açımdan anlatırken; ama *Münevver Karabulut*.

2009 yılında hepimizi yasa boğan, ayağa kaldıran bir kadın cinayeti Münevver Karabulut. Sevgilisi tarafından vahşice katledilmişti. Hatırlamayan, duymayan yoktur diye tahmin ediyorum fotoğrafı gördüğümüzde. Bu cümleme konuşmamın ilerisinde bir kez daha değineceğim; hatırlamayan, duymayan yoktur kısmına. 14 Şubat Sevgililer Günü'nün en kanlı filmi olarak nitelendirilen Quentin Tarantino'nun 1981 yapımı bir *Sevgililer Günü Katliamı* filmi var. Bu film o dönem tekrardan vizyona girdi, Münevver Karabulut'un öldürüldüğü yıl. Burada değinmek isteyeceğim konu şöyleydi: Münevver Karabulut başı kesilerek öldürülmüştü. Çok ağır bir vakaydı. Bütün ifadelerinde ve arkadaşlarının da söyledikleri; öldürülmeden önce Münevver Karabulut'un yaklaşık iki hafta kadar öncesinde bu filmi katiliyle izlemeye gittikleri yönündeydi. Bu filmde de çok ciddi vahşet sahneleri, şiddet sahneleri vardı. En önemlisi ise Münevver Karabulut'un başının kesildiği gibi, bu filmde de baş kesme olayı vardı.

Bir diğer örnek; *Özgecan Aslan*. 12 Şubat 2015'te vefat etti. 2015 yılında Mersin'de genç bir üniversite öğrencisine yönelik işlenen cinayetten dört gün önce katili bir paylaşım yapmıştı Facebook'ta. "Fatmagül'ün Suçu Ne izliyor" şeklindeydi. Özgecan tecavüz edildikten sonra yakılarak öldürülmüştü. Bildiğiniz gibi Fatmagül'ün Suçu Ne'de de olay tecavüzle başlıyordu. Bu kötü benzerliğe dikkat çekmek istedim.

Bazen düşünüyorum acaba *Bizimkiler* gibi dizilerin olmaması mı suç? İnsanlar acaba bunları izleyerek mi bu tarz şiddete biraz daha meylediyorlar, oradan mı güç alıyorlar diye düşünmeden edemiyorum. Tabi son olarak çok yakın bir zamanda gördüğümüz *Başak Cengiz*. 9 Kasım 2021 tarihinde, çok kısa bir süre önce, sırtından samuray kılıcıyla öldürüldü. Daha henüz kesinleşmiş ya da bir kanıt olmamasına rağmen şu an Netflix'te herkesin çokça izlediği bir dizi; *Squid Game* konuşuluyor. Orada da böyle bir sahnenin varlığından söz ediliyor. Net bir kanıt değil ama konuşulanlar acaba mı diye düşündürüyor.

Kadına yönelik şiddet üzerine TV dizilerinde bir araştırma yapılıyor. 57 tane dizi Türkiye'de bu araştırmanın konusuydu. Dizilerde şiddete maruz kalan kadınların verdikleri tepkiler araştırılıyor. Burada; ağlamak, kaçmak, kendi ailesine sığınmak, şiddete karşılık vermek, susmak ve sözlü savunma gibi verdikleri tepkiler alt alta nasıl sıralanıyor diye araştırılmış. Verilen tepki %35 ile en yüksek; susmak olmuş. Burada şiddete maruz kalan kadına yapılan öneriler de aynı şekilde inceleniyor o 57 tane dizi içerisinde. Yapılan öneriler; susması,

kabullenmesi, evine dönmesi ve %84,4 oranı ile hiçbir öneri yapılmamış, hiçbir tepki verilmemiş dizilerde bu tarz olaylarda. Yani dolayısıyla şiddet Türk dizilerinde aile içinde kalması yönünde ilerlemiş. Yine Türk dizilerinde, 57 dizi içinde şiddet uygulayanlar nasıl cezalandırılmış bu tarz dizilerde diye bakılmış. 57 dizinin iki sahnesinde cezalandırılma görülüyor ve bu da sözlü bir şekilde oluyor sadece. Farklı bir ceza gösterilmemiş. Türkiye’de TV izleme oranlarına baktığımız zaman kadın 4,5 saat, erkekler de ortalama 4,1 saat televizyonda vakit geçiriyorlar. Aslında her gün gözümüzün önünde yaşanan, konu edilen, konu edinilen bu diziler artık normalleştiriliyor, meşrulaştırılıyor. Diziler, haber kanalları reyting almak zorundalar devam edebilmek için, para kazanmak zorundalar. Bu durumda yapmaları gereken şey daha dikkat çekici ve sansasyonel içerikleri ekranlara taşımak. Daha sonra değineceğim dediğim konu ise tam da buydu. Çünkü daha önceki bahsettiğim üç örnekte, medyada gördüğümüz o isimleri unutmamızın nedenlerinden bir tanesi maalesef, konunun çok daha sansasyonel şekilde ekranlara gelmiş olmasıydı. Medya kadına yönelik şiddet konusunda -maalesef ben kendi içimde düşündüğüm- problemleri bir tavır sergiliyor. Örneğin, şiddete uğrayan kadınların fotoğraflarını ekranlarda gördüğümüz zaman, olay anı görüntüsü, ismi-soy ismi, mesleği, ailesi, evinin içine kadar her şeyi biliriz, her şeyi görürüz. Fakat şiddeti uygulayan kişiye geldiğinde sıra, maalesef *fludur*. İsmi ve soy isminin baş harflerini bir nokta şeklinde görürüz o kişinin ve maalesef yapılan bir araştırmada da %9 oranında şiddet uygulayan kişinin eğitim bilgilerini bile bilmiyoruz. Oradaki çok alt rollerde geçiliyor. Sadece; gece bekçisi, kasiyer, yapımcı gibi alt rollerle o kişiyi tanıyoruz, hatta mezun olduğu okulu bile bilmiyoruz üniversite mezunu mu, lise mezunu mu... Daha sonra artık elimizde sosyal medya olduğu için bunu araştırarak çok kısa bir sürede bulabiliyoruz. Son olarak söyleyeceğim çok kısa bir şey var. Sunumum bitti, görsellerle sadece dikkat çekmek istemişim. Aslında hepimizin bildiği ve gördüğü şeyler. Çok hayatımızın içindeler, her gün maruz kalıyoruz. Dizi izliyoruz, film izliyoruz. Kimin aklına gelir ki aslında ama maalesef bu tarz etkileri olabiliyor. Benim son olarak söylemek istediğim şeyler; medyada kadına yönelik şiddetin haber yapılması ve kamuoyunun aydınlatılması amacıyla duyurulması ne yazık ki şiddeti önleme ve azaltmaktan çok şiddeti meşrulaştırılıyor, normalleştiriyor. Hatta kadının şiddeti “hak ettiği” şeklinde yorumlanmasına neden oluyor. Medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin sunumunda izleyici heterojenliği dikkate alındığında medyanın izlediği yol maalesef bu yolun, sorunun çözümüne yönelik değil, erkeğin şiddetini meşrulaştırılan bir boyuta dönmesine neden oluyor. Örneklerini biraz önce gördüğümüz Münevver Karabulut, Ayşe Paşalı, Özgecan Aslan gibi daha ismini saymadığımız nice kadının cinayetleri hala zihnimizde, unutmuyoruz. Ama bu suçu işleyen failerin aldıkları

cezalar caydırıcı nitelikte olmadığı için şiddetin önlenmesinin önündeki en büyük engel olarak görülüyor. Bu nedenle kadına yönelik şiddetin önlenmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin özel komisyonlarının, uluslararası kuruluşların, barolar başta olmak üzere kadın ve farklı cinsel yönelimli bireyleri temsil eden sivil toplum kuruluşlarının, ilgili bakanlıkların, yerel yönetimlerin, üniversitelerin, özel sektörlerin, medya kuruluşlarının birlikte çalışması ve bu konuyu ele alması gerçekten çok önemli. Ben sözlerime son verirken burada bana söz verdiği için Ayşin Hocama, fikirlerimi paylaşabilmemde, sizlere anlatabilmemde destek olduğu için çok teşekkür ediyorum. Onur duyuyorum burada olmaktan.

Moderatör:

Teşekkür ederim Derya CAN. Ben de cezaların daha da arttırılmasını gönülden istiyorum. “Ben bunu yaptım ne olur ki, 6-7 yıl yatar çıkarım” şeklinde gelen bir olayı artık duymak bile istemiyorum. Ben şimdi sözü Ali Cevat hocama bırakıyorum. Ne anlatacaksınız çok merak ediyorum.

Prof. Dr. Ali Cevat TAŞIRAN :

Evet, burada bulunmaktan çok mutluyum. Bu çalışmada BİANET'in 2008-2018 arasını kapsayan 11 senelik “Kadına Karşı Şiddet Çetelesi” Veri Setini kullandık. Kadınlara karşı işlenen şiddet eylemlerinin belirleyicileri olarak ele alınan faktörler, dört ana grupta incelenmiştir. Bunlar sırasıyla, şiddet eylemlerine dair bilgiler; şiddet uygulayan erkeğe ya da kişilere ait özellikler; şiddete maruz kalan çoğunluğu kadın olan kişilere ait bilgiler ve şiddet eyleminin gerçekleştiği şehrin nüfusunu ve ekonomik ve sosyo-ekonomik gelişmişlik sırasını gösteren ölçümlerdir. Faktörlerin son grubu ise bağımlı değişkenleri göstermektedir.

BİANET Erkek Şiddeti Çetelesi Veri Setinde rapor edilen şiddet eylemlerinin nüfusa göre oranlanmamış yani tartılmamış sayılarını kullanarak topluluğun toplam sayılarına ulaşmak bizi yanılgıya düşürür. Bu yüzden tanımlayıcı analizde kesinlikle şiddet eylemlerinin nüfusa oranlanmış, tartılmış sayıları kullanılmalıdır. Tanımlayıcı analiz için son derece doğru olan bu durum açıklayıcı analiz için tartışmalıdır. Bir kısım istatistikçi, istatistik modelleme sırasında zaten rastgele mekanizmanın göz önüne alındığını bu yüzden ayrıca değişkenlerin tartılmasına ihtiyaç olmadığını savunurken diğer bir kısım istatistikçi ise tartılmış serilere ihtiyaç olduğunu savunmaktadır. Biz bu nedenlerle bu çalışmada hem tartılmamış hem de tartılmış serileri kullanmaktayız.

Çalışmanın en önemli bulgularından birisi kadın cinayetleri ve kadınlara yönelik işlenen şiddet eylemlerinin incelenmesinde toplam sayılara ve şiddet eylemleri oranlarına göre yapılan analizlerin farklı sonuçlar vermesidir. Nüfusça büyük ve gelişmişlik seviyesi görece olarak yüksek şehirlerde toplam cinayet ve şiddet eylemleri daha fazla iken bu şehirlerde cinayet ve şiddet eylem oranları, daha az gelişmiş ve nüfus olarak göreceli daha az şehirlere göre daha düşüktür. Yani göreceli daha gelişmiş ve eğitim oranı daha yüksek şehirlerde kadına karşı şiddet eylem oranları azalmaktadır. Eğitim ve ekonomik gelişme ile kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet eylemleri oranlarında düşme gözlenmektedir.

Öte yandan belirleyici faktörler şiddet eylemlerine göre de farklılıklar göstermektedir. Örneğin şiddet eylemcisi sayısının artması kadın cinayetlerinin oranını düşürürken kadına karşı şiddet eylemi oranlarını arttırmaktadır. Bir şiddet eylemi ihtimalini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde artıran bir faktör, diğer bir şiddet eylemi ihtimalini gene istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde azaltıcı bir rol oynayabilmektedir. Örneğin, önceden mahkeme tarafından kadını şiddet eylemcisinden korumaya yönelik karar verilmişse bu durum kadının yaralanması ve sözlü tacize uğrama ihtimalini artırırken kadının seksüel tacize uğraması ya da ırzına geçilmesi tehlikesini azaltmaktadır. Dolayısıyla tüm şiddet eylemlerine ilişkin genellemeler yapılmaksızın her bir şiddet eyleminin tek tek incelenerek belirleyici faktörlerinin anlaşılmasına çalışılması daha yararlı olacaktır.

Kadına yönelik şiddet, kadının toplumdaki rolünün değişmesine paralel olarak başlar. Kadının ikinci sınıf insan haline gelmesine ilkel toplumlarının son dönemlerine rastlanmaktadır. Bu konudaki ilk çalışmalardan birisi, Amerikalı Antropolog Lewis Morgan'ın 1877 basımı *Antik Toplum* adlı eseridir. Morgan'ın başlıca tezi; tek-eşli aile biçiminin ortaya çıkışıyla özel mülkiyet arasında bir paralellik bulunmasıydı. Aynı konular daha sonra Marks'ın *Kapital*'inde ve Engels'in *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*'nde ele alınmıştır. Engels'e göre eski toplumlar anaerkildiler. Çünkü tek-eşliliğin olmadığı bir toplumda soy anneye göre belirlenmek zorundaydı. Baba-soyucu akrabalık kavramı, özel mülkiyetin ve miras hukukunun doğmasıyla ortaya çıkmıştı. Kan bağı üzerine kurulmuş eski toplum, yeni yeni gelişmiş toplumsal sınıfların çatışması sonucu değişir. Yerini, artık dayanaklarını kan bağı üzerine kurulmuş toplulukların değil, belirli bir ülkede yaşayan toplulukların oluşturduğu, devlet içinde örgütlenen aile rejiminin tamamen mülkiyet rejimi tarafından belirlendiği, günümüze kadar gelen yazılı tarihin bütün özünü biçimlendiren, sınıflar çatışması ve sınıflar savaşımının bundan böyle içinde özgürce geliştiği yeni bir topluma bırakır. Kadına karşı şiddet de böylece sınıflı toplumlarda sıkça görülür hale gelir.

Uluslararası alanda, kadına karşı erkek şiddeti konusunda yapılan birçok çalışma vardır. Aşağıda bu çalışmaları beş alanda toplayacağız. İlk grup feminist çalışmalar; kadına karşı şiddeti savaş ve silahlanma politikalarının bir sonucu olarak görür. Kadına yönelik şiddetin ekonomi politiğini ele alır ve küresel alanlarda makro yapısal süreçler arasındaki bağlantıları belirlemek için feminist bir politik ekonomi yaklaşımı geliştirir.

İkinci grup çalışmalar, töre cinayetleri ve töreye bağlı şiddet eylemlerini ele alır. Örneğin Alinia (2013) Irak Kürdistan'ında kadına karşı işlenen töre cinayetlerini ve şiddet eylemlerini anlatır.

Üçüncü grup çalışmalar, sorunu bir halk sağlığı problemi olarak ele almaktadır. Krantz ve Garcia-Moreno (2005) kadınlara karşı şiddeti bir halk sağlığı problemi olarak tanımlamaktadır ve dünya çapında insan hakları ihlali olarak görmektedir. Kadınlara ve kızlara karşı yönelen şiddet türleri onların fiziksel ve ruhsal sağlıkları bozmaktadır.

Dördüncü grup çalışmalar, şiddetin bireysel, örgütsel ve toplumsal düzeylerde nasıl önlenebileceği üzerine yoğunlaşmaktadır. Flood ve Pease (2009), erkeklerin kadınlara yönelik şiddete yönelik tutumlarını incelemektedir. Bu tutumların şiddeti önleme kampanyalarının hedefi haline gelmesini önermektedirler.

Son grup çalışmalar ise Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği'nin (SVAWS) değişik biçimlerini geliştirmeye uğraşmaktadır. Marshall (1992) kadına yönelik erkek şiddetinin değerlendirilmesinde uygulanabilecek ölçekler üzerine çalışmış ve Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği'nin (SVAWS) değişik biçimlerini geliştirmiştir. Bunlar hafif, orta ve ciddi şiddet tehditleri; hafif, küçük, ılımlı ve ciddi şiddet gerçekleştirmeleri ve cinsel şiddettir.

1980 sonrası Türkiye'deki toplumsal değişimin ön plana çıkan yenilenme-direnme boyutunun, kadın erkek ilişkileri ve kadın kimliği konularına odaklanmasının büyük payı vardır. Kadına şiddet ile mücadele için dergiler çıkmış, protestolar yapılmış, kadın kuruluşları oluşturulmuştur (Örn: Mor Çatı). Bu kurumlar kadına yönelik şiddet kavramının yaygınlaşmasını sağlamış ve ilk kez kadın sığınma evleri konusuna da dikkat çekmişlerdir. Devlet düzeyinde ise bu mücadele için kanunlar değiştirilmiş, yeni kurumlar oluşturulmuştur.

Kadına yönelik şiddet konusunda, Türkiye'de de yapılan birçok çalışma vardır. Işık (2002) 1990'larda Kadına Yönelik Aile içi Şiddete karşı Mücadeleyi inceler ve bu hareket içinde yaptığı gözlemleri Türkiye'de Feminizm konusuyla ilişkilendirir. Kerestecioğlu (2004)

Türkiye’de Kadının Toplumsal Konumu ele alır. Kadınların kazanımları ve devam eden sorunları üzerine yoğunlaşır.

Son senelerdeki en önemli araştırmalardan bir tanesi, Altınay ve Arat’ın (2009) Türkiye’de Kadına Karşı Şiddet incelemesidir. Çalışma, TÜBİTAK’ın (Bilimsel ve Teknolojik Türkiye Araştırma Konseyi) desteklediği “Aile İçi Şiddet ve Buna Karşı Mücadele ” Projesi çerçevesinde yapılmıştır. Şubat 2006 ve Haziran arasında, 27 şehirde 2007’de 50’ye yakın kuruluştan 150’den fazla feminist kadınla görüşülmüştür.

Kadınlara karşı işlenen şiddet eylemlerinin belirleyicileri olarak ele alınan faktörler, dört ana grupta incelenmiştir. Bunlar sırasıyla: Şiddet eylemlerine dair bilgiler; şiddet uygulayan erkeğe ya da kişilere ait özellikler; şiddete maruz kalan, çoğunluğu kadın olan kişilere ait bilgiler ve şiddet eyleminin gerçekleştiği şehrin nüfusunu ve ekonomik ve sosyo-ekonomik gelişmişlik (SEGE) sırasını gösteren ölçümlerdir. SEGE listesindeki ilk beş şehir, İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli ve Antalya, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik sıralamasında ilk bölge, **Yüksek Gelişmiş** olarak adlandırılmıştır. Aynı listedeki 6 numara Bursa ile başlayıp 25 numaralı Uşak’a kadar olan şehirler, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik sıralamasında ikinci bölge, **İyi Gelişmiş** olarak adlandırılmıştır. (19 şehir) Burdur ile başlayıp 46 numaralı Hatay’a kadar olan şehirler, Sosyo-Ekonomik sıralamasıyla üçüncü bölge, **Gelişmiş** olarak adlandırılmıştır. (20 şehir) 47 numara Kastamonu ile başlayıp 65 numaralı Yozgat’a kadar olan şehirler, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik sıralamasında dördüncü bölge, **Biraz Gelişmiş** olarak adlandırılmıştır. (18 şehir) Gene aynı listede 66 numara Adıyaman ile başlayıp 81 numaralı Muş’a kadar olan şehirler, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik sıralamasında beşinci bölge, **Az Gelişmiş** olarak adlandırılmıştır. (15 şehir)

Son 11 yılda en fazla kadına yönelik şiddet eylemi İstanbul’da yaşanmıştır, 2232 olay. İkinci sırada Adana gelmektedir, 1049 olay. Bu sayılar şehir nüfuslarına oranlanmamıştır. Bu haliyle bile Adana’nın ikinci sırada yer alması ilginçtir. Çünkü bu durum, şehirlerdeki şiddet olayları şehir nüfuslarına oranlandığında Adana’nın en yüksek şiddet oranına sahip olması anlamına gelmektedir. Gene son 11 yılda en fazla kadın cinayeti İstanbul’da yaşanmıştır, 406 cinayet. İkinci sırada İzmir gelmektedir, 198 ölüm. Ankara 153 ve Adana 149 cinayetle, yüksek cinayet sayısına sahip şehirlerdir. Kırklareli hiçbir cinayetin işlenmediği tek şehir olmuştur.

Kadın cinayetleri ve kadına karşı işlenen diğer şiddet eylemleri veri setine günlük sayılar olarak girilmiştir. Bu sayılar her yıl ve şehir için toplanmış ve sonra o şehrin nüfusuna bölünerek elde edilen sayılar 100.000 ile çarpılarak, her yüz binde yıllık cinayet oranları

olarak hesaplanmıştır. Ortalama her yıl işlenen cinayet oranı yüz bin de 0.4915'tir. Yani her yüz bin de 0.49 kişi cinayete kurban gitmiştir. Bu, yılda 400 civarında insanın öldürülmesi anlamına gelmektedir.

Bu verilerin analizinde, şiddet eylemleri “neden, niçin oluyor” sorularına yanıt verilmeye çalışılacaktır. Amaç Türkiye’de son yıllarda çoğunlukla kadınlara karşı işlenen şiddet suçlarının belirleyici faktörlerini bulmaktır ve şiddet olayları ve nedenleri arasındaki karmaşık ilişkilere ışık tutmaktır. Çoğunluğu kadınlara karşı işlenen şiddet eylemlerinin belirleyicileri olarak ele alınan faktörler, yukarıda da izah edildiği gibi dört ana grupta incelenmiştir. Bunlar sırasıyla: Şiddet eylemlerinin biçimlerine ve şiddet olayına dair bilgiler; şiddet uygulayan kişiye ya da kişilere ait özellikler; şiddete maruz kalan çoğunluğu kadın olan kişilere ait bilgiler ve suç işlenen şehrin nüfusunu ve ekonomik ve sosyal gelişmişlik seviyesini gösteren sayılardır.

Şiddete maruz kalan kadınlar, uygulayanlardan daha yaşlı iseler bu durum uygulanan şiddeti arttırmaktadır. Yani şiddet uygulayanın yaşça görece olarak daha genç olması, hem cinayet suçunun işlenmesi hem de şiddet (cinayetlerde dâhil) uygulanması olasılığını arttırmaktadır. Bu değişkenin tanımında, yarıya yakın şiddet uygulayan ve uygulanan kişinin yaşının bilinmediği dolayısıyla bu grubun referans grubu olarak işleme alındığı ve dolayısıyla yaşları bilinmeyen insanların yaşlarının arasındaki farkın pek önemli olmadığını varsayıldığını unutmamak gerekir.

Birden fazla kişinin şiddet uygulaması, istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde cinayet işlenmesi olasılığını düşürmektedir. Bu bir anlamda kadın cinayetlerindeki katillerin yalnız olmaları anlamına gelmektedir. Kadına yönelik şiddet eylemlerinde şiddet eylemcisinin yalnız ya da birden fazla olmasının ise önemi yoktur.

Akrabalık ilişkisi Kod defterinden görüleceği gibi şu gruplara bölünmüştür: Bilinmeyen, eski eş (koca) olma, eş olma, erkek arkadaş olma, baba olma, öğretmen olma ve diğerleridir. Bilinmeyen ve diğer gruplarının toplamı yüzde 61 oranındadır.

Tüm bilinen akrabalık ilişkileri, öğretmen olma durumu hariç, cinayet işlenmesi olasılığını arttırmaktadır. Eş olmak daha fazla kadın cinayeti işlenmesi anlamına gelmekte ama diğer akrabalık ilişkilerine göre eşler daha az kadına yönelik şiddet eylemlerine karışmaktadırlar.

Şiddet eylemleri gerçekleşen şehirlerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamalarının şiddet eylemleri üzerindeki rolü

Yukarıda **makro** verileri yani şehirlere ait yıllık toplam cinayet ve şiddet eylemi bilgilerini kullanıldığında, bölgelerin SEGE sıralamalarının yükselmesiyle beraber kadın cinayetleri ve kadına karşı işlenen şiddet suç oranlarının da istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde artış olduğunu görmüştük. Burada **mikro** verileri yani günlük cinayet ve şiddet eylemi oranlarını, şiddet eylemi gerçekleştiren kişilerin buldukları şehirlerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamalarını diğer değişkenlerle birlikte kullanarak açıklamaya çalışıyoruz. Sonuçlar makro analizin tersi yönündedir. Orta seviyede gelişmişlik sıralamasına kıyasla, Az ve Biraz Gelişmiş bölgelerde şiddet eyleminin gerçekleşmesi günlük cinayet ve şiddet suç oranlarını arttırmakta ama İyi derecede ve Çok İyi Derecede gelişmiş bölgelerde düşürmektedir. Yani yıllık toplam cinayet ve şiddet oranları bölgelerin SEGE sıralamalarının yükselmesiyle beraber istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde artmakta, ama günlük cinayet ve şiddet oranları bölgelerin SEGE sıralamalarının yükselmesiyle beraber istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde düşmektedir. Başka bir ifadeyle, az gelişmiş bölgelerde bulunmak **günlük** cinayet ve şiddet eylemi oranlarını yükseltirken daha gelişmiş bölgelerde bulunmak, bu oranları düşürmektedir. Aynı zamanda az gelişmiş bölgelerde bulunmak **yıllık** toplam cinayet ve şiddet eylemi oranlarını düşürürken daha büyük nüfusları olan daha gelişmiş bölgelerde, bu oranları artırmaktadır.

Yukarıda, daha önceki çalışmalar bölümünde gördüğümüz gibi, Altınay ve Arat (2009) şiddete uğrama açısından ülkenin doğusunun ülkenin diğer taraflarından pek bir fark olmadığı sonuca varmaktaydı. Biz de bir kere daha burada sayısal olarak daha fazla cinayetin “Batıda” işlenmesine rağmen, cinayet oranlarının “Doğuda” yüksek olduğunu ama aradaki oran farkının çok büyük olmadığını görmekteyiz.

Şiddete uğrayanların yüzde 96’sının koruma altında olup olmadığı bilinmemektedir. Zaten modelde, koruma altına alınmış olmanın kadın cinayeti ve kadına yönelik şiddet olasılığını etkilemediği görülmektedir.

Ayrı ayrı şiddet olaylarının belirleyicileri

Yaralama

Modelin kestirilen parametrelerinde, kadının erkek tarafından yaralanma olasılığını düşüren herhangi bir faktör bulunmamaktadır. Anlamlı olarak kestirilen diğer parametrelerin hepsi kadının yaralanma olasılığını artırmaktadır. Bunlar erkeğin daha genç olması, kadınla akraba

olması, yaşanan şehrin İyi Gelişmişlik seviyesinde olması ve kadının koruma tedbiri altında olmasıdır.

Sözlü taciz

Öğretmen olması durumu hariç diğer bütün akrabalık ilişkileri Sözlü tacize uğrama olasılığını düşürmektedir. Sözlü tacize uğrama olasılığı, Orta Seviyedeki gelişmiş bölgeyle kıyaslandığında Biraz Gelişmişlik seviyesinde bir ilde yaşanmasıyla düşmektedir. Yeni koruma tedbiri alınmışsa bu durumda, sözlü taciz olasılığını artmaktadır.

Fiziksel taciz

Şiddete uğrayan kadının şiddet uygulayandan yaşlı olması durumu fiziksel taciz olasılığını artırmaktadır. Öğretmenlik dışında diğer bütün akrabalık ilişkileri fiziksel taciz olasılığını arttırmaktadır. Fiziksel şiddete uğrayan kadınların ilk eldeki failleri akrabalarıdır.

Cinsel tacize maruz kalma

Şiddete uğrayan kadının şiddet uygulayandan daha yaşlı olması Cinsel tacize maruz kalma olasılığını düşürmektedir. Yani cinsel taciz eylemleri, yaşları cinsel tacize uğrayanlardan daha fazla olanlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Öğretmen olması durumu hariç diğer bütün akrabalık ilişkileri de cinsel tacize uğrama olasılığını düşürmektedir. Yeni Koruma tedbiri alınmışsa bu durum da cinsel taciz olasılığını azaltmaktadır.

Irza geçilme

Birden fazla saldırganın olması durumu ırza geçme olasılığını artırmaktadır. Irza geçme eylemi birden fazla kişi tarafından gerçekleştirilmektedir. Diğer istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde kestirilen tüm faktörler ırza geçilme olasılığını düşürmektedir. Bunlar sırasıyla, kadını akrabaları olma, şehirlerin gelişmiş sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri ve kadını eskiden koruma tedbiri altına alınmış olmasıdır.

Kaçırılma

Birden fazla saldırganın olması durumu kadının kaçırılması olasılığını artırmaktadır. Kadının kaçırılma olasılığını düşüren iki faktör ise sırasıyla, kadını akrabaları olma ve kadının eskiden koruma tedbiri altına alınmış olmasıdır.

Tehdit edilme

Kadının tehdit edilmesi, yaralanması ve fiziksel şiddete maruz kalmasına benzemektedir. Tehdit edilme olasılığı, kadının yaşı ve insanları şiddete maruz bırakan kişi sayısı ile artmaktadır. Aynı şekilde, akrabanın eski eş ya da erkek arkadaş olması, tehdit edilme olasılığını artmaktadır. Yaşanan şehrin Yüksek Gelişmişlik seviyesi, kadının tehdit edilme olasılığını düşürmektedir.

Seks ticaretine maruz kalma

Seks ticaretine insanları zorlayan sayısı arttıkça kişilerin bu duruma mecbur bırakılma olasılıkları artmaktadır. Bütün akrabalık ilişkileri seks ticaretine maruz kalma olasılığını azaltmaktadır.

Gasp edilme

Şiddete uğrayan kadının şiddet uygulayan erkekte daha yaşlı olması, gasp edilme olasılığını artırmaktadır. Bütün akrabalık ilişkileri de gasp edilme olasılığını düşürmektedir. Gasp eylemi akrabalık ilişkisi olmayan kişiler tarafından yapılmaktadır.

Genelleme

Şiddet eylemlerine göre

Yukarıda dokuz ara başlık altında Logit olasılık Modelleriyle incelediğimiz kadına yönelik şiddet eylemlerinin istatistiksel olarak anlamlı belirleyicileri her bir şiddet eylemi için farklılıklar göstermektedir. Ama gene de bazı açıklayıcı değişkenlerin benzer etkilere sahip olması durumlarına bakarak şiddet eylemlerine ilişkin bir genelleme yapılabilir.

Kadının yaralanması, fiziksel tacize maruz kalması ve tehdit edilmesinin belirleyicilerinde bir benzerlik vardır. Bu şiddet eylemlerinin olasılıkları erkeğin kadına göre daha genç olmasıyla ve erkeğin kadının akrabası olmasıyla artmaktadır.

Diğer bir belirleyicileri benzer grup, sözlü taciz, cinsel taciz, ırza geçilme, kaçırılma, seks ticaretine maruz kalma ve gasp edilme şiddet eylemleridir. Bu şiddet eylemlerini işleyenler, kadının akrabaları değildirler.

Dikkat edilirse her bir gruba giren şiddet eylemleri nitelik olarak birbirine benzemektedir. Dolayısıyla onların belirleyicilerinin de birbirine benzeyen etkilere sahip olması şaşırtıcı değildir.

Açıklayıcı faktörlere göre

Erkeğin kadına göre daha genç olması, cinsel tacize maruz kalma hariç genel olarak kadına yönelik şiddeti artırıcı bir etkiye sahiptir.

Erkeğin kadının akrabası olması, kadına yönelik yaralama ve fiziksel şiddeti artırırken diğer şiddet biçimlerine yönelmeyi azaltmaktadır.

İllerin gelişmişlik seviyelerinin yükselmesi kadına yönelik şiddet olasılıklarını düşürmektedir.

Kadının daha önceki tehditlerden dolayı koruma altında olması, kadının cinsel tacize maruz kalması ve ırzına geçilmesi olasılıklarını düşürürken kadının yaralanması ve sözlü tacize maruz kalma olasılıklarını arttırmaktadır.

Moderatör:

Çok teşekkür ederiz hocam, gerçekten inanılmaz değerli bilgiler, veriler paylaştınız. Ben şuna inanıyorum; Mazlum hocamdan da yorum bekleyeceğim bunun için aslında. Bu eğilim ve ilişkilerle ilgili aslında “bu olursa bu artıyor”. Cinayet, işte tutuklama olursa şu oluyor ya da eğitim düzeyleri ya da sosyo-ekonomik düzeyde değişimlerde belki hukuksal süreçte bize faydalar sağlayacak, belki de yasada ya da yönetmeliklerde yeni düzenlemelere de yol açabilecek çok değerli bir çalışma olduğunu düşünüyorum ve sözü size bırakıyorum Mazlum hocam, buyurun.

Dr. Öğr. Üyesi Mazlum DOĞAN:

Teşekkür ediyorum. Hocamı ilgiyle dinledim, yani biz bu konuları konuşurken çok doğrusal baktığımızı anladım. Yani, şöyle olursa böyle bir sonuç doğar diye bakıyoruz ama işin içine istatistik bilimi girip ayrıntılı bir değerlendirme yapınca, aslında tek bir doğru ya da basit bir cevabı olmadığı ortaya çıkıyor. Dolayısıyla multidisipliner bir çalışma sahası olarak kadın çalışmaları işin içinde, mesela istatistik yönünün bu kadar etkili olabileceğine ihtimal

vermezdim. Tabi ki plan önemli bu istatistikler için ama böyle bir değerlendirme dinleyince tabi işin boyutu değişiyor benim açımdan da, yani bazı şeyleri sorgulama açısından. Yani aslında şöyle bir şey ortaya çıkıyor: Ben tüm sunumları dinledim gün boyunca ve daha önce birçok benzer sunumlarda da, toplantılarda da bulunduk. Çoğunlukla açık şekilde yapılan-kapalı toplantı şeklinde yapılan çalışmalarda da bulundum. Ama işte klasik bir açmaza düşünüyoruz; biraz böyle kendi aramızda konuşup dağılma gibi bir durum oluyor. O yüzden tabi öğrencilerimizin de burada olması ve diğer katılımcı konukların da burada olması çok kıymetli; internet üzerinden de yayımlanıyor tabi... Bütün varılan nokta aslında bu mesele üzerine düşündüğümde, şöyle bir boyuta çıkıyor: Yani hukukçulardan genelde bir çözüm, bir çare, bir ilaç beklenir. Hep böyle hani, bir kanun çıkarsak da sorunu çözsük, nasıl yapabiliriz ya da hemen toplumsal histeri üst boyutlara taşındığında idam cezası gelsin, birkaç kişiyi sallandıralım, bu işi çözelim gibi bir noktaya gider. Ama bunların bir çözüm olmadığı ortada çünkü eğer bu bir çözüm olsaydı ABD gibi bir ülkede herhalde hiç suç olmazdı. Yani, birçok eyalette idam cezası var ama suç oranının da en yüksek olduğu ülkelerden birisi bildiğim kadarıyla. Yani, dolayısıyla bu salt bir hukuki problem değil, yani bizde şöyle, bütün toplumsal meseleleri ele alırken şöyle bir yaklaşımla olaya bakılıyor: “Hukuk bu sorunu çözsün” ama salt hukuki olmayan meseleler salt hukuksal tedbirlerle çözülemez. Böyle bir şey mümkün değil. Önce temeldeki sorunu çözmek gerekir. İlk oturumda Selma Hocamın da söylediği gibi yani bataklığı kurutmak gerekir. Ondan sonra bataklığı kurutmamıza rağmen birkaç tane sivrisinek hala etrafta geziyorsa, o zaman ona dönük tedbirler, koruma tedbirleri olsun sonraki tedbirler olsun, cezalandırmalar olsun... Ancak o zaman bir anlam ifade edebilir, ya da tedavi yöntemleri olsun. Dolayısıyla en başta bunu söylemek istiyorum: Salt hukuki olmayan bir meseleyi bu şekilde çözebilmemiz mümkün değil. O yüzden ben çocuk gelişiminde mesela hukuk dersini veriyorum. Oradaki öğrencilerimize hep bunu söylüyorum, bizden ziyade sizin aslında, çocuk gelişimciler çok önemli çünkü bu çocukluktan başlayan bir şey. Toplumsal cinsiyet rollerinin, kodlarının, ataerkiyle karşılaşmanın ilk adımlarının atıldığı yer. Aile ile başlayan, sokakla devam eden, okulla üzerine taçlandırılan bir süreç. Dolayısıyla ilk başta oralarda bu sorunların çözülmesi lazım. Mesela bir öğrenci üniversiteye geldiğinde - 18 yaşında bir genç- artık bazı şeyler kemikleşmiş oluyor. Dolayısıyla ona orada bir şeyler anlatarak ya da hukukun bakış açısı bak bu şekilde, böyle yapmamak gerekiyor demekle çözülebilecek bir durum yok; çünkü artık o kişinin karakteri olmuş oluyor. Dolayısıyla o kemikleşmiş karakteri kırmak sonrasında çok kolay değil. O yüzden özellikle ilk adımların atıldığı dönemdeki çalışma sahalarına çok daha fazla rol düşüyor. Ama en başta, tabi biz hep böyle kendi açımızdan konuşuyoruz, kendimize birtakım roller biçiyoruz, ne yapabiliriz diye

düşünüyoruz ama başta en büyük rol tabi ki devlete düşüyor. Bunun altını defalarca çizmemiz lazım. Eğer bir ülkede şiddetin önlenmesi ve kadına yönelik şiddet özelindeki şiddetin önlenmesi -en azından büyük oranda giderilmesi- konusunda gerçekçi bir çaba olursa devlet kanalından, ben bunun çözülebileceğini düşünüyorum. Ama maalesef Cumhuriyet tarihi boyunca bu konuda pek fazla ileriye gidemedik ve son dönemde bu daha kötü bir hal almaya başladı. Çünkü şöyle bir sıkıntı var meselenin temelinde, hukuk devleti olmanın temel kıstası aslında bu, biz derslerde anlatırız, kısaca söyleyeceğim. Toplum sözleşmecileri özelinde mesela anlatılır anayasa teorileri, anayasanın da bir toplumsal sözleşme olduğundan bahsedilir ve farazi bir toplum sözleşmesi üzerine kurulur bu. Tarihsel bir süreç olarak Jean Jacques Rousseau, Thomas Hobbs, John Locke gibi düşünürler üzerinden anlatılır ama temelde bu toplum sözleşmesi şu şekildedir: İnsanlar doğa halindeyken bir kaos ortamı hakimdir. Bu kaos ortamı, güçlünün haklı olduğu, güçlünün her şeyi aldığı, zayıfa hiçbir şey bırakmadığı, yaşam alanı da bırakmadığı bir atmosferdir. Tıpkı hayvanlar âlemi gibi düşünün, işte belgesellerde izlediğimiz gibi. İşte o evrimsel süreç içerisinde nasıl ki hayvanlar dünyasında zayıf olan silinip gidiyorsa türler bakımından, insanlar da o şekildedir doğa halinde. Ancak ne zaman ki toplum olarak bir araya gelmeye ve bir yapı oluşturmaya başladıklarında temel bir sorun ortaya çıkar, yani hayvanlardan ayıran insanı, o da nedir? Güvenlik ihtiyacı. Dolayısıyla şöyle bir noktaya gider iş; biz bu şekilde bir yere varamayacağız çünkü bir kaos hakim sürekli. Yani kimin neyi kendine hak göreceği ve gasp edeceği belli değil. Böyle bir ortamda toplumun var olabilmesi mümkün değil. Dolayısıyla biz ne yapalım? Biz bütün bu şiddeti bir tarafa bırakalım. Şiddet konusunda yetkili ve etkili bir organ olsun; devlet. Şiddet tekeli devlette bulunsun sadece ve bunu kamu düzenini, barışı, huzuru tesis etmek için kullansın. Ama işte burada Leviathan, yani işte o Tevrat'ta ki su canavarının üzerinden kitabımın adını koymuş, devletin kendisinin bir Leviathan'a, bir canavara dönüşmesine varmış modern toplum, modern devlet anlayışı. İkinci Dünya Savaşı gibi bir dönemi yaşadı insanlık. Ne noktaya varacağını, devlet düşüncesi konusunda, önemli bir deneyimdi. Şimdi oradan birtakım dersler çıkardı insanlık ama sonuçta devlete biz şiddet tekeli verdiyse, bunu demek ki sınırlayan bir şey olmalı, yoksa devlet te ceberut bir yapı haline gelir. Nedir o da? Hukuk! Yani devleti sınırlayan güç hukuktur. Dolayısıyla hukuk çerçevesinde hareket ederek kamu düzenini ve şiddeti önlemesi, insanların huzur ve refah içerisinde hayatlarına devam etmesini sağlaması gerekir ama devletin kendisi hukuku çiğneyip ölçülü olmadığı ve bu şiddetin sınırlarını ayarlayamadığında, bizzat devletin kendisi kamu düzenini bozmuş oluyor. İşte kadına yönelik şiddet te biraz böyle bir mesele. Yani, kadına yönelik şiddet bir toplumda varsa bizim şu soruyu sormamız gerekir: Biz şiddet tekeli sana devrettik devlet olarak,

bütün güç sende. Hukuktaki temel maksimlerden biridir: Yetki kimdeyse sorumluluk ta ondadır. Yetki sende bende değil ki, benim elimde olsa o bütün argümanlar, bütün imkânlar, ben kullanayım bunu. Yetkiyi sana devrettik ama sen şiddeti ortadan kaldırmıyorsun hatta bazen müsebbibi oluyorsun üzerine eklenerek, özellikle güncel siyasi tartışmalar ekseninde düşündüğümüzde. Dolayısıyla en başta bir kere devletin bu doğrultuda yeniden kurgulanması lazım, zaten bu meselenin çözümü de ancak bu şekilde olabilir; çünkü büyük filozoflara bakarsak hep bir yapı kurgulamışlar. Mesela bakın Aristo'ya, Platon'a, nasıl anlatır bütün o eserlerinde, ortaya koydukları şeylerde. Bir çocuğu alıp yetiştirmekten devlet adamının nasıl olacağına, ülkede işte huzurun, refahın nasıl sağlanacağına, ahlaki temelde insanların nasıl eğitileceğine, erdemlerin neler olacağına, erdemli insanların davranışlarının neler olacağına... Bunların hepsini bütüncül bir şekilde kurgulamışlardır. Yani, meselenin sadece bir yönüne eğiliyoruz biz hep ister istemez. Kendi alanımız olunca, bir de bu uzmanlaşma tabi biraz ona neden oluyor. Mesela hukukçular sadece hukuki alanını konuşuyor, ister istemez böyle bir şey oluyor. O yüzden böyle toplantılar çok kıymetli. Böyle multidisipliner olarak konuşmamız ve o çerçeveden değerlendirmemiz dolayısıyla bir çözüm üretemiyoruz bir noktada da. O yüzden bütüncül bir sistemi baştan kurgulamak gerekir ki burada da en büyük rol devlete düşüyor. Onun bu organizasyonunu yapması gerekir ama tabi İstanbul Sözleşmesi ekseni etrafında gerçekleştirilen tartışmalar da bize bir şeyi gösterdi. Fakat tabi ben o meselede biraz belki tepki alabilirim ama şunu düşünüyorum: İstanbul Sözleşmesi varken de yine biz benzer şiddet vakalarını yaşıyorduk. Ben en azından şunu söylüyorum, İstanbul Sözleşmesi'nden çekiliyorsa bir devlet şunu diyor açıkça : “Ben bu konuda açıkçası kadına karşı şiddeti pek umursamıyorum”. Bu konuda samimi bir itiraftır. Yani orada varmış gibi yaparak birtakım şiddetin önüne geçecek mekanizmaları kurmadıktan sonra, onun orada bulunmasının da ne kadar anlamı olur açıkçası çok emin değilim. Özellikle *arabuluculuk* meselesi, 48. Madde önemliydi orada ama neyse o teknik tartışmaya çok girmek istemiyorum. O yüzden işte Tülay Hocam cezalandırmadan bahsetti, hani daha sert cezalandırılma yöntemleri olması gerekir. Tabii ki gerekir; ama işte önce bu yapıyı kurup onun üzerine gerekir. Bizde mesela *af* diye bir şey var. Kişiyi öldürüyor ama o suçun mağduru olan kişiler, yakınları affedebilir. Devletin böyle kendisinin gerçekleştirilmemiş bir fiili affedebilmesi bu kadar basit, mümkün olmamalı diye düşünüyorum. Tabii o ayrı geniş bir tartışma konusu olarak karşımızda duruyor. Şimdi (Ali Cevat Taşırın) hocam söylediğinde tam o sırada not aldım, arkasından hocam söyledi. Bu işin temelinde şöyle bir şey var aslında. 80 sonrası dünyadaki bu neo-liberal politikalar ve bu ekseninde yaşanan dönüşüm şöyle bir şeye yol açtı; insanları rekabet ekseninde birbirine kırdığı bir iş yaşamı ama iş yaşamının da

ötesine taşıyarak, rekabeti bütün bir topluma yaymak. Yani, o bizim hani şiddet tekeline devlete bırakarak doğa halinden çıktığımız hal vardı ya, hani güçlünün haklı olduğu ortam, onu aslında devlet eliyle yeniden kurmaya başladık. Yani, neyi yeniden kurmaya başladık? İnsanları rekabet ekseninde birbirine kırdırdık, güçlü olan kimse o ayakta kalsın, zayıf olanın zaten yaşama hakkı olmasın. Hem kamusal alandan silinsin hem de yavaş yavaş ortadan kalkmış olsun gibi bir yaklaşım var. İşte rekabeti böyle merkeze koyduğumuz bir noktada da en zayıf konumda olan, ekonomik, sosyal, fiziki açıdan en zor durumda olan bu sefer daha çok mağdur olmaya başladı. Bunun başında çocuklar, kadınlar, yaşlılar geliyor. Murathan Mungan'ın sözüdür bu; “Bu toplumda kadın olmak, yaşlı olmak ve çocuk olmak, bir de hayvan olmak çok zordur” diye. İşte bu 80 sonrası dönem ve bizlere uygulanan politikalar neticesinde vardığımız nokta bu oldu. Biz hep geçmişi şöyle anarız; eskiden ne güzeldi, bayramlar, eski bayramlar, eskiden insanlar birbirleriyle yardımlaşırды. Aslında neden bu hale düştük sorusu buralarda aranması gereken bir mesele. O yüzden buralara odaklanmamız gerekiyor çünkü bunun vardığı noktada da genelleşmiş bir depresyon oluyor. İnsanlar bu yapısına, yani fizyolojisine uymadığı için... Masa başı iş ya da bu yaptığımız işlerin çoğu geçmişte olmayan işler. Dolayısıyla insan yüzbinlerce yıl doğada, evrimsel süreçte bedenini ve kimliğini ve zihnini oluşturmuşken bir anda, son birkaç yüzyıl içinde böyle bir yapıyla karşılaşması onu ister istemez depresyona sürüklüyor yani, çünkü böyle bir şey fizyolojisine uymuyor ki. Harekete programlı bir vücut mesela, dolayısıyla bu genelleşmiş depresyon olunca ne oluyor? Ver anti-depresanı devam etsin, yeter ki yapı kendisini sürdürebilsin. Bunun üzerine (Ali Cevat) hocamın dediği gibi özellikle milliyetçi-militarist politikalar ekseninde birtakım kurgu olunca, ataerki inanılmaz bir şekilde besleniyor. Ataerkiyi besleyen bu yapı ortaya çıkınca da toplumsal cinsiyet rolleri oluşuyor ve o ekseninde de kadına yönelik şiddet gayet sıradan, olması gereken bir şey haline geliyor erkeğin zihninde. Böyle anlatınca hep toplantılarda erkekler tepki gösteriyor “Siz de hocam hep erkekleri eleştiriyorsunuz!” ama aslında eleştirilen cinsiyet değil, bir zihniyet eleştiriliyor. Bir kadın da ataerki zihniyete sahip olabilir, eril düşünebilir, bunun önünde hiçbir engel yok. Dolayısıyla burada cinsiyete odaklı bir eleştiri söz konusu değil, o yüzden de böyle reaksiyonel yaklaşmamasını beklerim ben erkeklerin. Bir erkek olarak en azından, ben de aynı şey üzerine düşündüğümünden. Dolayısıyla işte bir halk sağlığı sorunu olması meselesi, tıpçılar tarafından da açıklanan bir mesele bu sorunların.

Şimdi ben tabii başlık olarak, işte bu oturumun başlığı “Gençlerde Şiddet Algısı ve Şiddet Algısını Etkileyen Faktörler”. Şimdi benden medeni hukuktaki sonuçların anlatılması istendi

ama başlık itibariyle böyle bir giriş yapmak istedim. Yani, daha önemli kısmının bu olduğunu düşünüyorum çünkü medeni hukuktaki sonuçları, yaşamda da karşımıza çıkan sonuçlardır. Hepimizin gördüğü bildiği sonuçlar. Onlardan da kısaca bahsetmek isterim bu yapı üzerine ama bunlardan bir sonuç alabilmek için şunu düşünmek lazım; toplumsal cinsiyet rolleri ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği, eril tahakküm konusunda bilinçli olmayan bir kadın -işte devlete düşen roller burada ortada, bahsettiğim eksen- bunu hukukun önüne getiremeyecektir ki! Yani bunu ne bir ceza soruşturması bağlamında hukukun önüne getirebilecektir ne de mesela ailede bunu görüyorsa, evlilik birliği içinde görüyorsa, boşanma niyetiyle getirebilecektir. Çünkü o şekilde düşünemiyor işte Ece Hocam anlattı onları. Yani, kendisine gerçekleştirilen bir duygusal şiddet var ama o onu normal bir davranış olarak görüyor, yani “herhalde bir açıklaması vardır” diye düşünüyor ve kendince rasyonalize ediyor. Dolayısıyla önce bu algıları kırmadıktan sonra, bunu hukukun önüne getirebilmemiz mümkün değil. Öbür türlü bir anlayışla zaten fazlasıyla paternalist olacaktır. Devlet her alana girsin ve müdahale etsin yani onun sonu işte her insanın yaşam alanına aşırı müdahale olacaktır. Dolayısıyla bireysel bir bilinçlenmeyi devletin sağlaması, bunun dışında bizim de buna ortaklık etmemiz gerekiyor diye düşünüyorum. Peki, nedir onlar? Bunun bir kere evlilik birliği içinde birtakım sonuçları var. Boşanma neticesi ortaya çıkıyor ama burada tabi şunu söylemek lazım; boşanma davalarında birtakım *özel boşanma nedenleri* ve *genel boşanma nedenleri* dediğimiz haller var. İşte bu demin bütün sunumlarda anlatılan; ekonomik şiddet, duygusal şiddet, fiziksel şiddet ve şiddetin diğer boyutlarının, bu boşanma davaları ekseninde bir karşılığı oluşuyor. İşte mesela bunlardan biri özel boşanma nedeni olarak *hayata kast*, *pek kötü muamele* ve *onur kırıcı davranış*. Bunlar 3 farklı hal olarak karşımıza çıkıyor. *Hayata kast* zaten çok açık. Yani, kişinin hayatına kast edildiği bir durumda bu bir boşanma nedeni ve mutlak boşanma nedenidir. Yani, eğer yargılama neticesinde bu kişinin hayatına kast edildiği kesin bir şekilde ortaya koyulursa, o yargılama faaliyetinin içerisinde hâkim boşanma kararı vermek zorundadır. Yani, böyle bir durum artık söz konusu değil. Dolayısıyla bu nedenle bir talep, boşanma davası açılmışsa, hayata kast olduğu ortaya çıkıyorsa, burada boşanma kararı vermekle hükümlüdür. Şimdi hayata kast için tabi o kişinin sadece doğrudan faaliyetiyle olması gerekmiyor. Kişinin hayatı tehlike altında olduğu bir durumda eşi tarafından müdahale edilmemesi de mesela hayata kasttır. O yüzden bu, her şekilde, kişinin hayatının ortada tehlike altında bulunduğu ve kast boyutunda olabilecek bir düzeyde olduğu sürece biz, hayata kast hususu gerçekleşmiştir diyoruz. Bunu da bir özel boşanma nedeni olarak düzenliyoruz ve boşanma neticesini doğuruyor. *Pek kötü muamele* dediğimiz ya da *pek fena muamele* diyeceğimiz; burada kişinin vücut bütünlüğüne ve sağlığına bir saldırı söz konusudur. Burada

hayata kast boyutunda değil artık yani hayatını ortadan kaldıracak nitelikte değil ama işte neler olabilir? İşte dövmek tabi ki en başta, fiziksel şiddet, vücut bütünlüğüne saldırı. Eve kapatma mesela, demin Ece hocam da söyledi. Aç bırakma, cinsel ilişkiye zorlama gibi davranış biçimleri bunlar *pek fena muamele* kategorisine giriyor. Bunlarda da yine aynı şekilde, eğer bu fiillerin gerçekleştirildiği neticesine varılırsa, yargılama faaliyeti neticesinde yine boşanma kararı verilmek durumunda. Başka nedir? *Onur kırıcı davranış*. Onur kırıcı davranışta yine işte duygusal şiddet özelinde özellikle karşımıza çıkan bir boyut. Birtakım örnekler vermek mümkün. Tabi bunların sözle, yazıyla, hareketle olması bir şey değiştirmiyor, yine onur kırıcı davranış neticesini doğuruyor. Hakaret edip küçük düşürmek mesela. Evden atma, eşin karakteri hakkında gerçek dışı bilgiler yayma, onun beğenilerini küçümseme ve dalga geçme özellikle. Tabi burada özellikle mesleği ile ilgili dalga geçme; onun mesleğini yapma biçimiyle ilgili ya da mesleğin kendisiyle ilgili. Bunlar hep *onur kırıcı davranış*. Tabi bunları sınırlı sayıda saymak mümkün değil, dolayısıyla bunlar sadece yargı kararlarından birtakım örnekler olarak karşımıza çıkan durumlar. İşte böyle durumlarda, peki bunun dışında özel boşanma nedenleri var mı? Tabi ki var. Eşin küçük düşürücü suç işlemesi veya haysiyetsiz hayat sürmesi. Bunlar da belirli çerçevelerde değerlendirildiğinde fiiller arasında ayırım yapılabilir ama aynı zamanda onur kırıcı davranışla ilişkisini de kurmak lazım bu çerçevede. Eşin evi terk etmesi veya akıl hastalığı son dönemdeki şiddet olaylarında gördüğümüz durumlar. Bunlar bir boşanma nedeni olarak karşımıza çıkıyor. Özellikle akıl hastalığında evlilik birliğinin çekilmez hale gelmiş olması düzeyinde bir akıl hastalığı aranıyor. Bu da bir boşanma nedeni olarak düzenlenmiş. Peki, boşanma bunlardan biriyle neticelenirse, artık boşanmaya karar verilirse ya da genel boşanma nedenleriyle *evlilik birliğinin temelinden sarsılması* dediğimiz, işte halk arasında “şiddetli geçimsizlik” diye geçen, çoğunlukla bu özel düzenlenmiş haldeki torbaya düşmeyenler, evlilik birliğinin temelinden sarsılması neticesiyle boşanma sonucunu doğurabiliyor. Tabi bunun dışında *zinayı* da saymak lazım özel boşanma nedeni olarak ama ona şimdi çok vaktimiz olmadığı için girmek istemiyorum. Böyle bir durumda eşin maddi ve manevi tazminat talep etme hakkı doğuyor. Boşanmanın diğer mali sonuçları devreye giriyor, şu an çok tartışılan *nafaka* meselesi özellikle, şimdi vaktimiz olmadığı için ona da giremiyorum ama nafaka etrafındaki tartışmaların biraz fazlasıyla büyütüldüğünü düşünüyorum bu süre meselesiyle alakalı. Çünkü hâkimin bunu istediği gibi düzenleyebilme imkânı var. Yani, hem miktarını hem de -koşullar değişirse- nafakayı tamamen ortadan kaldırma ya da yeniden düzenleme gibi imkânlar var zaten. Dolayısıyla sanki hiçbir şekilde yapıldıktan sonra bundan geri dönülemediği gibi bir hava estirilmesi de doğru değil. Ama tabii ki bu ekseninde tartışma süre bakımından yine de

yapılabilir diye düşünüyorum. İşte bu noktada tabi bu işin aile, evlilik birliği içindeki durumu... Son olarak şunu da söylemek isterim, tabi ki kadına yönelik şiddet sadece aile içinde olmuyor. Dolayısıyla evlilik birliği dışındaki şiddetler, şiddet durumunda da kadının medeni hukuk bakımından birçok imkânı var. Bu da çünkü bunların hepsi *kişilik hakkına saldırı* olarak nitelendiriliyor. Kişinin vücut bütünlüğüne bir saldırı, *maddi bütünlük* olarak nitelendirilir. Maddi bütünlüğüne bir saldırıdır ya da *manevi bütünlüğüne* saldırı, işte şeref haysiyetine saldırı şeklinde gerçekleşir. Özel hayat hakkının ihlali şeklinde gerçekleşebilir. Yani, bunların hepsi aslında nedir? Kişilik hakkını saldırı olarak nitelendirebileceğimiz durumlardır. Böyle durumlarda işte bu saldırının önlenmesi, eğer bir saldırı tehdidi varsa önlenmesi, süregelen saldırının durdurulması gibi imkânlar var mahkemeden kadınların talep edebileceği. Bu saldırının tespiti gibi durumlar da söz konusu olabiliyor. Bunun neticesinde işte bu saldırı gerçekleştikten sonra, kişilik hakları ihlal edildikten sonra, ister maddi bütünlük ister manevi bütünlük olsun, kadın ne yapabilir? Tabi ki yine aynı şekilde nasıl evlilik birliği içinde bunu talep edebiliyorsa, yine maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunabilecektir. İşte böyle bir durumda özellikle manevi tazminat boyutu ön plana çıkıyor. Tabi maddi tazminat boyutunda işte verilen zarar, bunun içine hastane masrafları gireceği gibi, işinden mahrum kalması, gidemediği süredeki kazanç kayıpları gibi birçok kalem de girer. Ama manevi tazminat boyutu özelinde duracak olursak bu nedir, aslında kişinin bu yaşadığı şiddet neticesinde duyduğu acı, elem, ıstırap, manevi yıkım neticesinde ortaya çıkan durumdur. O yüzden burada mesela duygusal şiddet bağlamında bu özellikle önemli, fiziksel şiddette de çok görülür tabi bu. Mesela kişiyi yumruklayıp gözünü morartması, kör olmasına neden olması gibi bir durumda ya da çehrede sabit bir iz bırakması gibi bir durumda bu manevi yıkım çok açık bir şekilde ortaya çıkabilecekken ya da sakat bırakması gibi duygusal şiddette de manevi bir yıkım yaşanabilir. Hatta bazen çok daha uzun süreye yayılan daha yıkıcı neticeler doğurabilir. Özellikle ataerkil bir toplumda yıkıcı karakter taşıyan çok fazla erkek olduğu için. Dolayısıyla böyle bir durumda da ne olacaktır? Yine bu yaşadığı yıkım karşısında, duyduğu acı ve ıstırap karşısında, manevi tazminat talebinde bulunabilecektir. Hâkim de uygun bir manevi tazminata böyle bir durumda takdir edecektir. Süremi biraz aşmış olabilirim çok teşekkür ederim, söylenebilecekler bunlar medeni hukuk bakımından.

Moderatör:

Teşekkür ederiz Mazlum Hocam. Evet, bu hani şiddet ve sonrası boşanmalarda ya da davalarda tanık bulmada sanıyorum boşanan çift -kadın özellikle- tanık bulmada sıkıntı yaşıyor diye düşünüyorum. Çünkü ne komşusu ne bir başkası ona tanıklık yapmak istemiyorlar, sonra benim de başıma bela olabilir diye.

Dr. Öğr. Üyesi Mazlum DOĞAN:

Evet , arkadaş çevresi de..

Moderatör:

Birinci derece yakınları da buna tanıklık yapamıyor değil mi yanlış bilmiyorsam? Komşu, yakın arkadaş olması gerekiyor. Bunda da mağdur olan kadınları ben duyuyorum görüyorum da. Çok teşekkür ediyorum, çok güzel bir sunumdu.

Belki bütün bir gün boyunca kadına şiddeti konuştuk. Ben belki de şunu tekrar ifade etmek istiyorum. Kadını güçlendirdiğimiz zaman -ki hocamın da son 10-11 yıllık verilerini de gördük-ekonomik yönden, eğitim yönünden güçlendirdiğimiz zaman baş etmesi sanki kolay oluyor. 4+4+4 eğitim uygulamasını ben hep çok destekliyordum, hep onun peşindeydim ama o kaldırıldı biliyorsunuz. Bence hani kız çocuğuna verilmiş büyük bir haksız yargı oldu bu. 12 sene eğitim alan -ki biz bunu sağlık araştırmalarında da görüyoruz- gerçekten 8 sene eğitim alan kız çocuğu, kadın, kendiyile ilgili karar vermekte diğerine göre çok daha yüksek düzeyde oluyor. Kadını güçlendirirsek, yani biz *güvenli annelikte* şunu söylüyoruz kız çocuğuna değer vererek başlar güvenli annelik diyoruz. Toplum olarak kız çocuğuna değer verirsek, ailenin içine işlerse bu, ondan sonra yetişmiş nesillerde -belki 3 kuşak sonra- bunun etkisini görebileceğiz. Onun için hemen başlamak lazım diye düşünüyorum. Eğitime yapılan yatırım 25 yıl sonra sonuç veriyor. Soru-cevap var mı diye bakıyorum salona, son saatlerimizde bize eşlik eden sevgili katılımcılarımıza.

Dr. Öğr. Üyesi Ece ERBUĞ:

Sadece şunu eklemek istedim, Mazlum Hocamın sunumundan aklıma şu geldi. Bir kadın sığınma evinde yapılmış bir tez çalışması vardı. Bu araştırmada bir tane kadının şu sözü çok etkilemişti beni. Fiziksel şiddet ile duygusal şiddeti karşılaştırırken; “Bana attığı dayak benim

canımı acıtmıyor ama geri zekâlı diye bağıyor ya, o benim canımı çok yakıyor” demiş kadın. Bu beni çok etkilemişti. Yani, zaman zaman duygusal şiddet fiziksel şiddetten hakikaten manevi olarak daha yorucu ve yıpratıcı olabiliyor sanıyorum. Onun dışında eğitim seviyesi arttıkça şiddet azalıyor gibi bu kadar doğrusal bir bağlantı da kuramıyoruz çünkü bu bir ataerki meselesi aslında ve maalesef eğitim seviyesi arttıkça şiddetin biçimi değişiyor. Yani, fiziksel şiddetten ziyade daha çok ekonomik şiddet oluyor.

Moderatör:

Belki kadının seçeneği artıyor. Bu şiddete maruz kalıp oturacak mı, başka bir seçenek B planını yapıp kendi evini ayırabilecek mi? Ekonomik güçlenme... Diğerleri gerçekten katlanarak oturmak zorunda kalıyor, çünkü ayrılıp gidecek gücü bulamıyor kendinde.

Derya CAN:

Evet, aile içi şiddet oluyor ve aile içinde kalıyor. Susturuluyorlar. Bir çözümleri de yok ama kimisi deniyor. Genç arkadaşlar da bununla ilgili daha fazla konuşarak, bilinçlenerek, yani daha fazla aslında sosyal medyayı bu yönde kullanabilirlerse, bu tarz olayların duyurulması için ifade ederlerse belki farklı sonuç olabilir.

Prof. Dr. Ali Cevat TAŞIRAN :

Yani, eğitimin artması, ekonomik gelişmenin artması tabii daha iyi şeylere ortam hazırlıyor. Şiddetin maddi temeli azalıyor bir miktar; ama kalkmıyor. Çünkü çok daha temelde var. Yani, kadına yaklaşım yanlış. Tümüyle ataerki kafayla bakıldığı zaman kadın yaratık, ikinci sınıf, insan değil. Diyor ya işte, analarımızı anlatırken Nazım'ın şiirinde var: “Öküzümüzden sonra gelir soframızdaki yeri” diyor. Yani, gerçekten bu işlenmiş durumda ve her yeni kuşakta aktarılıyor bu. Farkında olmadan aktarılıyor. Batı’da eğitim seviyesi yüksek, gelirler de yüksek bize göre, kadına karşı şiddet kalkmış mı? Hayır. Biçim değişmiştir orada, biçimi değişiyor. Çünkü aynı felsefi yaklaşım, aynı ikinci sınıf insan görme mantığı devam ediyor.

Yani Morgan'ın dediği çok doğru, anaerkillikten ataerkilliğe geçilip de özel mülkiyet “benim malım” diye girdiği zaman işin içine, kadın da onun malı oldu, erkeğin.

Moderatör:

Mal olarak görülmekten ne zaman kurtulacağız acaba? Erkeklerin gözünde kadının malı olması, alınma verilme, istenme işleri, kız isteme işleri. Bunları da değiştirmek gerekiyor. Konuşmacılarımıza teşekkür ediyorum. Ben müsaadenizle katılım belgelerinizi teslim etmek

Fotoğraf 4 – Gençlerde Şiddet Algısı ve Etkileyen Faktörler

Prof. Dr. Tülay Ortabağ, Dr. Öğretim Üyesi Ece Erbuğ, Prof. Dr. Ali Cevat Taşırani Dr. Öğretim Üyesi Mazlum Doğan, Derya Can

isterim.

ÇALIŞTAY SONUÇ RAPORU

Şiddet, “kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle, acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı” olarak ifade edilmektedir. Kadına yönelik şiddet ise, “kadınlara, sadece kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış (20 Mart 2012, Resmi Gazete) olarak tanımlanmaktadır.

Ülkemiz gibi ataerkil bir toplumsal yapısı üzerine hayatın her aşamasında; sokakta canlılığını koruyan sosyal yaşamdan, TV de dizilere, basın- yayın yoluyla yapılan haberlere ve sosyal medya paylaşımlarına kadar tüm alanlarda cinsiyetçi yaklaşım üzerinden kurgulanan sistemin, normalleştirilme çabalarının gözlemlenmesi mümkündür. Kadına şiddet vakaları birçok alanda olmakla birlikte genel itibariyle, fiziksel, ekonomik, cinsel, psikolojik ve siber olarak kategorize edilebilir.

İstanbul ve özelde Pendik, Türkiye'nin hemen her bölgesini temsil edebilecek demografik bir yapıya sahiptir. Bu nedenledir ki, yaşanan sosyal sorunlar, ülke genelinde yaşanan pek çok probleme büyük ölçüde ışık tutabilecek nitelikleri barındırmaktadır. İstanbul'un 39 ilçesinde yaşanan kadına yönelik şiddet-kadın cinayetleri vakalarının incelenmesi ülke genelinde yaşanan bu sorunların boyutlarının görülmesi açısından fayda sağlayacaktır (Çalışkan, M.

(2019). “İstanbul’da “Kadına Şiddet” Ve “Kadın Cinayeti” Vakalarına Yönelik, Nicel-Nitel Bir İnceleme”, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19 (1) , 221-241 . DOI: 10.11616/basbed.vi.513032.)

Kadına şiddetin ve kadın cinayetlerinin gerçekleşmesine neden olan konular, yoğun olarak boşanma isteği, aile içi tartışma ve aldatılma şüphesi gibi başlıca nedenlerden ileri gelmektedir. Ailenin maddi bir sıkıntıyla karşı karşıya olmadığı durumlarda ise boşanma isteği, boşanma sonrası çocuğun velayeti gibi konular ön plandadır. Bu durum boşanma aşamasındaki çiftlere, özellikle çocuğun velayeti gibi bir durum söz konusu ise devletin ücretsiz psikolojik destek vermesi gerektiği gibi önemli bir gerçeği ortaya koymaktadır.

Cinayet sonrası intihar eğiliminin olduğu vakalar genellikle orta yaş grubu içerisinde çıkmakta olup, boşanmanın söz konusu olduğu bu yaş grubundaki bireylere, ailelerin şiddete özendirici tutum yerine sosyal destek sağlamaları zaruri bir durumdur. Hem şüphelinin hem maktulün işsiz olması durumunda, yaşanan şiddet olaylarının cinayetle sonuçlanma ihtimali daha yüksektir. Kadın cinayetleri konusunun sadece ekonomik gerekçelerle açıklanabilmesi mümkün olmadığı gibi, sadece aile içi sorunlarla açıklayabilmekte mümkün değildir. Ancak elde edilen verilerde, kıskançlık, aldatılma şüphesi, boşanma gibi konularda erkeğin ısrarlı tutumu ve kadının sahibinin kendisi olduğu gibi bir algı kadın cinayetlerinin en önemli nedenler olduğu görülmektedir.

Kadına şiddet uygulayanların, sorunlarını bastırmak amacıyla şiddet eğilimiyle hareket etmesi ve bunu meşru hakları gibi görmesi, şiddetin toplumda normalleşmesi gibi tehlikeli bir duruma da yol açmaktadır. Şiddet eğilimini engelleyebilmek, eğitimi ve sosyal hayatla barışık bir neslin yetişmesi ile mümkün olabilir ve bu tür sosyo-kültürel bir gelişimin kısa bir sürede sağlanabilmesi pek mümkün olamamaktadır. Kadına şiddet ve kadın cinayetleri suçlarında, basın-yayın faaliyetlerinde görev yapanlara, ailelere, eğitimcilere, güvenlik güçlerine ve hukukçulara büyük görevler düşmektedir. Bununla birlikte, toplumun her kesimi cinsiyet ayrımcılığına hassasiyetle yaklaşmalı ve yapıcı bir üslupla toplumu yönlendirmede pozitif bir rol üstlenmelidir. Kadına şiddetin minimum seviyeye indirilmesi, ülkedeki tüm resmi ve sivil toplum kuruluşlarının uzun soluklu süreçte ve tam bir uyum içerisinde ortak çalışmasıyla sağlanabilir. Kadına şiddet, sadece kadına değil toplumun tamamına yönelik işlenen bir suçtur. Çünkü bu tür şiddet olayları, aile içerisinde yetişen çocuktan, kadının yakın

çevresine, komşularına ve mahallesine kadar sirayet etmekte ve toplumda sosyal organizasyon bozukluklarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kadına şiddet konusunda tüm topluma düşen sorumluluk, adli süreçten, tedavi sürecine ve topluma adapte olma aşamasına kadar her adımda kadına yalnız olmadığını hissettirmektir.

İstanbul'un dördüncü Anadolu Yakasının en büyük ilçesi olan Pendik'in nüfusu 726.481 olup %53 orta, %38 genç, %9 yaşlı olarak gruplandırılmaktadır. Bununla birlikte %71 ortaöğretim, % 18 lisans ve lisansüstü, % 12 de diğer grup eğitim düzeyi olarak belirlenmiştir. Orta ve genç nüfus kategorilerinde yer alan yüzde 90 a yakın yaş gruplarına okullar, fabrikalar vb toplu bulunan yerler aracılığı ile eğitim ve seminerler vasıtasıyla ulaşmak toplumsal dönüşüm için önemli bir adım olacaktır.

Pendik Kaymakamlığı ile birlikte yürütülecek "Aile İçi İletişimin Güçlendirilmesi ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Seminer Çalışmaları" ile toplumsal cinsiyet rolleri temelinde yapılacak eğitimlerin ilçe özelinde Rehber Öğretmenler/Veliler/Kadın Veliler/Erkek Veliler/lise öğrencileri gibi farklı gruplar üzerinden yürütülmesi ile ataerkil kalıplara dayalı ön yargıları ve şiddet sarmalını kırmak etkili bir mücadele yöntemi olacaktır.

